

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT

Politisk-Teoretisk tidsskrift
for Kommunistisk Arbejderparti

Nr. 2
1978

**LEDER:
KLASSEKAMPSUDVIKLINGEN
OG KAP'S SITUATION**

**KAP'S SYN PÅ DEN
INTERNATIONALE
SITUATION**

**KAP'S SYN PÅ
KVINDEKAMPEN
OG DENS ORGANISERING**

STRATEGI OG TAKTIK

ANMELDELSER

Arbejderbevægelsen
Bibliotek og Arkiv

TEGN ABONNEMENT!

Dette nummers indhold:

Dette nummer af KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT indeholder følgende artikler.

Leder: Behandler den internationale klassekamp i den nuværende periode og tager den internationale såvel som den nationale udvikling op. Den giver som det vigtigste punkt, en vurdering af KAP's nuværende stilling politisk, ideologisk og organisatorisk.

Resolutioner: *CK-udtalelse om den internationale situation* koncentreret om supermagternes rivalisering, 3 verdensteorien og spørgsmålet om alliancefrihed.

KAP's syn på kvindekampen og dens organisering: Hvad er kvindeundertrykkelse, hvordan organiserer vi kvindekampen og hvordan styrker vi den.

Artikel: Strategi/Taktik. Artiklen beskæftiger sig med opsving og nedgang i arbejderklassens kamp. Den inddrager spørgsmålet om strategisk offensiv og en revolutionær situation og beskæftiger sig med, hvad *positioner* politiske og økonomiske betyder for arbejderklassen. Artiklen er en konkretisering af ovenstående begreber via en gennemgang af 5 korte historiske perioder.

Anmeldelser: *Hundrede blomster visner* af Evelyne Tschirharts, Claudie og Jacques Broyelle. Pladen *Oktober* med Oktobergruppen. *Novellesamlingen Årringe* af Ditte Cederstrand. *Socialismens historie bd. 2*. Fra 1.verdenskrig til 1939 af Søren Federspiel og Niels Ole Højstrup Jensen. Kommentar til anmeldelsen af *Socialismens historie* af forfatterne og en yderligere kommentar fra anmelderne.

Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv

3260896228

FORLAGET

Pris 19,75 kr.

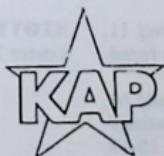
ISSN: 0105-1 903

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT

Politisk-Teoretisk tidsskrift
for Kommunistisk Arbejderparti

Nr. 2
1978

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT

Politisk-Teoretisk tidsskrift
for Kommunistisk Arbejderparti

Redigeres af et udvalg. Ansv. redaktør: Frederik Dehlholm.
Redaktionen afsluttet 20. februar 1978.

Abonnement 100 kr. for 6 numre. Løssalg 19,75 kr. pr. stk.

Pengene indsættes på giro 9 21 41 27.

Forlaget OKTOBER, Studiestræde 24, 1455 København K.

ISSN 0105-1903.

ADRESSER:

Kommunistisk Arbejderparti (KAP)

Esbjerg: Postbox 293, 6700 Esbjerg
Helsingør: Postbox 71, 3000 Helsingør
Herning: Postbox 142, 7400 Herning
Hillerød: Postbox 148, 3400 Hillerød
København: Studiestræde 24, 1455 København K. Tlf. (01) 15 21 33.

Køge: Postbox 52, 4130 Viby Sj.

Lolland-Falster: Postbox 7, 4930 Maribo

Odense: Postbox 32, 5240 Odense NØ

Randers: Postbox 2043, 8900 Randers

Roskilde: Postbox 128, 4000 Roskilde

Silkeborg: Postbox 207, 8600 Silkeborg

Ålborg: OKTOBER bogbutik, Kastetvej 11,
9000 Ålborg

Århus: OKTOBER bogbutik, Vestergade 64,
8000 Århus C

OKTOBER bogbutikkerne

København: OKTOBER bogbutik, Studiestræde 24, 1455 Kbh. K. Tlf. (01) 12 87 97.
Åbningstider: mand.-fred. 10-17.30, lørd. 10-13.

Ålborg: OKTOBER bogbutik, Kastetvej 11,
9000 Ålborg. Åbningstider: mand. & torsd. 15-17.30, fred. 15-18, lørd. 10-12.30

Århus: OKTOBER bogbutik, Vestergade 64,
8000 Århus C, Tlf. (06) 19 84 33. Åbningstider: mand.-fred. 15.30-17.30, lørd. 10-13.

Forlaget Oktober

FORLAGET OKTOBER: Studiestræde 24,
1455, Kbh. K. Giro 9 21 41 27. Tlf. (01) 142734

ABONNER PÅ ARBEJDERAVISEN

115,- kr. pr. år; 60,- kr. pr. halvår.

Ring (01) 14 64 04 eller
Send bestillingskuponen.

Abonnement begynder straks ved bestillingen
og løber til 30.6. eller 31.12.1978.

Prisen reguleres efter bestillingsdatoen - vent
med at betale til du får et girokort fra distributionen.

Du kan begynde med et

PRØVEABONNEMENT på 10 numre. Indsæt 20,- kr. på giro 6 14 08 07. ARBEJDERAVISEN, Studiestræde 24, 1455 København K.

STØTTEABONNEMENT

koster 200,- kr. pr. år.

Dette nummers indhold

Dette nummer af KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT indeholder følgende artikler.

Leder: Behandler den internationale klassekamp i den nuværende periode og tager den internationale såvel som den nationale udvikling op. Den giver som det vigtigste punkt, en vurdering af KAP's nuværende stilling politisk, ideologisk og organisatorisk.

Resolutioner: *CK-udtalelse om den internationale situation* koncentreret om supermagternes rivalisering, 3 verdensteorien og spørgsmålet om alliancefrihed.

KAP's syn på kvindekampen og dens organisering: Hvad er kvindeundertrykkelse, hvordan organiserer vi kvindekampen og hvordan styrker vi den.

Artikel: Strategi/Taktik. Artiklen beskæftiger sig med opsving og nedgang i arbejderklassens kamp. Den inddrager spørgsmålet om strategisk offensiv og en revolutionær situation og beskæftiger sig med, hvad *positioner* politiske og økonomiske betyder for arbejderklassen. Artiklen er en konkretisering af ovenstående begreber via en gennemgang af 5 korte historiske perioder.

Anmeldelser: *Hundrede blomster visner* af Evelyne Tschirharts, Claudie og Jacques Broyelle. Pladen *Oktober* med Oktobergruppen. Novellesamlingen *Årringe* af Ditte Cederstrand. *Socialismens historie bd. 2. Fra 1.verdenskrig til 1939* af Søren Federspiel og Niels Ole Højstrup Jensen. Kommentar til anmeldelsen af *Socialismens historie* af forfatterne og en yderligere kommentar fra anmelderne.

Dele nummer af KOMMUNISTISKE

Dette nummer af KOMMUNISTISKE er et supplement til det tidligere nummer af KOMMUNISTISKE, som blev udgivet i 1955. Det giver som det tidligere nummer et indblik i den politiske, ideologiske og kulturelle situation i Danmark.

Kommunistisk Arbejdsråd (KAR) er et samarbejde mellem de danske kommunister og den danske arbejderbevægelse. KAR's formål er at styrke samarbejdet mellem de danske kommunister og den danske arbejderbevægelse, og at sikre, at de danske kommunister kan spille en aktiv rolle i den danske arbejderbevægelse.

Arbejdet i KAR består af at udarbejde og udgive et supplement til det tidligere nummer af KOMMUNISTISKE, som blev udgivet i 1955. Det giver som det tidligere nummer et indblik i den politiske, ideologiske og kulturelle situation i Danmark.

Kommunistisk Arbejdsråd (KAR) er et samarbejde mellem de danske kommunister og den danske arbejderbevægelse. KAR's formål er at styrke samarbejdet mellem de danske kommunister og den danske arbejderbevægelse, og at sikre, at de danske kommunister kan spille en aktiv rolle i den danske arbejderbevægelse.

Arbejdet i KAR består af at udarbejde og udgive et supplement til det tidligere nummer af KOMMUNISTISKE, som blev udgivet i 1955. Det giver som det tidligere nummer et indblik i den politiske, ideologiske og kulturelle situation i Danmark.

Kommunistisk Arbejdsråd (KAR) er et samarbejde mellem de danske kommunister og den danske arbejderbevægelse. KAR's formål er at styrke samarbejdet mellem de danske kommunister og den danske arbejderbevægelse, og at sikre, at de danske kommunister kan spille en aktiv rolle i den danske arbejderbevægelse.

Indholdsfortegnelse

LEDER:

Om partiets stilling	9
----------------------------	---

RESOLUTIONER;

CK-udtalelse om den internationale situation	26
--	----

KAP's syn på kvindekampen	37
---------------------------------	----

Strategi/Taktik	47
-----------------------	----

ANMELDELSER:

Hundrede blomster visner af Evelyne Tschirharts, Claudie og Jacques Broyelle	92
---	----

Pladen <i>Oktober</i> med Oktobergruppen	98
--	----

Novellesamlingen <i>Årringe</i> af Ditte Cederstrand	104
--	-----

Socialismens historie bd.2. Fra 1. verdenskrig til 1939 af Søren Federspiel og Niels Ole Højstrup Jen- sen	107
--	-----

Kommentar til anmeldelsen af Socialismens historie fra forfatterne og en yderligere kommentar fra anmelderne	119
--	-----

Rettelser til KT 1.

s. 28 Kortet over Afrika 1914:

prikket område: Britisk

vandrette striber: Fransk

skråstriber: Tysk

ternet: Italiensk

sort: Spansk

tynde lodrette striber: Portugisisk

tykke lodrette striber: Belgisk

s.30 (venstre spalte) står der »Tysk Østafrika (i dag Tanzania)« .. De to stater Burundi og Rwanda var også med i Tysk Østafrika, hvorimod Zanzibar, der idag hører til Tanzania, ikke var med. Efter første verdenskrig gik Burundi og Rwanda til Belgien som mandatområder indtil deres selvstændighed.

USA var ikke medlem af Folkeforbundet.

Italien udtrådte først i 1937.

s. 36 afsnit 5, (højre spalte) tilføjelse efter linie 14 ... blevet udråbt som: Den arabiske Republik Demokratisk Sahara. Landet må – på trods af en nykolonialistisk aftale, som Spanien indgik med Mauretanien osv.

s. 49 billedteksten: De to repræsentanter for PAC hedder hhv.: Mfansekaya Gqobose og Vuyani Mngaza.

Til læserne

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT er et nødvendigt led i en åben debat om udmøntningen af KAP's partiprogram.

De emner KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT idag forsøger at behandle er følgende:

- Overordnede økonomisk/politiske analyser af den nationale og internationale klassekampssituation, samt mere uddybede baggrundsartikler om enkelte lande.

- Artikler der opridser hovedlinien for partiets udvikling i forhold til klassekampssituationen, herunder forholdet til den såkaldte venstrefløj.

- Artikler der trækker det teoretiske grundlag for partiets politik op, og artikler der herudfra lægger og debaterer partiets langsigtede og dagsaktuelle politik.

- Artikler der opsummerer dagsaktuelle kampe – et led i udviklingen af politikken.

- Artikler der særskilt kritiserer de såkaldte venstrefløjsorganisationers politisk/teoretiske grundlag.

- Historiske artikler der perspektiverer og uddyber udarbejdelsen af KAP's politik.

- Debat og anmeldelser.

Vi håber, at mange på den ene eller den anden led vil deltage i styrkelsen af KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT. Diskuter og kritiser udviklingen af tidsskriftet. Har I haft nogle diskussioner, der har vist, at nogle væsentlige politisk-teoretiske emner trænger til afklaring, så skriv. Er der emner, som I mener trænger til en grundigere behandling end den kan få i Arbejderavisen, så skriv. Brug KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT!

Hvis du gerne vil skrive noget til KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT og/eller ønsker støtte dertil, eller godt vil stille dig til disposition til at skrive om et bestemt emne, som du er godt inde i, så skriv – så vi kan tale sammen om det. Kontakt os inden du giver dig i kast med større artikler/indlæg, så du kan høre om mulighederne for, at dit indlæg vil blive bragt. Derudover er vi stærkt interesserede i at få tilsendt specialer og bedre afløsningsopgaver. Vi er interesserede i opgaver, som vi kan bringe i let bearbejdet form, eller opgaver, som vil kunne bruges, som baggrundsmateriale til at skrive artikler.

REDEGØRELSE

Partiets
situation

Centralkomiteens sammenfatning af klassekampsudviklingen og af KAP's situation. (Beretning)

Eenstemmigt vedtaget af KAP's CK April 1978

Det er snart halvandet år siden, Kommunistisk Arbejderparti blev stiftet, og det er snart et år siden, det sidste centralkomité møde blev afholdt.

Hvad er der sket i det sidste halvandet år? Hvorledes har klassekampsudviklingen været? Hvordan har partiet udviklet sig?

1. Den internationale klassekamp

Internationalt har det sidste halvandet år været præget af en yderligere forstærkelse af den almene tendens, som har behersket 70-ernes internationale udvikling: Den tredje verdens voksende rolle i

kampen mod supermagterne og al anden imperialism. Desuden er rivaliseringen mellem de to supermagter blev skærpet, og Sovjetunionen stræber ihærdigt efter at udnytte USA-imperialismens rela-

tive svækkelse til et verdensomspændende fremstød. Dette har øget krigsfaren.

Brændpunktet i Den tredje Verdens kamp mod supermagterne og imperialismen har i den senere tid befundet sig i Afrika. I Afrika skærpes kampen mod de racistiske regimer i Azania og Zimbabwe, den namibiske frihedskamp fortsætter, men samtidig eksisterer der en overhængende fare for, at socialimperialismen og deres cubanske stødtropper infiltrerer og skaffer sig kontrol over befrielsesbevægelserne i disse områder. På Afrikas Horn kæmper det eritreanske folk en hårdnakket kamp imod socialimperialismen. Desuden afbrød Somalia de diplomatiske forbindelser med Cuba og smed de sovjetiske »rådgivere« ud i november 1977. Det var positivt, men samtidig eksisterer faren for en udvikling som i Ægypten, hvor Somalia bliver afhængigt af Vesten.

Supermagterne er særdeles interesseret i den afrikanske udvikling. Socialimperialismen har efter sin angolanske intervention udviklet sin aggressive politik til det strategisk vigtige Afrikas Horn. Men med sin intervention på Hornet er socialimperialismen samtidig stødt på betydelige vanskeligheder. Den sovjetisk-cubanske indgriben i Angola kunne foregå nogenlunde ustraffet, fordi folkene ikke sympatiserede med organisationerne U-NITA og FNLA, der hver for sig var redskaber for andre imperialistiske magter. Det sovjetiske indgreb kunne derfor foregå i ly af den udbredte og forståelige afrikanske

modvilje mod disse organisationer.

Interventionen på Afrikas Horn kan ikke dækkes ind under en angivelig støtte til en antiimperialistisk befrielsesbevægelses kamp mod racister og USA-imperialisme. Tværtimod betyder interventionen en støtte til den etiopiske militærjuntas udryddelseskrig mod det eritreanske folk.

Dette giver muligheder for en voksende afsløring af Sovjetunionens imperialistiske politik og gaver kampen mod den.

Selv om Afrika for tiden er brændpunktet for kampen mod supermagterne og for deres åbne rivalisering, er det i voksende omfang Europa, der er det egentlige centrum for supermagternes rivalisering. Begge parter fortsætter deres oprustning, socialimperialisterne forstærker i øget tempo opbygningen af deres konventionelle styrker, mens de vestlige magter strides om NATO-forsvarets omfang. Den amerikanske præsident Carter har imidlertid slået fast, at USA skal forblive i Europa, og at man i voksende omfang må koncentrere slagkraften dér.

Denne slagkraft er imidlertid afhængig af, at USA-imperialisterne kan opveje Warszawa-pagtens konventionelle overlegenhed ved hjælp af taktiske atomvåben og andre masseudryddelsesvåben. Den sovjetisk inspirerede kampagne mod neutronbomben skal ses i dette lys. Sovjetunionen er fortsat underlegen inden for de strategiske våbens område, og kan den forhindre de vesteuropæiske lande i at modtage neutronbomben, vil den

Demonstration for enhedsaftalen mellem de to befrielsesbevægelser ELF og EPLF i Eritrea den 23. oktober 1977.

have vundet en sejr i rustningskapløbet med USA-imperialismen.

Kaprustningen, og først og fremmest socialimperialismens forsøg på at skaffe sig et forspring på det militære felt som kompensation for dets ressourcemæssige og økonomiske underlegenhed i forhold til Vesten, øger faren for krig. Og folkenes kamp mod krigen hæmmes til stadighed af, at de supermagtsdirigerede propagandatrompeter i voksende omfang blæser fanfarer om fred og afspænding. Forskellige former for »forhandlinger«, såsom forhandlingerne om begrænsning af de strategiske våben (SALT-forhandlingerne) og forhandlingerne om gensidige troppereduktioner i Europa skal give indtryk af begge supermagters vilje til afspænding. Men resultaterne af forhandlingerne er enten udeblevet, eller også indgås bluff-aftaler, som aldeles ik-

ke begrænser våbenkapløbet.

Politisk kommer supermagtsri- valiseringen i Europa til udtryk gennem de tovtrækkerier, der finder sted på den europæiske sikkerhedskonferences opfølgingsmøde i Beograd. Den første konference i Helsinki i 1975, blev så afgjort en sejr for Sovjetunionen, i slutakten af blev det fastslået, at de eksisterende grænser i Europa var uforanderlige, og dermed anerkendtes, at den sovjetiske indflydelsessfære også omfattede det erobrede Tjekkoslovakiet. Samtidig blev det afsløret, at USA-imperialismen agtede at føre en overordentlig defensiv politik, der bl.a. gik ud på at hele Østeuropa, inklusive Jugoslavien, Rumænien og Albanien, der i forskellig grad har markeret uafhængighed af Moskva, skulle opfattes som sovjetisk indflydelsessfære.

Siden Helsinki-konferencen har

USA imidlertid forsøgt en beskedne modoffensiv af Carters kampagne for »menneskerettighederne«. Det er givet, at USA har vundet visse points på dette spørgsmål, men slutakten fra Beograd-opfølgings-konferencen viser imidlertid, at Sovjetunionen fortsat er i offensiven, de vestlige lande er blevet tvunget til at udelade alle betragtninger omkring menneskerettighedssagen, som kunne genere Sovjetunionen.

Carters menneskerettighedskampagne har desuden fået objektiv støtte fra en række europæiske revisionistiske partier, der er interesseret i at distancere sig fra Moskva. Især det franske revisionistiske partis 22. kongres, der højtideligt afskaffede »proletariatets diktatur« i sine programmatiske vedtagelser, har bidraget til, at der er opstået en *front* af såkaldte eurokommunistiske partier, med de italienske, franske og spanske som kernen. Disse partier ønsker med rod i deres egne landes borgerskaber og på grundlag af deres voksende placering som repræsentanter for et fremvoksende statsmonopolistisk borgerskab inden for lokaladministrationen og fagbevægelsen at føre en politik, der kan bringe dem til regeringsmagten.

Ikke mindst det italienske parti søger at udnytte den økonomiske og politiske krise i Italien til at indgå en alliance på regeringsplan med de kristelige demokrater, en tilsvarende udvikling ses i Frankrig.

Eurorevisionismens fremmarch kan givetvis føre til en umiddelbar

svækkelse af den sovjetiske indflydelse i Vesteuropa, men på lidt længere sigt kan en styrkelse af eurorevisionisterne føre til, at et eller flere europæiske lande i tilfælde af en øget konfrontation med USA-imperialismen bestemmer sig for at læne sig til Sovjetunionen.

Overhovedet er situationen i Vesteuropa præget af borgerskabets offensiv og af manglende modstand fra arbejderklassens side mod borgerskabets krisepolitik. Borgerskabet i Vesteuropa står således stærkt i forhold til arbejderklassen, men dets styrke er relativ. Den økonomiske krise har alment set svækket den kapitalistiske økonomi og dermed det økonomiske underlag for borgerskabets offensiv.

De forskellige nationalstaters borgerskaber søger at løse krisen ved at eksportere den. Dette har skærpet modsætningerne inden for EF, mellem EF-borgerskaberne og de europæiske borgerskaber uden for EF, bl.a. i EFTA-landene, og det har skærpet modsætningerne mellem Vesteuropa og USA.

Gennem valutakrige – bl.a. ved at USA lader dollar'en rasle for at styrke den amerikanske eksport og hæmme den amerikanske import af europæiske varer –, gennem ensidige beskyttelsesforanstaltninger (f.eks. på landsbrugs- og fiskeriområdet), der er ulovlige i følge EF-bestemmelserne og gennem forsøg på at tvinge Vesttyskland til at føre en ekspansiv politik, således at denne kan få en igangsættende virkning i de økonomiske svage lande inden for OECD, skærpes

Kinas kommunistiske partis 11. kongres og den nationale folkekongres møde i marts konsoliderede proletariatets diktatur og sikrede en solid udbygning af socialismen.

modsatningerne mellem de europæiske monopolborgerskaber og mellem de europæiske monopolborgerskaber og de amerikanske.

Der er ingen tegn på at krisen er ved at blive afviklet. Arbejdsløsheden er generelt voksende i den vestkapitalistiske verden, produktionen stagnerer, og afsætningen er faldende eller stagnerende.

Ideelt set stræber de vestlige monopoler efter at bekæmpe krisen gennem det, de kalder indkomstpolitik. For at føre en sådan fælleseuropæisk indkomstpolitik må man imidlertid styrke det kriserammede EF's centrale organer, bl.a. med henblik herpå har EF-landene

besluttet at afholde direkte valg til Europa-parlamentet i 1979.

Igennem de sidste år er kampen mod de to imperialistiske supermagters hegemonistiske politik blevet styrket.

Den tredje Verdens folk og lande fortsætter trods visse tilbageslag kampen mod supermagternes forsøg på at trænge ind på og beherske alle kontinenter.

Udviklingen viser imidlertid også, at der er tale om en langvarig kamp. Hvor den ene supermagt slås tilbage, dukker den anden op. Dette billede er fortsat det dominerende i forhold til en virkelig frigørelse fra supermagternes indblan-

dingspolitik.

Udviklingen i Mellemøsten og Afrika viser dette med al tydelighed. Ethiopiens underkastelse under sovjetimperialismen er ét eksempel. Et andet eksempel er Ægyptens stadig større afhængighed af USA-imperialismen, efter at socialimperialisterne er blevet kastet på porten. Desuden har Sadats kapitulationspolitik over for Israel medført en farlig splittelse i den arabiske verden, der truer med ikke bare at svigte den palæstinensiske befrielseskamp, men også med at kaste anti-Sadat-fløjen blandt de arabiske lande i armene på Sovjetunionen. Som følge heraf står palæstinenserne i deres kamp i en relativt svækket position.

Tredjeverdens-landenes øgede bestræbelser bl.a. i de internationale organisationer på at skaffe sig gunstigere økonomiske betingelser fortsætter imidlertid, og ikke mindst disse landes kamp for at højne råstofpriserne har givet resultater. De 46 udviklingslande, der er associeret EF via Lomé-konventionen, kæmper for øjeblikket for at skaffe sig mere lige handelsvilkår i forhold til de europæiske lande.

Det afgørende aspekt i kampen mod de imperialistiske supermagters hegemonistræben har imidlertid været det socialistiske Kinas kraftigt forøgede styrke gennem det sidste halvandet år. Med fjernelsen af 'de fires bande' afværge de Kinas Kommunistiske Parti, at Kina blev kastet ud i en blodig borgerkrig, der kunne have ført til en afgørende svækkelse af landet. I

stedet har Kinas Kommunistiske Parti, bekræftet af partiets 11. kongres og den nationale folkekongres' møde i marts, formået at konsolidere proletariatets diktatur og sikre en solid udbygning af socialismens materielle basis. Gennem vedtagelsen af planerne for at omskabe Kina til en stor og magtfuld, moderne socialistisk stat inden årtusindskiftet er der skabt et solidt grundlag for styrkelsen af det socialistiske Kina som en magtfuld basis for folkenes og ikke mindst Den tredje Verdens kamp mod hegemonismen.

2. Udviklingen i den internationale kommunistiske bevægelse

Samtidig med iværksættelsen af opgøret med 'de fire' i Kina indtrådte der en skærpelse af en række modsætninger inden for den internationale kommunistiske bevægelse. På Albaniens Arbejdets Partis 7. kongres i november 1976 blev teorien om verdens deling i tre kritiseret, og denne kritik blev i juli 1977 fulgt op af en i realiteten åben polemik mod Kinas kommunistiske Parti og alle de partier, som stod på marxismen-leninismen-Mao Tsetung-tænkningens grundlag.

Siden da har Albaniens Arbejdets Parti og de partier, der solidariserer sig med dets linie, skærpet deres angreb. På det seneste har det AAP nærtstående parti, Kommunistische Partei Deutschlands (ML) – KPDml –, erklæret, at Mao Tsetung ikke er en marxistisk klas-

siker, og det fornægter Mao Tse-tung-Tænkningens teori om, at der under socialismen fortsat findes klasser, som giver ophav til en stadig klassekamp og til to-linie-kampe i det kommunistiske parti.

Dermed er diskussionen blevet altomfattende. Den er ikke længere en diskussion alene om strategien og taktikken i den internationale kamp; den er blevet en kamp om selve den internationale bevægelses marxistisk-leninistiske grundlag.

På den ene side befinder sig en linie, som internationalt forfægter en yderligtgående »venstre«-opportunistisk opfattelse, samtidig med at den forfægter en revisionistisk opfattelse af socialismen og dens udvikling, og på den anden side befinder sig den linie, som KAP står på, nemlig forsvaret af en virkelighedsnær international enhedspolitik, vendt mod supermagterne og ikke mindst mod den socialimperialistiske offensiv, samt forsvaret af Mao Tse-tung-Tænkningens grundlæggende teoretiske landevindinger.

3. Den nationale situation

Den økonomiske krise er i perioden blevet uddybet og alle erkender at den er langvarig og dybtgående. Dette hænger bl.a. sammen med opløsningen i USAs hegemoni over Vesteuropa – dette er udtrykt i valutakriserne, i de svage landes voldsomme betalingsbalanceproblemer, i de ændrede handelsrelationer som følge af Den tredje Verdens voksende styrke og i tendenserne til protektionisme, der følger

i kølvandet på indskrænkningerne af de traditionelle markeder.

For det danske borgerskabs vedkommende har det i perioden siden 'oliekrisen' betydet stærkere tendenser til at »hægte sig på« de stærke EF-lande, specielt Vesttyskland, hvilket er udtrykt i valutastangen og i finansieringen af det danske betalingsbalanceunderskud. De skærpede internationale konkurrencebetingelser truer også det danske borgerskabs profitter og det kræver derfor en stærkere kontrol med og forøgelse af udbytningen – derfor får indkomstpolitikken en central placering.

Det danske monopolborgerskabs vej ud af krisen går gennem at vælte byrderne over på arbejderklassen. Politisk er der flere muligheder – hidtil har vejen hovedsagelig været Socialdemokratiets, dvs. indkomstpolitik under »frivillighedens« og det borgerlige demokratis slør. SD satser på at gennemføre reallønsskærper og nedskæringer gennem politisk styrkelse af classesamarbejdet, og denne styrkelse sker gennem udnyttelsen af ideerne om demokrati og medbestemmelse via ØD, nye classesamarbejdsorganer på lokalt plan (via fællesorganisationerne) og centralt (det nys foreslåede treparts-råd mellem regering, fagbevægelse og private arbejdsgivere), og ved styrkelse af de statsmonopolistiske tendenser iøvrigt. Det sker desuden ved et strammere greb om fagforeningerne, der strategisk har en afgørende betydning for arbejderklassens kampmuligheder.

SD's udgave af indkomstpolitikken er således en samlet taktik for både de økonomiske, politiske og ideologiske aspekter af krisepolitikken. Her står de åbent borgerlige partier svagere pga. den manglende indflydelse i fagforeningerne, men taktisk stærkere omkring »spredningen af ejendomsretten«, dvs. udnyttelse af modstanden mod SD's centraliseringsbestræbelser.

SD's vej er samtidig grundlaget for at de byråkratkapitalistiske fraktioner af borgerskabet udvider deres økonomiske basis. I øjeblikket svulmer ATP-fonden op og taktisk står SD stærkt, fordi *hele* borgerskabet er forenet om at dyrtidsportionerne *ikke* skal udbetales, men splittet i fraktioner omkring løsningen af den automatiske dyrtidsregulering. En udbetaling af de ophobede dyrtidsportioner vil skærpe problemerne omkring betalingsbalanceunderskuddet. Alt i alt er der lagt op til, at det tredje »augustforlig« i 1978 vil blive præget af en hård fraktionskamp, der yderligere forstærkes af den kommende overenskomst i foråret 1979. SD vil sandsynligvis forsøge med en slags helhedsløsning der indeholder alt fra skattereformer og boligforlig til ØD.

Men SD's vej er sårbar overfor enkeltstående og lokale faglige kampe, fordi disse hurtigt vil komme til at rette sig mod indkomstpolitikken som sådan. De statslige forsøg på styring af indkomsterne ændrer således forholdet mellem den faglige og den politiske kamp. Derfor har SD-toppen og resten af

borgerskabet sat kraftigt ind på at indsnævre og undergrave arbejderklassens kampbetingelser. Centraliseringstendenserne i de faglige organisationer er et forsøg på at skulle undgå indsættelsen af politi som garant mod, at de små sprækker i form af lokale faglige kampe slår store huller i den reformistiske tro på SD som »det mindre onde«.

I perioden fra 1973-76 lykkedes det SD at vende sin taktiske defensiv til en offensiv. Med augustforlig nr. 1 i 1976 blev grunden lagt, og da Falck-chaufførernes succesrige lønkamp satte en omfattende strejkebølge igang, måtte SD sætte hårdt imod hårdt overfor bl.a. benzinchaufførerne i december 1976. Dette nederlag »cementerede« arbejderklassens taktiske defensiv, som idag gør det uhyre svært at vinde lokale faglige kampe. I 1974 opsummerede KFML, at den socialdemokratiske reformisme var i krise, og at den åbne reaktion (Fremskridtspartiet mf.l.) var i offensiven. Idag er situationen i nogen grad vendt om. SD har overvundet sin politiske krise efter EF-afstemningen og de første krisetendenser og det netop i en periode, hvor den økonomiske krise slog igennem som en langvarig krise og ikke bare en mindre konjunkturboble. Det skete bl.a. ved at SD udnyttede den åbne reaktions offensiv til at skønmale sin egen krisepolitik som »det mindre onde«. Dermed lykkedes det SD at tilpasse sig de ændrede betingelser og den hidtidige 60'er-profil som det »sociale fremskridts fortrop«.

I forhold til denne situation står

DKP og SF med en fortsat bejlen til Socialdemokratiet om at »se til venstre i salen«. Men jo mere borgerskabet strammer grebet, desto mindre effekt får denne strategi. Og manglen på resultater fører ikke for tiden til en bevægelse mod venstre, men til en bevægelse fra venstre mod højre. Den venstrefløjssamling mod krisepolitikken, der snakkes så meget om, er blot en politik i ord, som i sidste instans har et samvirke med Socialdemokratiet som mål.

VS' fremgang skal også ses i denne sammenhæng. VS optræder parlamentarisk på én gang »realistisk« og fraseradikalt. Det registrerer og forsøger at repræsentere de bevægelser, der trods alt findes imod nedskæringerne på det sociale område, imod kernekraften og imod huslejerforhøjelserne.

Desuden er VS ikke kompromitteret i forhold til det af splittelse svækkede SF og forhold til et DKP, der trofast følger socialimperialismen. Det fremtræder som de uforpligtende, ikke-autoritære bevægelsers parlamentariske talsmand, og samtidig pukker det på sin ansvarlighed, når det snakker om venstrefløjssamling og om, at det ikke vil vælte regeringen for enhver pris.

Tilgangen til og fremgangen for VS er imidlertid præget af den defensive situation, arbejderklassen befinder sig i. Den er præget af illusioner, der bristede. Den er i stor udstrækning de desillusioneredes rykken-sig-sammen i kulden. Og blandt andet derfor kan VS – trods sine kraftige indre modsæt-

ninger – fortsætte som samlet kraft.

4. KAPs situation

Hvorledes er da KAPs situation i forhold til klassekampens udvikling og i forhold til de øvrige politiske kræfter?

Siden partistiftelsen har partiet gennemgået en konsolideringsproces, som endnu ikke er afsluttet. Gennem en hårdnakket kamp mod »venstre«-opportunisten har partiet formået at udvikle en vis praksis, som i visse sammenhænge (se senere) placerer partiet centralt i klassekampen.

Men denne vurdering er naturligvis særdeles relativ. Partiet er fortsat et lille parti. Kun ved særlige lejligheder og i særlige sammenhænge rækker partiets indflydelse ud over specifikke, snævre kampe. På den anden side har partiet en stor styrke i, at det har et gennemarbejdet principgrundlag, der understikker den strategiske linie for et samlet partiarbejde, og igennem det sidste år har partiet i voksende omfang formået at udmønte sit principgrundlag i konkret dagsaktuel politik.

Gennem opgøret med »venstre«-opportunisten i den faglige politik er det lykkedes partiet at udarbejde konkrete retningslinier i den daglige kamp. For første gang i partiets og KFMLs historie kan partiet fremlægge en overenskomstpolitik, der ikke blot er halehæng til den 'militante reformisme', men som opstiller selvstændige krav ud fra en analyse af styrkeforholdet i klassekampen.

Ligeledes er partiet ved at udvikle en uddannelsespolitik, der på én og samme tid giver klare retningslinier for den øjeblikkelige sociale hovedkamp, kampen for en forøgelse af SU-støtten, og opprioriterer den ideologiske kamp med henblik på at trænge den fagkritiske sekterisme, der behersker dele af uddannelsesinstitutionerne, ikke mindst universiteterne, tilbage.

Gennem praksis har partiets medlemmer og sympatisører påbegyndt udformningen af en boligpolitisk linie, og gennem deltagelse i OOA-arbejdet videreudvikles partiets energipolitik.

I kampen for de demokratiske rettigheder fremlagde KAP en bred linie omkring Jaime Martinez-sagen, og trods hindringer fra Martinez' venners side og fra venstrefløjens side lykkede det at nå frem til et bredt komitéarbejde.

Alle disse initiativer peger frem mod en videreudvikling af partiets politik og praksis gennem en konkretisering af partiets program.

I sin politiske praksis står partiet imidlertid ofte over for stadige og stædige forsøg på at isolere partiet. Efter at 'venstrefløjsorganisationerne' har sluttet tæt op om VS, og efter at VS i voksende omfang har lagt sig op ad SF og DKP er der opstået en samlet anti-KAP-front.

Dens midler i kampen mod KAP er mangfoldige. KAP er 'stalunistisk', 'sektersk' og umuligt at samarbejde med. KAP er dogmatisk og ensopret. KAP vil ikke anerkende, at de 'militante reformister' er militante. Og igennem det senere halvandet år har man

søgt at udnytte begivenhederne i Kina til yderligere at isolere os. Ikke mindst i VS-kredse findes en udbredt sympati for 'de fire', omend denne sympati bygger på sand, og selv om disse kredses verbalradikalisme på kinesernes vegne stemmer forbandet dårlig overens med deres hjemlige knæfald for reformismen.

Er isolationsforsøgene lykkedes?

Ja, i et vist mål. KAP har ikke haft nogen stormende fremgang siden partistiftelsen. Men på den anden side har partiet evnet at konsolidere flertallet af medlemmerne og sympatisørerne på partiets linie, det har evnet at gå til modoffensiv imod isolationsmagerne, og partiet har ikke været rystet, hverken hvad angår medlemstal – der er fortsat en jævn og stabil tilgang – eller hvad angår deltagelse i massearbejdet.

Stående over for isolationsbestræbelserne er det naturligvis nødvendigt at analysere, om de delvis er selvforskyldte.

Partiet har aldrig lagt skjul på, at det har optrådt »venstre«opportunistisk og dermed unødigt har skræmt potentielle venner bort. Denne »venstre«opportunistisme er endnu ikke udryddet. Vi har stadigvæk tendenser til at erstatte masselinie med karatemetoder, at erstatte debat med tomme paroler, at optræde helligt og bedrevidende over for anderledestænkende mv. Vi har fortsat en tendens til at erstatte enhedspolitik omkring konkrete spørgsmål, rettet mod en bestemt hovedfjende, med vilde slag

mod alt og alle på samme tid.

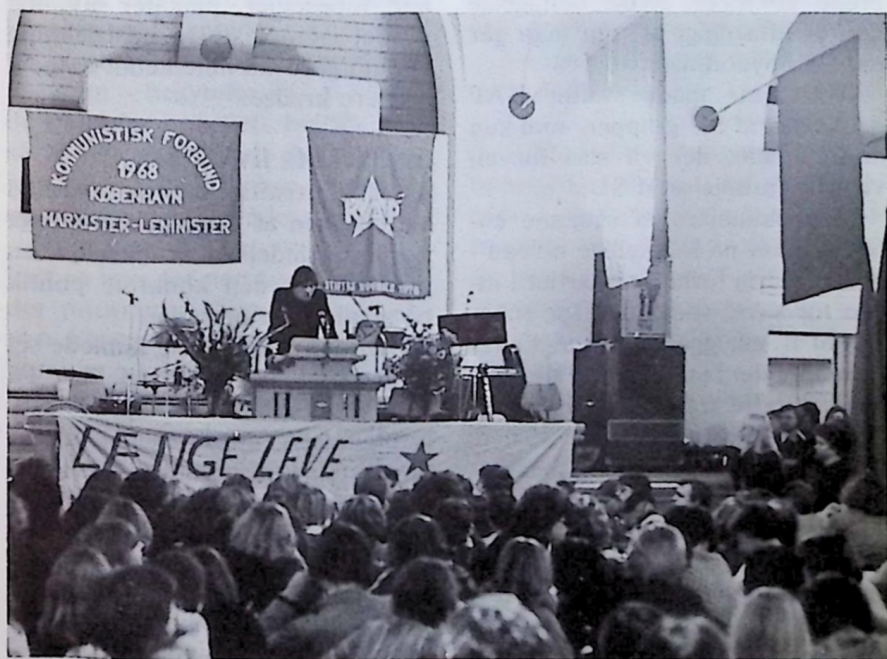
Men hovedtendensen i partiets massevirke og dermed i enhedspolitikken har igennem det sidste halvandet år, dvs. siden kampen mod »venstre«-opportunismen for alvor satte sig igennem, været en rigtig enheds- og masselinie.

'Venstrefløjens' kraftige højredrejning skaber imidlertid ugunstige betingelser for partiets enhedspolitik. VS' stadigt mere markante udvisken af forskellene mellem sig og SF/DKP øger afstanden mellem 'venstrefløjens' og KAP og umuliggør i mange sammenhænge et enhedsarbejde på et rigtigt

grundlag.

Hvori består partiets enhedspolitik?

Partiets enhedspolitik tager ikke sit udgangspunkt i mere eller mindre firkantede diskussioner om, hvorvidt man skal satse alene på enhed »fra neden« eller på enhed »fra oven« eller på begge dele. Partiets enhedspolitik tager sit udgangspunkt i de konkrete kampopgaver, arbejderklassen står overfor. Kan man blive enige om grundlaget, er det godt, såfremt en sådan enhed naturligvis tilgodeser og ikke modarbejder partiets strategi.

I lyset af »venstrefløjens« højredrejning og borgerskabets offensiv og angreb på de demokratiske rettigheder, var dannelsen af KOMMUNISTISK ARBEJDERPARTI en begivenhed af afgørende betydning for arbejderklassens kamp. Danmark har igen et revolutionært kommunistparti.

Herudfra arbejder partiet for enhed på alle niveauer. I Martinez-sagen, hvor det drejede sig om en bred kamp for demokratiske rettigheder, henvendte partiet sig til alle partier og organisationer, der påstår de er demokratiske, ligefra Fremskridtspartiet til VS, og opfordrede til enhed i kampen mod Martinez' udvisning. Samtidig søgte partiet at skabe et basisarbejde omkring kampen mod udvisningen; dette basisarbejde var grundlaget for kampen, 'top'enheden suppleret.

I kampen for at gennemføre en boycotlinie mod EF-parlamentsvalget arbejder partiet for at skabe brede komiteer, hvori deltagelse kun er afhængigt af, om man går ind for boycotlinien.

På samme måde støtter KAP dannelsen af SU-grupper, som kan omfatte alle, der vil slå for en virkelig forhøjelse af SU.

Men dannelsen af sådanne enhedsfronter på forskellige niveau'er bør aldrig forhindre partiet i inden for såvel som uden for enheden at fremlægge sin strategi eller forhindre det i at bekæmpe de strategier, andre fremlægger i forbindelse med enhedsarbejdet.

Dette betyder, at KAP bestandigt må være opmærksom på den *udvikling*, der finder sted i enhedsarbejdet, og partiet må bestandigt og uophørligt advare mod de følger, det vil få for enhedsarbejdet, hvis det spændes for en gal strategi.

Det er denne linie, partiet f.eks. fulgte i forbindelse med Scania-dam-konflikten og i forbindelse

med FIs konference, hvor partiet propagerede en ægte enhed imod kriseløsningspolitikken over for en enhed, underlagt og bestemt og dirigeret af en gal strategi.

Denne form for enhedspolitik, som her er ridset op, må partiet fastholde og udbygge.

Samtidig må partiet opstramme sit selvstændige agitations- og propagandaarbejde. For øjeblikket er det faktisk kun ARBEJDERAVISEN, KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT og OKTOBERs publikationer, som tegner partiets selvstændige ansigt. Vi må satse kraftigt på at ændre denne situation.

Gennem demonstrationer, aktioner, løbesedler, plakater mv. må partiet i langt større udstrækning end nu gøre sin linie kendt i stadig bredere kredse.

5. Partiets liv

Efter partistiftelsen og dermed vedtagelsen af principprogrammet begyndte ledelsen at satse på en udvikling af den konkrete politik på stadig flere områder.

Men partiets ledelse famlede sig frem uden plan over arbejdet. På centralkomitémødet i april sidste år blev der vedtaget en resolution, der fastslog, at partiet skulle komme igang med en alsidig udvikling af politikken. Men reelt skete intet.

Først i efteråret, efter at forretningsudvalget selvkritisk havde vurderet ledelsesarbejdet, blev der gjort op med det planløse i arbejdet, og ledelsen begyndte at systematisere partiets arbejde.

Grundlaget for dette systematiske arbejde var den uddybede for-

ståelse for klassekampssituationen og partiets situation, som var udviklet på baggrund af partiets diskussioner om strategi og taktik. Gennem denne diskussion blev det slået fast, at arbejderklassen befinder sig i en strategisk defensiv situation, at den desuden befinder sig i en taktisk defensiv situation, hvor borgerskabet er i offensiven, og at denne offensiv måtte imødegås gennem taktiske modoffensiver på de områder, hvor arbejderklassen har muligheder for at slå igennem.

Metoden var den, at man foruden at bestemme partiets øjeblikkelige hovedopgave – gennemførelsen af den udenrigspolitiske diskussion med henblik på at nå frem til et udenrigspolitisk handlingsprogram – begyndte FU at sanere de områder i partiets politik, som så at sige var 'faste', dvs. politikken inden for det faglige område og på uddannelsesområdet.

Vi er idag så langt, at vi har fået lagt en linie for den faglige politik, der prioriterer overenskomstkampen, kampen mod Hovedaftalen og kampen mod ØD, og vi er ved at få lagt en tilsvarende linie for den uddannelsespolitiske kamp. Desuden er Det faglige Sekretariat blevet styrket som ledelse af det faglige arbejde og Højere- og mellemuddannelsessekretariatet er langt om længe blevet nedsat og er gået i gang med at udvikle den uddannelsespolitiske linie og med at kontrollere partiets praksis i uddannelseskampen.

Desuden har partiets ledelse diskuteret en plan for dannelsen af et

ungdomsforbund; arbejdet hermed fortsætter, og det skønnes, at det vil være muligt at oprette et ungdomsforbund senest foråret 1979.

Endelig har partiet langt om længe afsluttet den kvindepolitiske diskussion, og der skulle nu – på basis af den resolution, der er forelagt CK-mødet til udtalelse – være muligheder for, at partiet kan udvikle kvindepolitiske aktiviteter i forbindelse med de frontdannelser, der findes på det kvindepolitiske område.

Desuden arbejder ledelsen for tiden med at lægge en boligpolitisk og en energipolitisk linie.

Det har imidlertid været den udenrigspolitiske diskussion, som har været partiets hovedopgave.

Årsagen til, at den udenrigspolitiske diskussion blev sat i centrum for partiets arbejde var striden i den internationale kommunistiske bevægelse. Denne strid aktualiserede partiets stillingtagen til modsætningerne i verden i dag og gjorde det bydende nødvendigt langt om længe at nå ud over de mere almene bestemmelser af verdensudviklingen.

En afklaring af partiets stilling til de stridsemner, som er oppe i den internationale debat, er forudsætningen for, at et udenrigspolitisk handlingsprogram kan vedtages, og at et ikke-vaklende antiimperialistisk arbejde kan sættes i værk for alvor.

I den udenrigspolitiske diskussion har partiet taget sit udgangspunkt i partiprogrammets internationale hovedmodsigelse og dennes kortfattede uddybning i pro-

grammet. Gennem diskussionerne er det indtil nu blevet afklaret, at programafsnittet om den internationale kamp grundlæggende set er i overensstemmelse med den af KKP formulerede 'teori om verdens deling i tre'. Samtidig har diskussionerne fastholdt, at KAP orienterer sig selvstændigt, og at det selv udmønter den taktik, det anser for rigtig, ud fra de grundlæggende strategiske synspunkter, der findes i såvel KAPs program som i teorien om verdens deling i tre.

Efterhånden som den udenrigspolitiske diskussion udviklede sig, viste det sig, at den tog form af en liniekamp. Et mindretal i partiet forsvarede de dogmatiske, »venstre«-opportunistiske og sekteriske synspunkter, som fremlægges af Albaniens Arbejds Parti.

Grundlæggende set er disse synspunkter isolerede i partiet, men eftersom hoveddebatten har stået mellem disse synspunkter og partiets på programmet byggende dominerende linie, findes der en række uafklarede punkter omkring 'teorien om verdens deling i tre', som må videredebatteres i forbindelse med diskussionen om det udenrigspolitiske handlingsprogramforslag.

Imidlertid er der næppe tvivl om, at debatten om partiets udenrigspolitik har styrket partiet, og at den vil frugtbar gøre udviklingen af såvel det udenrigspolitiske handlingsprogram og det antiimperialistiske arbejde.

Endelig har partiet på det internationale område stået over for et omfattende forsøg på at mistænke-

liggøre den socialistiske udvikling i Kina. Venstrekredse har sammen med pressen forsøgt at fremstille det, som om Kina var ved at blive 'afmaoiseret' efter 'de fire's fald.

I forbindelse med angrebene på Kina har partiet taget sit udgangspunkt i en selvstændig vurdering af den kinesiske udvikling. Efterhånden som stadig flere kendsgerninger har bekræftet, at 'de fire's linie var ved at bringe Kina til sammenbruddets rand, og efterhånden som den nuværende linie har aftegnet sig klarere og klarere, har partiet kastet sig ind i et forsvar for den socialistiske udvikling i Kina.

6. Partiets ideologiske arbejde

Allerede før partistiftelsen i forbindelse med kampagnen mod »venstre«-opportunismen opprioriterede KFML det ideologiske arbejde. Igennem en periode havde der rent faktisk ikke været skoling blandt medlemmerne i KFML, og skoling af sympatisørerne var baseret på et materiale, der bar præg af partiets »venstre«-opportunistiske tænkemåde.

Igennem det sidste halvandet år har ledelsen søgt at styrke såvel den interne skoling som sympatisørskoling. Forsommeren 1977 gennemførtes en vellykket skoling i politisk økonomi, og for tiden afvikles et kursus i historisk materialisme; dette kursus er i høj grad anvendeligt som underlag for den udenrigspolitiske diskussion.

Inden for sympatisørskoling, som skal forberede sympatisørerne på optagelse i partiet, har der væ-

ret skoling i politisk økonomi og i klasseanalysen, og sympatisørskolingsvirksomheden skal udvides med kurser i strategi og taktik, i den internationale arbejderbevægelses historie og i historisk materialisme.

Det grundlæggende princip for skolingsvirksomheden har været, er og bør være en *almen* indføring i marxismen-leninismen-Mao Tse-tung-tænkningen, således at medlemmerne og de kommende medlemmer kan deltage i udformningen og udmøntningen af partiets politik ud fra et fælles teoretisk grundlag og helst ud fra et stadigt højere fælles niveau.

Men skoling er ikke hele det ideologiske arbejde. De partidiskussioner, der gennemføres, indeholder i sig selv en styrkelse af det ideologiske niveau, og det er ARBEJDERAVISEN og ikke mindst KOMMUNISTISK TIDSSKRIFTs opgave at medvirke til en styrkelse af dette niveau.

Generelt set er det ideologiske niveau ikke tilfredsstillende. Det kniber med at forbinde den almene teori med den konkrete praksis, at forbinde teorien med de erfaringer, der indhøstes, og der mangler ofte konkret viden om såvel den internationale som den nationale udvikling.

Partiskolen, forlaget, avisen og tidsskriftet må sætte ind på disse områder for derigennem at styrke partimedlemmernes orientering og ideologiske niveau.

Der må gennemføres en ledelsesskoling, som kan bidrage til en styrkelse af ledelsernes politisk-

ideologiske orientering.

7. Partiets organisatoriske arbejde

Konsolideringsperioden fra partistiftelsen og til i dag har også omfattet en organisatorisk konsolidering. De centrale udvalg på de forskellige områder er ved at få greb om deres arbejde, ledelsen af grundorganisationerne uden for København og Århus er blevet reorganiseret og forbedret, det økonomiske arbejde er kommet i fastere rammer, selv om det er nødvendigt med en kraftig indsats for at forbedre partiets økonomi, bogbutikkerne fungerer bedre end tidligere og fører en bred salgs politik, forlaget er for alvor påbegyndt en omfattende udgivelsesvirksomhed, og det interne debat-blad, RØDE FANE, koncentrerer sig løbende om partiets diskussioner, selv om indlægsskriverne burde pålægge sig selv større selvdisciplin. Mistes overskueligheden i debatten, går demokratiet fløjten.

Til trods for mangler og svagheder i mellemledelsernes arbejde og i den centrale ledelses evne til at lede arbejdet som helhed, kan der ikke herske tvivl om, at partiet fungerer bedre end ved stiftelsen, at diskussionerne udvikler sig friere, at demokratiet har bedre kår, og at grundorganisationernes arbejde udføres bedre og kontrolleres mere effektivt i dag.

Men samtidig med disse forbedringer er der også en kraftig tendens til bureaukratisering, der hæmmer partiets arbejde. I mange tilfælde findes der tendenser til at

afløse simple beslutninger med alenlange skriverier og indviklede procedurer; selv enkle problemer ekspederes møjsommeligt gennem hele apparatet; personlige kontakter erstattes med 'skrivelser'; enkle og sammenfattende opsummeringer, der kan give et overblik over partiets arbejde, findes så godt som ikke. Kompetencestridigheder mellem forskellige ledelser og udvalg bremser initiativet og svækker, ja, undertiden lammer handlekraften. Og manglende organisering af arbejdet fører ofte til, at man skyder problemerne fra sig ved at 'anbefale' en knopskydning af partiets professionelle besætning.

En virkelig effektiv kamp mod denne bureaukratiseringstendens må gennemføres.

Skal man sammenfatte partiets situation i forhold til klassekampsudviklingen, må det blive på følgende måde:

Partiet har efter partistiftelsen konsolideret sig politisk, organisatorisk og ideologisk, og det har påbegyndt en systematiseret udvikling af politikken på forskellige områder.

Partiet fungerer på begrænsede områder i klassekampen. Det er fortsat et lille parti med en beskedne gennemslagskraft.

Partiet har gjort op med »venstre«-opportunisten på en række områder, bl.a. i enhedspolitikken, men fejekosten må ind i krogen. Samtidig må partiets profil træde stærkere frem, og højreopportunistiske tendenser til at neddæmpe partiets strategiske målsætning til

fordel for en opportunistisk enhed må bekæmpes.

Partiet har en stabil tilgang af medlemmer, men samtidig er partiets arbejde præget af samlede forsøg på at isolere det. Gennem strategi- og taktik-diskussionen har partiet sikret sin orientering i klassekampen, og ud fra partiets såvel strategisk som taktisk defensive situation har det formået at iværksætte modoffensiver og har gode muligheder for skridt for skridt at bryde isolationsforsøgene.

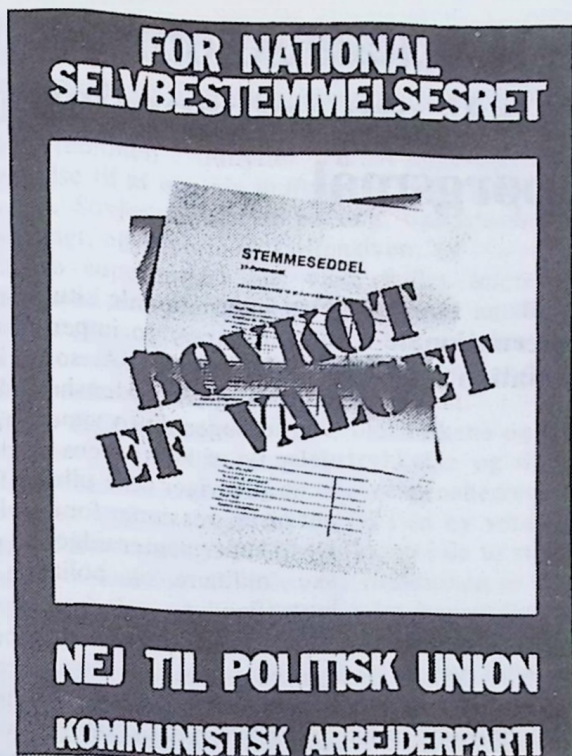
Partiet har gennem den udenrigspolitiske hoveddiskussion fastholdt sit programmatisk grundlag og afvist »venstre«-opportunisten og dogmatismen. Dette har – sammen med skolingsvirksomheden – højnet partiets ideologiske niveau.

På denne baggrund er der gode betingelser for nye fremstød, der især må koncentrere sig om følgende:

1) *Videreførelsen af den udenrigspolitiske diskussion med henblik på en vedtagelse af et udenrigspolitisk handlingsprogram til efteråret, samt en systematisk udvikling af et antiimperialistisk arbejde.* I denne debat bør lægges vægt på debat om krigsfaren, på Vesteuropas og Nordens stilling og på den økonomiske krises virkninger på styrkeforholdet mellem de to supermagter.

2) *Videreførelse af udviklingen af det faglige arbejde i retning mod et fagligt handlingsprogram.* I den kommende tid lægges hovedvægten på overenskomstpolitikken.

3) *Videreførelse af SU-kampen inden for uddannelsesområdet som*

den aktuelle hovedopgave. Efterhånden opprioriteres den ideologiske kamp på dette område.

4) Opbygningen af en front til udbredelse af linien for boykot af EF-valget 1979.

5) Udviklingen af et boligpolitisk handlingsprogram.

6) Udviklingen af et energipolitisk handlingsprogram.

7) Udmøntningen af den kvindopolitiske linie i massearbejdet og i propagandaen.

8) En fortsat udvikling af det ideologiske arbejde gennem de kurser, der er planlagt af partiskolen, og gennem en højnelse af det ideologiske niveau i ARBEJDER-AVISEN og KT.

9) En sanering af det organisatoriske arbejde, især af mellemlødesarbejdet, som led i en kampagne mod bureaukratiske tendenser i arbejdet.

10) En videreførelse af arbejdet med at forberede oprettelsen af et ungdomsforbund. Dette arbejde tilstræbes færdiggjort inden for 1 år.

11) En afgjort forbedring af agitprop-arbejdet, herunder et forbedret salgsarbejde og en højnelse af avisens kvalitet, samt et mere varieret agitations- og propaganda-fremstød.

*Centralkomiteen for KAP
April 1978*

CK-udtalelse om diskussion i KAP om internationale spørgsmål

Den internationale situation

Den internationale situation er kendetegnet ved at der eksisterer to imperialistiske supermagter, Sovjetunionen og USA, som i indbyrdes kamp stræber efter at opnå verdensherredømmet. Overalt på kloden forsøger de to supermagter at skaffe sig indflydelse og at kontrollere og dominere landene og folkene. De viger ikke tilbage for væbnede interventioner og aggressioner for at tvinge deres vilje igennem. De to supermagter udgør på grund af deres økonomiske, militære og politiske styrke Verdens folks hovedfjender.

Selvom USA er en supermagt på tilbagetog er det stadig den økonomisk stærkeste af de to supermagter og opretholder et omfattende militærapparat for at forsøge at fastholde sine positioner.

Amerikansk hangarskib af Forrestal-klassen i Atlanterhavet. (USIS foto)

USA er stadig den økonomisk stærkeste af supermagterne, men USA har lidt en række nederlag og er en supermagt på tilbagetog, en supermagt i defensiven.

Sovjetunionen udnytter USA-imperialismens svækkelse til at øge sin indflydelse rundt omkring i Verden. Sovjetunionen er en ung, opadstræbende supermagt, en supermagt i offensiven.

De to supermagter har visse fælles interesser vendt imod arbejderklassens og folkenes antiimperialistiske og socialistiske kampe. Men enheden mellem supermagterne er betinget og underordnet deres indbyrdes kamp om verdensherredømmet.

De to supermagter truer ikke blot folkene og landene med imperialistisk undertrykkelse og dominans. Deres indbyrdes kamp om verdensherredømmet truer med at kaste verden ud i en ny verdenskrigs rædsler. Arbejderklassens kamp i de to supermagter er kun lidt udviklet, og situationen er ikke meget anderledes i større og mindre imperialistiske lande. De marxistisk-lenistiske kræfter i disse lande, som er opstået i modsætning til og i kamp mod den moderne revisionisme, er endnu kun i ringe grad udviklet, og befinder sig for tiden generelt i den opbyggende fase. Revisionismen har i dag en stor udbredelse i så godt som alle disse lande, og er en umiddelbar hindring for styrkelsen af den revolutionære bevægelse.

I landene i Den tredje Verden er folkenes kamp mod imperialisme herunder mod neokolonialisme visse steder taget til i styrke. Dette gælder for adskillige lande på det afrikanske kontinent og for de sydøstasiatiske landes vedkommende.

Men også landene i Den tredje Verden er begyndt at vise en mere samlet og fast optræden overfor imperialismen, og især de to supermagter. Endelig står det socialistiske Kina styrket i opbygningen af socialismen efter kampen mod »de fire«.

National og international strategi:

Hovedmodsigelsen i verden går idag mellem de to imperialistiske supermagter på den ene side og arbejderklassen, folkene og de undertrykte nationer og lande på den anden. I Danmark går hovedmodsigelsen mellem arbejderklassen og borgerskabet. Den

forskel i hovedmodsigelser betyder, at vort parti stilles over for forskellige opgaver i kampen mod henholdsvis supermagterne og det danske borgerskab. Men der er en ubrydelig sammenhæng mellem disse opgaver. Den kamp, arbejderklassen i Danmark fører mod imperialismen og især de to imperialistiske supermagter er en kamp, vendt mod den ekstraundertrykkelse og ekstraudbytning, imperialismen påtvinger folkene. Enhver sejr vundet i denne kamp betyder en styrkelse af folkene på verdensplan, og samtidig betyder en sådan sejr, at arbejderklassen har tilkæmpet sig en styrket position i kampen mod borgerskabet i sit eget land. Således styrker den internationale antiimperialistiske og antihegemonistiske kamp og den nationale klassekamp hinanden, selv om de ikke er vendt mod samme hovedfjende. Kampen mod imperialismen og hegemonismen er i sidste instans en kamp for socialisme.

Den nationale kamp:

Den nationale kamp er en af de former, klassekampen antager. Under imperialismens epoke trænger monopolkapitalen udover landegrænserne og forsøger at nedbryde de barrierer, der stiller sig i vejen for dens ekspansion. Monopolborgerskaberne tilstræber derfor at nedbryde de nationale grænser, som det opvoksende borgerskab skabte. Men hvor nedbrydningen af de feudale grænser og dannelsen af nationale stater objektivt set var progressivt, så er monopolborgerskabernes bestræbelser på at nedbryde grænserne objektivt set reaktionære. Nedbrydningen af de nationale grænser sigter nemlig mod at holde liv i et system, som har overlevet sig selv. Når arbejderklassen derfor fører kamp for at forsvare og udvide den nationale selvbestemmelsesret, så bliver den nationale kamp objektivt set rettet imod monopolborgerskabet og de produktionsforhold, det repræsenterer.

Interimperialistiske modsætninger:

Som følge af imperialismens ujævne udvikling opstår der konstant modsætninger og splid mellem de imperialistiske magter. Enheden mellem imperialisterne er kun midlertidig og begrænset, mens modsætningerne mellem dem er dominerende og vedvarende.

Idag udgør de to imperialistiske supermagter, Sovjetunionen og USA, de altdominerende imperialistmagter og udgør i kraft af deres økonomiske, militære og politiske styrke hovedfjenderne for Verdens folk. De større og mindre imperialistiske magter er underlagt og kontrolleret af supermagterne på en lang række områder.

På grund af dette forhold opstår der til stadighed modsætninger og splid mellem supermagterne og de større og mindre imperialistiske magter. Arbejderklassen kan og bør udnytte disse interimperialistiske modsætninger i sin kamp mod den imperialistiske ekstra undertrykkelse og udbytning, som supermagterne påtvinger folkene, og delsejre i denne kamp vil samtidig give arbejderklassen et bedre udgangspunkt i kampen mod borgerskabet selv.

Udnyttelsen af interimperialistiske modsætninger udgør en vigtig bestanddel af den taktik, arbejderklassen tager i anvendelse i kampen mod supermagterne. Men den kan aldrig erstatte arbejderklassens egen selvstændige kamp.

Generallinie og strategi:

Teorien om Verdens deling i tre er en strategisk vejledning for arbejderklassens internationale kamp i den nuværende periode af udviklingen, som er præget af eksistensen af to supermagter. I forhold til endemålet for den internationale klassekamp: En Verden uden imperialisme og kapitalisme, fri for menneskets udbytning af mennesket, kort sagt det kommunistiske samfund, er teorien om Verdens deling derimod kun en taktik.

Teorien om Verdens deling i tre er en uddybende forklaring af den nuværende hovedmodsigelse på verdensplan. Den udpeger de to imperialistiske supermagter, Sovjetunionen og USA, som folkenes hovedfjender, som det drejer sig om at samle alle anti-hegemonistiske kræfter imod. Disse kræfter udgøres af arbejderklassen, folkene og de undertrykte lande og nationer. Den tredje verden udgør objektivt set hovedkraften i kampen mod supermagterne, mens de større og mindre imperialistiske lande står i en mellemposition.

I forslaget til Generallinie for den internationale kommunistiske bevægelse fra 1963 har de kinesiske

kommunister sammenfattet de mest almene retningslinier for den kommunistiske bevægelse i hele imperialismens og de proletariske revolutioners epoke. Generallinien gælder fortsat og står ikke i modsætning til teorien om Verdens deling i tre. Men udover at Generallinien angiver de mest almene retningslinier, angiver den ud fra en konkret analyse af den daværende situation den daværende bestemmelse af de overordnede retningslinier. Dette kan den kommunistiske bevægelse naturligvis ikke blive stående ved. Den må analysere udviklingen i den internationale situation og bedømme den aktuelle hovedmodsigelse for at lægge sin strategi. Teorien om Verdens deling i tre bygger på Generallinien og er netop den strategiske vejledning for arbejderklassens internationale kamp, som svarer til den nuværende periodes hovedmodsigelse.

Således er teorien om Verdens deling i tre en ajourføring af arbejderklassens og folkenes kampopgaver, denne ajourføring går på, at Generallinien fra 1963 tog sit udgangspunkt i, at der angiveligt eksisterede en socialistiske lejr bestående af 13 lande, herunder Sovjetunionen. Teorien om verdens deling i tre tager derimod sit udgangspunkt i, at socialimperialismen er den ene af folkenes to hovedfjender.

Lande og folk:

De ikke socialistiske lande i Den tredje Verden, dvs. hovedparten af landene i Latinamerika, Afrika og Asien lider fortsat under kolonialismens og nykolonialismens udplyndring og undertrykkelse. Selvom landene har opnået formel politisk uafhængighed, er der endnu lang vej tilbage, før den reelle økonomiske uafhængighed og selvstændighed er opnået. Det er disse landes historisk betingede økonomiske struktur der gør dem til et let bytte for nykolonialisme og imperialismen. Og det er dette samme faktum der betinger, at Den tredje Verden objektivt set står i det skarpeste modsætningsforhold til supermagterne og som derfor er hovedkraften i kampen mod supermagterne. Men det er klassekampen i landene i Den tredje Verden, der er afgørende for at de rent faktisk optræder som hovedkraften i kampen mod supermagterne.

At Den tredje Verden objektivt set udgør

hovedkraften i kampen mod supermagterne betyder derfor ikke en undervurdering af folkenes rolle i disse lande, tværtimod understreger den netop den vældige betydning af folkenes anti-imperialistiske, og især antihegemonistiske kamp.

En af de faktorer der hæmmer udviklingen af kampen mod supermagterne fra landene i Den tredje Verdens side er kompradorlaget indenfor borgerskabet. Kompradorlaget eksisterer kun og udelukkende i kraft af imperialismen og dette lags interesser er sammenfaldende med imperialismens. Men selv et kampradorlag kan ikke ændre det objektive forhold, at landene i Den tredje Verden har en økonomisk struktur, som gør at klassekampen endog kan tvinge et kompradorlag til på enkelte punkter at indtage visse antihegemonistiske positioner.

Omvendt betyder den økonomiske struktur i landene i Den tredje Verden, at imperialismen i adskillige tilfælde vil have held til at købe en del af det nationale borgerskab over (et lag af borgerskabet, som ellers har interesse i udviklingen af en alsidig, landsdækkende og uafhængig kapitalistisk struktur) og hermed etablere det som kompradorlag af borgerskabet.

Dette understreger vigtigheden af folkenes kamp i landene i Den tredje Verden. Kun folkene udgør en konsekvent anti-hegemonistisk og anti-imperialistisk kraft. Dette kommer i langt det overvejende flertal af landene i Den tredje Verden til udtryk i folkenes revolutionære anti-imperialistiske og demokratiske kampe. Kampen mod hegemonismen og imperialismen betyder, at folkene opnår en styrket position i forhold til kampen mod borgerskabet i landene selv.

Krigsfaren:

USA er en supermagt i defensiven. USA-imperialismen har efter 2. Verdenskrig lidt en række alvorlige nederlag og er historisk set på tilbageslag. Men selv om USA-imperialismen har lidt flere nederlag og i vidt omfang er politisk afsløret i verdens folks øjne, indtager den p.gr.a. sin økonomiske og militære styrke en position som imperialistisk supermagt, og er hverken blevet ufarlig eller ude af stand til at gå i offensiven i taktiske sammenhænge. Sovjetunionen

Da den sovjetiske socialimperialisme er den sidst tilkomne supermagt, må den, omend den i mange sammenhænge er relativt svagere end USA-imperialismen, aggressivt og dristigt gå ind i kampen for en nyopdeling af verden.

Sovjetisk misilkrydser af Kresta-klassen under passage af danske farvande.

er derimod en ung og opadstræbende supermagt, en supermagt i offensiven. Kapitalismens genrejsning i Sovjetunionen forvandlede denne til en imperialistisk supermagt, som må kaste sig ind i den imperialistiske konkurrence om verdenshegemoniet. Da den sovjetiske socialimperialisme er den sidst tilkomne supermagt, må den, omend den i mange sammenhænge er relativt svagere end USA-imperialismen, aggressivt og dristigt gå ind i kampen for en nyopdeling af verden. Desuden drager den fordel af, at den ikke i samme omfang som USA-imperialismen er politisk afsløret, og eftersom Sovjetunionen har været et socialistisk land, kan den desuden smykke sig med marxistiske og progressive fraser. Dette indebærer dog ikke at den ikke i taktiske sammenhænge kan lide nederlag og tilbageslag og på længere sigt vil lide nederlag.

Netop i perioder hvor styrkeforholdet mellem de største imperialistiske magter ændres, øges faren for krig. Og krigen er rykket nærmere i de sidste år. Dette vidner de to supermagters rasende kaprustninger om. Men også de stadig hyppigere og heftigere kampe om omfordelingen af interesseområder gennem åbne militære interventioner f.eks. på det afrikanske kontinent vidner herom. Krigens trussel er

rykket tættere ind på livet af jordens befolkning.

Krig er uløseligt forbundet med imperialismen. Krige vil først ophøre med at eksistere, når imperialismen er bragt til fald. Men folkene står ikke magtesløse over for krigen. Den bestemte krig, som de to imperialistiske supermagter forbereder, kan folkene kun forhindre, hvis de mobiliserer hele deres styrke i kampen mod krigens udløser.

Idag betyder kamp mod krigen kamp mod de to supermagter, især mod Sovjetunionen, som er den mest aggressive og derfor farligste af de to. Og samtidig må arbejderklassen og folkene i hele Verden stå vagt om de socialistiske lande, ikke mindst Kina, der står i spidsen for kampen mod de to supermagter, og derfor er den internationale arbejderklassens base og bagland, sådan at det socialistiske Kina kan få fred til at udvikle landet til et moderne, socialistisk industriland og dermed blive i stand til at yde et endnu større bidrag til kampen mod de to supermagter og mod krigen.

Hvis krigen bryder ud er det kommunisternes og arbejderklassens opgave, at gå i spidsen for den bredest mulige enhed i kampen mod krigsaggressionen. Grundlaget for denne kamp er nationens ret til selvbestemmelse. En sejr i denne kamp, og derved supermagternes totale sammenbrud, betyder at arbejderklassen og folkene står yderst godt rustet i et opgør med deres eget borgerskab. Resultatet af en ny verdenskrig vil derfor betyde, at mange lande vil blive socialistiske. Imperialismens totale sammenbrud efter en ny verdenskrig er derfor ikke usandsynligt.

Alliancefrihed: Kampen mod Danmarks tilslutning til forskellige imperialistiske alliancer og sammenslutninger må føres på et bredt frontgrundlag. Grundlaget for kampen er forsvaret af den nationale selvbestemmelsesret. Fuld national selvbestemmelse kan ikke vindes under kapitalistiske forhold, men enhver sejr i forsvaret af den nationale selvbestemmelsesret medfører, at arbejderklassen har vundet en position i kampen for socialismen. Men selvom kampen således indeholder et socialistisk perspektiv, så kan dette aldrig blive grundlaget for kampen. Et delmål i kam-

pen for national selvbestemmelsesret er et Danmark løsrivet fra imperialistiske alliancer gennem arbejderklassens kamp. Og arbejderklassen må vedvarende kæmpe for at forsvare alliancefriheden, som konstant vil blive forsøgt undergravet af monopolborgerskabet. Den danske arbejderklasse må i samarbejde med den tredje verdens lande tvinge et alliancefrit Danmark til at indtage antihegemonistiske positioner, til at støtte de alliancefri landes bevægelse og til at bygge sit forhold til landene i Den tredje Verden på en stadig større grad af ligeværd og gensidig fordel.

Vi støtter Grønlands og Færøernes kamp for løsrivelse fra Danmark, støtter Grønlands kamp mod den amerikanske besættelse af grønlandsk territorium, støtter Norges og Islands løsrivelse fra Nato-alliancen. Sveriges kamp for alliancefrihed og Finlands kamp for løsrivelse fra den sovjetiske dominans.

EF:

EF blev oprettet på initiativ af USA-imperialismen. Dermed tilsigtede USA at sikre et stort og fast afsætningsmarked for sine produkter og for sin kapital. Landene i EF er i stor udstrækning underlagt USA's undertrykkelse og kontrol især politisk og militært. Og EF-landene er udsat for en konstant trussel fra socialimperialismen. Dette giver ophav til modsætninger mellem EF og supermagterne. Disse modsætninger skærpes yderligere af EF's vanskeligheder ved at gøre sig gældende som imperialistisk sammenslutning på verdensplan i konkurrence med supermagterne.

EF-monopolborgerskabernes kamp for at forsvare og udvide sine egne imperialistiske positioner kommer således til at svække supermagterne og kommer til at fungere som støtte til den antihegemonistiske kamp. Samtidig åbner disse forhold op for samarbejde mellem EF og den tredje verden imod supermagterne.

Men EF bygger på undertrykkelse af arbejderklassen og folkene i landene i EF. De vesteuropæiske monopolkapitalister forsøger selv med EF som redskab at øge udbytningen og undertrykkelsen af landene i Den tredje Verden. EF forsøger at opbygge en vesteuropæisk union gennem undergravningen af de

små landes nationale suverænitet. EF er en samling af vesteuropæiske lande på de store landes præmisser. At små og mellemstore lande finder sammen mod supermagterne er udmærket, men et sådant samarbejde må bygge på ligestilling og respekt for den nationale suverænitet, ikke på undertrykkelse.

Kampen mod supermagterne kan ikke bygge på vesteuropæiske monopolars præmisser, den må føres på forsvaret af den nationale selvbestemmelsesret.

Kampen for at få Danmark ud af EF må ses i lyset af, at de to supermagter, Sovjetunionen og USA, udgør folkenes hovedjender. Derfor bekæmper vi forsøg på at udnytte kampen mod EF til at bringe Danmark ind under Sovjetunionens interessesfære.

NATO:

NATO er en aggressiv militærpagt, som er underlagt den ene af de to supermagter, USA. NATO tjener USA-imperialismens verdensomspændende strategi for opnåelse af hegemoni i kamp mod den anden supermagt, Sovjetunionen. Danmark er medlem af NATO og dermed underlagt USA-imperialismens interesser og politik. NATO vender sig imod arbejderklassen og folkene. Derfor bekæmper vort parti NATO og arbejder for Danmarks løsrivelse fra alliancen.

Men overfor NATO står den anden aggressive

KAP bekæmper både NATO og WARSAWA-pagten og arbejder for Danmarks løsrivelse fra NATO. Billedet er fra et KAP-arrangement i Århus.

**KAP og
teorien om
verdens deling
i tre:**

militærpagt, Warszawa-pagten, som er underlagt Sovjetunionens interesser og politik i kampen om verdensherredømmet. Derfor må kampen mod NATO forbindes med kampen mod Warszawapagten. Kampen mod NATO er en antihegemonistisk kamp, vendt imod begge supermagter og deres aggressive militærpagter for freden og socialismen.

Der eksisterer grundlæggende overensstemmelse mellem de synspunkter og overordnede vurderinger af den internationale klassekampssituation, som teorien om Verdens deling i tre indeholder og KAP's vurdering. Teorien om Verdens deling i tre er imidlertid ikke et dogme, der på forhånd giver svar på alle den internationale klassekamps komplicerede spørgsmål. Den fritager ikke for selvstændig analyse og stillingtagen til de mange og hurtigt skiftende problemer, som opstår i den internationale klassekamp.

Den er en strategisk vejledning til handling. Og dermed pålægger den partiet ansvaret for at finde en rigtig konkret linie i kampen mod supermagterne ud fra en konkret vurdering af Danmarks internationale placering og ud fra en nøje vurdering af klassekræfternes stilling i Danmark selv. Teorien om verdens deling i tre kan ikke give os handlingsprogrammet. Det har vi selv – vejledt af den overordnede vurdering – ansvaret for og pligten til at udvikle, således at den danske arbejderklasse for alvor kan indtage sin plads i rækken af verdens antihegemonistiske kræfter.

*Centralkomiteen
Kommunistisk Arbejderparti
April 1978*

Om KAPs syn på kvindekampen og dens organisering

Igennem mere end to år har KFML/KAP diskuteret den kvindepolitiske linje på grundlag af flere oplæg, diskussionsindlæg og artikler i KT og AA. Før og på den stiftende kongres blev kvindepolitikken diskuteret i forbindelse med formuleringen i principprogrammet. Følgende resolution er en opsummering af hovedpunkterne i diskussionen og udtrykker partiets linje på spørgsmålet om kvindekampen og dens organisering.

1. Diskussionen om kvindeundertrykkelsen

Kvindeundertrykkelsen under kapitalismen består af to elementer. Dels uligstillingen inden for klassen og dels kapitalens særlige undertrykkelse og udbytning af kvinderne i arbejderklassen.

Partiet har igennem diskussionerne afklaret grundlaget og betingelserne for kvindeundertrykkelsen. Vi har fastslået, at kvindeundertrykkelsen under kapitalismen består af to elementer.

Det ene element, *arbejdsdelingen mellem mænd og kvinder, er betingelsen for kvindeundertrykkelsen*. Den har stået på og udviklet sig gennem årtusinder. Den består i et kulturelt og ideologisk mønster, som både omfatter arbejdsdelingen i hjemmet og seksuel undertrykkelse af kvinderne, for at nævne nogle eksempler. Der er her ikke tale om nogen *klasseundertrykkelse*, men om en *uligestilling* inden for klassen, hvor kvinderne er underordnet mændene.

Det andet element, *kapitalens særlige undertrykkelse og udbytning af kvinderne i arbejderklassen* bygger på arbejdsdelingen inden for klassen. Denne undertrykkelse og udbytning er *grundlaget* for kvindeundertrykkelsen. Den består f.eks. i udnyttelsen af kvinderne som arbejdskraftreserve, som deltidsarbejdere, den består i, at kvinderne er gennemsnitligt lavere lønnet end mændene og den består i pornoindustriens udnyttelse og uddybning af kvindeundertrykkende forestillinger i arbejderklassen. (Artiklerne i KT nr 1 og 2, '77 uddyber de to elementer i kvindeundertrykkelsen og forbindelsen mellem dem, og vi vil henvise til disse for en yderligere argumentation).

Kvindeundertrykkelsen betyder, at kvinderne i forhold til manden er dårligere stillet, både i pro-

duktionen og i hjemmet. Kampen imod kvindeundertrykkelsen bliver derfor en kamp for *ligestilling* med manden, en kamp for *arbejderklassens enhed*. Kampen vender sig dels imod kapitalens særligere undertrykkelse og udbytning af kvinderne, dels imod uligheden inden for klassen.

Diskussionen i KAP har vist nogle svagheder, når det drejer sig om at gå fra denne teoretiske afklaring til en analyse af de konkrete betingelser for *kvindekamp* i dagens Danmark. Der har været en udpræget tendens til at drage logiske slutninger fra teorien til virkeligheden istedet for at anvende teorien skabende på virkeligheden.

I diskussionen og i oplæggene har man gjort for lidt ud af at undersøge, hvad der har været den konkrete baggrund for kvindekampens opsving i de senere år, og man har gjort for lidt ud af en diskussion omkring kvindekampens faktiske niveau og problemer i Danmark.

Det har fået negative følger for den måde kvindekampens organisering er blevet diskuteret på. Man har gjort mere ud af at diskutere kvindekampens organisering ud fra den fremadskridende teoretiske afklaring og mindre ud af at diskutere de faktiske kvindeorganiseringer. Man har ikke koncentreret diskussionen tilstrækkeligt omkring de *specifikke* problemer, kvindekampen står over for i dag.

Dette har bl.a. betydet, at Kvindefronten mere er blevet diskuteret ud fra *abstrakte krav til kvindernes organisering end ud fra*

dens historiske placering i forhold til den eksisterende kvindekamp.

2. Kvindepolitikken

De krav, der er opsummeret bred enighed om i partiet er:

- Lige adgang til alt arbejde og uddannelse
- Reel ligeløn
- Nej til nedskæringer på børneinstitutionsområdet, sikring af vuggestuepladser og børnehavepladser til alle børn
- Ingen afskedigelser på grund af graviditet
- 6 måneders barselsorlov for både mænd og kvinder med fuld dækning af tabt arbejdsfortjeneste
- Udbetaling af dagpenge i tilfælde af at faderen og moderen må blive hjemme for at passe et sygt barn
- Nej til kvindeundertrykkende pornografi
- Afskaffelse af prostitutionen
- Bekæmp kvindeundertrykkende ideologi i medier, undervisning og reklame
- Abort gøres dagpengeberettiget.

Det har været en afgørende svag ved partiets kvindepolitiske diskussion, at *netop* de politiske krav, selve indholdet af kvindepolitikken, så godt som ikke er blevet berørt. Derfor vil det, som vi senere skal vende tilbage til, være det centrale punkt i partiets kommende kvindepolitiske debat, at det politiske *indhold* i partiets kvindepolitiske linje bliver udviket.

Kravene må bearbejdes og udbygges og suppleres med andre krav. Vi vil også gøre opmærksom

på, at en del af disse krav er perspektivkrav, som ikke kan kæmpes igennem her og nu.

(En nærmere uddybning af kravene findes i KT nr 2, '77).

3. Hvordan føres kvindekampen

Som det allerede er nævnt, har diskussionen om, hvordan kvindekampen føres, haft betydelige svagheder, fordi udgangspunktet har været en for kraftig vægt på den teoretiske debat, mens diskussionen omkring den faktiske kvindekamp har været beskeden.

Desuden har diskussionen været præget af et ikke-dialektisk forsøg på at udrydde den objektivt eksisterende modsætning mellem »kvindebevidsthed i almindelighed« på den ene side og »den enkelte kvindekamp« på den anden. Og den har været præget af ikke-dialektiske forsøg på at lave en mur mellem »kvindekamp« og »klassekamp« i bestræbelserne på at trække en »ren« kvindekamp ud som frontkamp. Denne problematik vil vi uddybe i det følgende.

Vi må erkende, at der eksisterer *både en kvindebevidsthed alment*, som får mange kvinder til at reagere mod uligheden indenfor klassen og imod kapitalens undertrykkende og udbytende udnyttelse af denne ulighed, *og en bevidsthed om kvindeundertrykkelsen på afgrænsede områder*, som kommer til udtryk i kampe omkring enkeltspørgsmål, såsom abortkamp, ligelønskamp etc. I diskussionen om kvindeorganiseringen har der været en tendens til at se udelukkende

på bevidstheden om kvindeundertrykkelsen på afgrænsede områder og glemme nødvendigheden af at mobilisere den »almene kvindebevidsthed«.

Hvad det sidste angår har det jo netop været karakteristisk i det sidste årti, at der trods megen forvirring og trods feministiske udskrød har udviklet sig en øget bred bevidsthed om, at størsteparten af kvinderne på den ene eller den anden måde befinder sig i undertrykte situationer. Det er så givet et fremskridt, at det i dagens Danmark i stadigt flere sammenhænge er umuligt at komme uden om kvindeproblematikken, selv om

den måde, denne problematik behandles på, naturligvis er stærkt præget af de forskellige borgerlige politiske opfattelser i samfundet. Men ikke desto mindre: Bevidstheden om kvindeproblematikken er betydeligt øget siden 50'erne og 60'erne.

Denne bevidsthed om kvindeundertrykkelsen er bl.a. blevet øget ved at kvinder har organiseret sig på tværs af faggrænser, ved at man inden for kvindebevægelsen har taget kvindeundertrykkelsens mange forskellige udtryk op. Den opfattelse, som på et tidspunkt var fremherskende i partiet, at kvindeorganiseringen burde indskrænke

»De fleste kvindekamps spørgsmål lapper over i almene kampspørgsmål for hele klassen«. Men kvinderne er hovedkraften i kampen mod den specifikke kvindeundertrykkelse.

sig til at være frontdannelser omkring enkelte afgrænsede områder eller organisering inden for samme fagforening, stod i modstrid med de faktiske erfaringer.

Vi må videre erkende, at der ikke kan bygges en mur mellem »kvindekampen« og »klassekampen«, således at man kan lave en organisering, der ikke støder på klassekampsaspektet. I kvindekampen er det vigtigt at samle kvinder bredt om kvindekampsspørgsmål og koncentrere sig herom, men det kan ikke undgås, at de fleste kvindekampsspørgsmål lapper over i almene kampspørgsmål for hele arbejderklassen. Ofte bliver kvindekampen derfor et spørgsmål om at trække den kvinde-specifikke *side* af et alment klassekampsspørgsmål op. Det gælder f.eks. de fleste af de ovenfor anførte krav, hvor disse krav alle - samtidig med at de er kvindekampsskrav - er uadskilleligt forbundne med hele klassekampen. F.eks. hænger kampen for ligeløn sammen med hele lavtlønsproblematikken, som er fælles for mænd og kvinder.

I spørgsmålet om organiseringen har vi haft tendens til at se isoleret på kvindefrontens grundlag, organisering og virke. Vi har diskuteret dette ud fra en generel frontopfattelse og ud fra den generelle indsigt i kvindeundertrykkelsens forhold til den samlede klasseundertrykkelse. Vi har glemt Kvindefrontens politisk-historiske placering i diskussionen af den.

Kvindefronten var en negation (dvs. et slags »modsætningssvar«)

til Rødstrømpebevægelsen. Rødstrømpebevægelsen blev mere og mere feministisk. Kvindefronten oprettedes som en modsætning hertil og lagde vægten på - indforstået i grundlaget - det antikapitalistiske element i den samlede kvindekamp. I 1975 indføjede man i kamp mod feminismen følgende passus i arbejdsgrundlaget: »Kvindefronten ser ikke manden som årsag til kvindeundertrykkelsen, men vi mener, at kvindeundertrykkelsen hænger sammen med det samfund vi, både mænd og kvinder, lever i.« Her blev kvindeundertrykkelsen indirekte sat i forbindelse med kapitalens undertrykkelse af kvinderne, men der blev ikke givet noget svar på den feministiske opfattelse af at »mænd« og »kapitalen« er to alen ud af samme stykke. Uligheden inden for klassen var forsvundet.

Rødstrømpebevægelsen var anarkistisk, Kvindefronten oprettedes som en centralistisk front i modsætning hertil og overførte partiets organisationsmodel. F.eks. blev der lagt vægt på, at ledelsen skulle være besluttende og at *kontaktmødet* - hvor en fra hver basisgruppe var repræsenteret - kun kunne være rådgivende.

Rødstrømpebevægelsen koncentrerede sig mere og mere om »det private«, Kvindefronten lagde næsten al vægten uden for det private, på kvindernes placering i arbejdslivet, og der udviklede sig økonomistiske tendenser, som bestod i, at man ringeagtede den ideologiske kamp. Dette viste sig f.eks. i, at man afviste en støtte til den såkald-

te Vanggårdsag, hvor en gruppe rødstrømper protesterede imod, at en overlæge i en artikel forklarede kvindens stilling ud fra dennes »natur« og biologi. Argumenter imod støtte til aktionen var bl.a. at det var en ren ideologisk kamp, og at den ikke rørte ved kvindernes materielle vilkår under krisen, som f.eks. deres funktion som arbejds-kraftreserve.

Desuden betød Kvindefrontens dannelse, at man overlod feministerne og 'privatsfæres' folkene hele slagmarken i og omkring Rødstrømpebevægelsen. Kvindefronten kom derved til at stå som en 'venstre' opportunistisk frontdannelse, der ville sikre sig kvinde-kampen på et 'rent' grundlag. Et grundlag der var idealistisk i forhold til Kvindebevægelsens reelle niveau. Kvindefronten har ikke formået at løse modsætningen mellem »klassekamp« og »kvindekamp« på den rigtige måde. Kvindefronten udviklede et politisk grundlag, hvor de almene klassekampsspørgsmål fik en meget fremtrædende plads i forhold til udviklingen af de kvindepolitiske kampe. F.eks. støttede man kampen imod fyringerne af de 4 på B & W og kampen for overholdelse af overenskomsten på Skjold Burne, selv om der ikke i disse to kampe var udprægede kvindepolitiske aspekter. Desuden var der en tendens til at definere fælles klassekampe som kampe mod kvindeundertrykkelsen. F.eks. blev pædagogernes kamp imod nedskæringerne på daginstitutionerne gjort til en kamp mod kvindeundertrykkel-

sen, fordi flertallet af pædagoger er kvinder.

Desuden har Kvindefronten heller ikke formået at behandle modsætningen mellem den »almene kvindebevidsthed« og den »specifikke kvindekamp«. Med sit grundlag lagde Kvindefronten hovedvægten på den almene kvindebevidsthed, og til med tog den udgangspunkt i sin egen fremskredne erkendelse af denne bevidsthed og lavede reelt et grundlag, som krævede en nærmest kommunistisk forståelse af kvindekampen for at man kunne tilslutte sig fronten. De »specifikke« kvindepolitiske kampe, der kunne samle bredt omkring enkelte spørgsmål, var også indeholdt i grundlaget og kunne udledes af dette, men eftersom Kvindefronten var organiseret ved siden af og i modsætning til den brede kvindebevægelse med et totalprogram, kom Kvindefronten rent faktisk i vejen for at udvikle de specifikke, spontant opståede kampe på enkelte områder. Det betød f.eks. at man på arbejdspladser og andre steder, hvor der fandtes brede kvindegupper, kom til at satse store kræfter på at »vinde« dem for Kvindefronten i stedet for at kaste energien ind på at udvikle den fælles konkrete kamp.

4. Fejlagtige tendenser i kritikken

Den forløbne kritik af Kvindefrontens funktion og virke har imidlertid tenderet mod at foretage endnu en negation, denne gang blot en negation af Kvindefronten. Der har været udtalte tendenser til to-

talt at ville fornægte den »almene kvindebevidsthed« til fordel for en ensidig vægt på den »specifikke kvindekamp« omkring enkelte spørgsmål. Dermed bringer man kvindekampen ned på et lavere niveau end den rent faktisk er blevet udviklet til i Danmark i det seneste årti. Vi har talt om kvindepolitiske grupper på arbejdspladser m.v. omkring enkelte spørgsmål, men vi har ikke formået at nå frem til en konstruktiv løsning på, hvorledes den »almene kvindebevidsthed« udvikles organiseret.

Videre har vi omkring modsætningen »kvindekamp« – »klassekamp« haft en tendens til fuldstændigt at fjerne kvindekampen. Vi har overbetonet det fælles klasseaspekt så kraftigt, at vi ikke har formået at få greb om de væsentlige kvindespørgsmål, omkring hvilke bredere kamp kan finde sted. Af angst for at få et nyt grundlag som Kvindefrontens har vi ment det umuligt at formulere sammenhængende synspunkter omkring, hvad der var almene opgaver i kvindekampen. Kvindekampen er enten blevet opslugt af den almene klassekamp, eller den er blevet splittet op i småbidder.

5. Hvordan kan kvindekampen styrkes?

Hvorledes kan KAP på den ene side frugtbar gøre de resultater, vi er nået til i den kvindepolitiske diskussion, og på den anden side rette de fejl, som er nævnt ovenfor? Hvordan kan vi fremme kvindekampen?

Vi må forbinde de almene be-

tragtninger over kvindekampens grundlag og betingelser med en forståelse af kvindekampens faktiske udvikling i Danmark idag.

Det betyder,

- at vi må gå ind i den brede *progressive kvindebevægelse*. Det betyder naturligvis ikke, at vi kritisk skal lægge vort arbejde i en hvilkensomhelst kvindepolitisk gruppe. Det betyder heller ikke, at vi skal koncentrere os om rødstrømpebevægelsen; der findes mange andre kvindegrupper med forskellige opgaver, ud over rødstrømpebevægelsen. Desuden må vi nøje vurdere de grupper, der findes, og vi må nøje vurdere, om det lokalt eller på arbejdspladser eller på andre planer vil være nødvendigt at etablere nye, brede kvindegrupper.

Baggrunden for, at vi kan anbefale kvindepolitiske aktivister at gå ind i den progressive kvindepolitiske bevægelse er, at vi vurderer den som *en massebevægelse*, at vi mener, det er muligt *inden for massebevægelsen* at styrke kampen imod kvindeundertrykkelsen, at bygge på de positive tendenser og bekæmpe de fejlagtige. Det betyder også, at vi kan deltage i kvindegrupper, selv om der i disse grupper grundlag og praksis vil være en del, vi er uenige i.

På den anden side kan en kvindepolitisk gruppe eller organisation være samlet omkring et reaktionært grundlag. Det vil ikke være vores opgave at gå ind i disse grupper, men at bekæmpe eksistensen af dem og dermed den politiske linje, de står for. Eksempler på

*Vi må bekæmpe kvindeundertrykkel-
sens forskellige aspekter f.eks. skøn-
hedskonkurrencer og pornografi og
kvindeundertrykkende ideologi, som
f.eks. i reklamer.*

sådanne organiseringer er Økofe-
ministerne, der ser forurening som
et resultat af *mændenes misbrug* af
jorden og ønsker en slags tilbage-
venden til naturen med »kvindelige
dyder« i højsædet.

Et andet eksempel på en kvinde-
organisation, der må bekæmpes er
Danmarks Demokratiske Kvinde-
forbund (DDK), som er en forlæn-
get arm for revisionisterne og soci-
alimperialisterne.

Vi må desuden tage vort ud-
gangspunkt i den faktiske udvik-
ling, den almene kvindebevidsthed
har været igennem, men stræbe ef-
ter at udmønte den i specifikke
kvindepolitiske kampe på bestemte
områder, f.eks. kampen imod
fyringer på grund af graviditet,
kampen imod karantæne på grund
af børnepasningsvanskeligheder
kampe imod skønhedskonkurren-
cer og pornofilm osv.

Det indebærer, at partiet i det
kvindepolitiske arbejde prioriterer
sine kvindepolitiske aktivister i
forskellige kvindegrupper, og i dis-
se grupper arbejder for at mobilise-
re kvinder til bestemte kampe,
samtidig med at vi propaganderer
en rigtig forståelse for den samlede
kvindekamps placering i forhold til
klassekampen.

Det indebærer videre, at vi for-
står, at modsætningen »ren kvin-
dekamp« – »ren klassekamp« viser
sig i kvindebevægelsen som en ob-
jektiv modsætning, og at det er på
baggrund af denne modsætning, at
gale tendenser bestandigt vil dukke
op, nemlig på den ene side en fe-
ministisk tendens, der vil isolere
kampen imod kvindeundertrykkel-
sen fra klassekampen, og på den
anden side en tendens til at ville
give kvindebevægelsen et sociali-
stisk maximumsgrundlag.

Endvidere indebærer det, at vi forstår, at modsætningen »almen kvindebevidsthed« og »specifik kvindebevidsthed omkring enkelte problemer« viser sig i kvindebevægelsen som en objektiv modsætning. På denne baggrund dukker gale tendenser bestandigt op, hvor den ene kun vil se på de enkelte isolerede kampe, og hvor den anden ensidigt vil se på den »almene kvindebevidsthed«. Den sidste tendens viser sig i, at man lægger hovedvægten på en bevidstgørelse om kvindeundertrykkelsen, og ikke anser det for så vigtigt ataktionere imod dens forskellige udtryk.

For at virkeliggøre en rigtig linie i kvindekampen må vi gå på 'to ben'. Vi må i kvindebevægelsen bestandigt søge at udskille det, der er kvindekamp, og som kvinder selvstændigt kan organiseres omkring, samtidig med at vi som kommunister må betone forbindelsen mellem kvindekampen og klassekampen.

Og vi må i kvindebevægelsen bestandigt søge at få den »almene kvindebevidsthed« udmøntet i brede kampe omkring enkelte områder, samtidig med at vi bruger de enkelte kampe til at hæve den »almene kvindebevidsthed«.

Dette kan ikke ske i Kvindefrontens regi. Som omtalt skabtes Kvindefronten i et forståeligt forsøg på at bekæmpe feminismen og anarkiet i den eksisterende kvindebevægelse. Men forsøget kom rent faktisk til at blive en sekterisk udskillelse fra kvindebevægelsen, højt hævet over det faktiske niveau i bevægelsens almene udvikling,

baseret på et grundlag og en organisatorisk tænkning, som på »venstre« opportunistisk måde genspejlede partiets sætten kvindepolitikken i en total sammenhæng og med partiets organisatoriske principper.

Kvindefronten som selvstændig organisering kan ikke overleve et opgør med dens fejlagtige udgangspunkt. Selv med et minimumsgrundlag vil den fortsat fungere som en overflødig organisering ved siden af og uden for den kvindebevægelse, som iøvrigt findes, og som i sig rummer alle de modsætninger, vi har ridset op.

Vi må opfordre Kvindefrontens medlemmer til at gå ind i den brede progressive kvindebevægelses mange grupper eller til selv at danne grupper på områder, hvor der er brug for det. Ved at nedlægge Kvindefrontens som *organisation* vil man kunne forbinde sig med de store masser af kvindeaktive. For partiets kvindepolitiske aktivister vil det endvidere betyde, at de i den modsigelsesfyldte brede kvindebevægelse på én og samme tid kan fremme korrekte kvindepolitiske handlingslinier og propagandere partiets socialistiske perspektiv.

Betyder dette, at koordinerede kvindekampe f.eks. på by eller på landsplan er umulige og uønskværdige?

Det gør det ikke, for i så fald ville vi lægge overvægten på den »specifikke kvindebevidsthed omkring enkelte problemer« og glemme dennes forbindelse til den »almene kvindebevidsthed«. Men det er indlysende, at landskoordinere-

de kvindekampe kun bør finde sted, hvor de svarer til et fællesniveau i de mange dele af kvindebevægelsen, og derfor ikke bør finde sted i form af udarbejdelsen af et totalprogram for kvindekampen. Et sådant totalprogram vil isolere kvindebevægelsen fra den »specifikke kvindebevidsthed omkring enkelte problemer«.

Kampen selv vil vise, hvor der vil være grundlag for samlet optræden. F.eks. kunne man tænke sig samlet optræden i forbindelse med graviditets-afskedigelseskampen, fordi denne reelt berører alle kvinder aktuelt eller potentielt. Mens

en samlet optræden omkring et specifikt problem som f.eks. kvinders behandling i lærebogsstoffet ved fag på universitetet ikke bør gøres til genstand for landskoordinering. *Tværtimod* må det holdes inden for kampområdet, således at flest mulige kvinder på det specifikke område kan samles til fælles kamp, uden at kvinder, organiseret i andet kvindepolitisk arbejde, behøver at tage stilling til sagen, og uden at kvinderne i den konkrete kamp behøver at tage stilling til hele det kvindekampspolitiske aspekt.

Strategi og taktik

I over et år har vi i og omkring KAP diskuteret strategi og taktik. Som sådan er diskussionen nu afsluttet, og grundlinierne for partiets strategi og taktik er dermed fastlagt. Denne artikel vil søge at bidrage til en konkretisering af nogle af de begreber der har været anvendt i diskussionen. En diskussion der har lidt noget af at være ført for abstrakt.

Diskussionen opstod på baggrund af fejl i vores politik, og den har bevirket ændringer i politikken. Den opstod, da vores kampagne i efteråret og vinteren 1976 for 35 timers arbejdsuge viste sig ikke at svare til virkeligheden. Det udløste en ny forståelse for, hvordan paroler, krav og handlingsprogrammer skal benyttes, og det skabte en forståelse for, at arbejderklassens kamp i Danmark ikke er i opsving, men i aftagende – uanset at en række enkeltstående strejker antager stadig hårdere former på grund af borgerskabets skærpede angreb.

I og omkring partiet har der været kamp om denne forståelse, og efterhånden er en klar politisk liniemodsætning trådt tydeligt frem.

Overfor linien fra KT 1, 3 og 5/1977 og sommerlejroplægget 1977¹ rejses en række indvendinger imod grundlinie og konkrete vurderinger. Det hævdes, at linien i sin konsekvens vil medføre kapitulation over for borgerskabet og klasseforsoning. Det hævdes, at revolutionen afskaffes som strategisk mål, når vi taler om strategisk offensiv og defensiv. Det hævdes, at vi ikke skelner korrekt mellem objektive betingelser og subjektive faktorer for arbejderklassens kamp, og at vi derfor tager fejl, når

vi mener, at klassens kamp kan være med til at skabe en revolutionær situation. Det hævdes, at det vil føre til økonomisme, når vi søger at gøre krav og paroler gennemførlige. Og det hævdes, at arbejderklassens kamp ikke er i aftagende; men at der tværtimod er betydelig vækst i klassekampen, som bliver stadig gunstigere for arbejderklassen.

Denne artikel vil analysere forskellige historiske perioder og på denne konkrete baggrund diskutere indvendinger imod partiets linie.

På denne baggrund konkretiseres en række politiske konklusioner: Hvad er positioner? Hvordan er forholdet mellem objektive betingelser og subjektive faktorer? Hvad er en revolutionær situation og hvad er en strategisk offensiv?

Og endelig trækkes frem, at den hittidige debat har haft tendens til at adskille den indenlandske og den internationale strategi og taktik.

De historiske perioder vi vil gennemgå er: Danmark 1871-76, Rusland 1917, Danmark 1918-20, Danmark 1943-46 og Danmark 1968-78.

Danmark 1871-76

Foråret 1871 tog proletariatet mag-

ten i Paris efter Frankrigs nederlag i den fransk-tyske krig. 71 dage herskede Pariserkommunen. Den blev nedkæmpet og druknet i blod af det franske borgerskab med tysk støtte. Men det var bevist, at arbejderklassen kan tage magten med våben i hånd og selv regere – *uden kapitalister!*

Det rystede borgerskabet i mange lande – og satte håb i arbejderklassen.

I Danmark var jordbunden forberedt for denne påvirkning. I knap tyve år havde mange arbejdere været organiseret, men ikke i *selvstændige* arbejderforeninger. Derimod i liberale arbejderforeninger, oprettet af arbejdsgivere (en-

I 71 dage herskede Pariserkommunen og beviste for første gang, at det var muligt for arbejderklassen at styrte borgerskabet og herske alene. Kommunarne kæmpede tappert til det sidste bag barrikader i gaderne.

ten faderligt indstillet – eller smarte småborgere). De fungerede som syge- og begravelseskasser, de arrangerede selskabelige og »upolitiske« foredrag. Og i årene 1865-70 blev der oprettet »fagforeninger« i samme ånd.

Inden for disse foreninger var der kamp mellem de liberale borgeråndere og socialistiske arbejdere. Nogle havde været på valsen og set andre ting i Tyskland, England og Frankrig. 1000 af Københavns 25.000 arbejdere var på den tid selv tyskere, der var bragt herop i en bølge af industrialisering for at oplære de danske arbejdere. Og enkelte havde allerede forbindelse til 1. Internationale og Karl Marx og hans medarbejdere. Disse folk havde længe kæmpet for et selvstændigt arbejderparti og virkelige fagforeninger, hvor mestrene ikke også var medlemmer.

I 1871 var der højkonjunktur. Den udsprang af det store jernbanebyggeri i USA efter borgerkrigen 1861-65 og styrkedes af de fem milliarder, som Frankrig betalte Tyskland i »krigsskadeerstatning« efter den fransk-tyske krig. Hertil kom at den borgerlige revolution i Danmark 1848 havde ryddet vejen for en kapitalistisk udvikling, som medførte en industrialiseringsbølge i starten af 1870'erne.

I halvfjerdsernes højkonjunktur rullede hjulene hurtigt. Der var brug for arbejdskraft til jernbanebyggeri og industri.

Den internationale arbejderforening

Det blev en mand *udenfor* den libe-

rale arbejderbevægelse, der satte bevægelsen i gang: Louis Pio. Begejstret over Pariserkommunen og over skrifter af Marx og Lassalle udsendte han to pjecer under titlen »Socialistiske Blade«. Han formulerede en række krav og lovede dem gennemført »med loven eller – uden den!«² Sagt på en anden måde: Hvis kravene ikke kunne gennemføres inden for rammerne af det borgerlige samfunds love, måtte man vælge Pariserkommunens vej. Men de store ord skyldtes mere øjeblikkets begejstring end klarhed om statens klassekarakter.

Pjecerne blev revet væk i flere oplag, og fra lørdag den 22. juli 1871 udgav Pio ugebladet »Socialisten«. Borgerskabet var opskræmt over dette spøgelse fra Pariserkommunen, arbejderne begejstrede.

September dannede cigarmagerne den første *virkelige* fagforening, og flere fulgte efter. Samme måned udbrød en konflikt på B&W. B&W-arbejderne søgte støtte hos Socialisten og fik den.

Den 15. oktober kunne *Den internationale arbejderforening* dannes som sektion af 1. Internationale med 1500 medlemmer, heriblandt de bedste folk fra de liberale arbejderforeninger. Partiet var en krydsning af et parti og en fagbevægelse med forbillede i den engelske sektion af 1. Internationale. Grundorganisationerne var faglige sektioner i de fag, der havde medlemmer nok. De øvrige arbejdere samledes med enkelte intellektuelle i den blandede sektion.

Partidannelsen satte skub i en

strejkebølge, som vandt en række sejre, indtil borgerskabet satte et modstød ind mod Murerskruen april 1872 »(Skrue var datidens ord for strejke)«. Murerne begyndte at gå hjem en time tidligere hver dag for at gennemføre kravet om ti timers arbejdsdag i stedet for elleve. Internationale støttede ihærdigt strejken og indkaldte til støttedemonstration den 5. maj. Den var ment som styrkeprøve med borgerskabet, og blev optaget som sådan. Pio skrev: »Målet er fuldt! Lad der ikke komme en eneste dråbe til, eller – det flyder over!«³

Demonstrationen blev forbudt af regeringen, men Pio opfordrede alligevel til fremmøde. Han og to andre blev anholdt, men alligevel

strømmede 20.000 arbejdere til Nørrefællad. Her tørnede de sammen med politi og husarer i »Slaget på Fælleden«. De tre fik flere års fængsel, og Internationale blev forbudt.

Forsøg på at videreføre *partior*ganisationen fusede ud, da Pio var en af de eneste i bevægelsen, der kunne forbinde det faglige med det politiske. Men de faglige sektioner fortsatte som fagforeninger, og den faglige side havde fortsat fremgang. Der dannedes *fagforbund*, og 1874 dannedes som ny fællesledelse »Fagforeningernes Centralbestyrelse«. I hele denne periode fortsatte højkonjunkturen, og både strejker og lønfremgang toppede 1874-75.

Støttedemonstrationen for »Murerskrue« den 5 maj 1872 på Nørrefællad blev forbudt og initiativtagerne fængslet, men alligevel samledes en kæmpemængde af arbejdere og nysgerrige til protest i fælleden. Det udviklede sig til et kæmpeslag mellem demonstranter på den ene side og politi og husarer på den anden. (Samtidig tegning af Rasmus Christiansen).

Tilbagegang

Efteråret 1875 skiftede konjunkturerne. 1873 satte en verdenskrise ind, som gik over i en tyve år lang depression. Den nåede Danmark et par år forsinket og skabte snart arbejdsløshed). Strejkerne trak ud, mødte nederlag.

Juni 1876 afholdtes *Gimle-kongressen*, der gendannede partiet under navn af *Socialdemokratiet*, og som cementerede dets fremtidige linie. I foråret havde Pio og andre gjort op med en ren Lassallelinie, som hævdede, at lønnen altid svinger omkring sultegrænsen, og at lønkamp derfor er overflødig. I stedet mente lassalleanerne, at arbejderklassen skal få flertal i parlamentet og derigennem få staten til at støtte *kooperativer*, der efterhånden kan *udkonkurrere* kapitalismen.

En anden linie, der ikke overlevede Gimle-kongressen, var en ren *trade union-istisk* linie, der *kun* interesserede sig for lønkamp for at sikre arbejdernes levevilkår, men som ikke stillede sig politiske opgaver.

Pios linie sejrede. Men det var ikke en revolutionær linie, der besejrede to reformistiske linier. Pios linie 1876 var også reformistisk. Alt om »med loven eller – uden den« var glemt. Pariserkommunen var begravet i fortiden. Nu hed det: »med alle lovlige midler«. ⁴ Pios linie indeholdt brokker af den lassalleanske linie, af den trade union-istiske linie og af marxisme, blandet sammen til den reformistiske linie, stræben efter parlamentsflertal, fagforeningernes lønkamp

og oprettelse af kooperativer (men hos Pio er kooperativer mere et supplement end selve vejen til socialisme).

Gimle-kongressen repræsenterede 6000 medlemmer. Men da krisen for alvor slog igennem i efteråret 1876 med massefyringer og lønnedpresning, gik det hurtigt tilbage. På et år faldt to trediedele af medlemmerne fra, i København måtte en trediedel af fagforeningerne opløses. Louis Pio selv og flere andre ledere emigrerede til USA.

Den ny fagforenings-dominerede ledelse tog i august 1877 i kamp mod en anarkistisk linie *klar afstand fra en revolutionær overgang til socialismen*.

Opsvingets resultater

Der kan peges på to slags resultater:

1) Der spredtes en mere klassebevidst ideologi. Selv om den er reformistisk, er den et fremskridt fra de liberale arbejderforeningers åbne fællesskab med arbejdsgiverne. De liberale foreninger blev likvideret, og i stedet blev der dannet et arbejderparti og fagforeninger. På trods af disses linie var det vigtige positioner for arbejderklassen; idet de var udtryk for at der i væsentlige dele af arbejderklassen fandtes bevidstheden om, at arbejderklassen står i modsætning til borger-skabet, om at arbejderklassen udgør en klasse, og idet de styrkede arbejderklassens dagsmuligheder.

2) Og endelig slap man af med den 11. arbejdstime. Det må bemærkes, at det ikke er tilstrækkeligt blot at se på lønnen, det, det

egentlig drejer sig om, er reallønnen, og det er en vanskelig størrelse at regne nøjagtigt med. Realløn kræver beregninger omkring løn og arbejdstid (f.eks. skal der i 1978 ofte to erhvervsaktive i hver familie mod tidligere én), omkring skatter, priser (som skal afvejes i forhold til klassens gennemsnitsforbrug) osv. Og fordelingen mellem klasserne er også vanskelig at beregne på grund af skjulte profitter i regnskaber og på grund af, at staten gennem skatter, afgifter og offentlige ydelser til begge klasser

Rusland 1917

Vi har undersøgt opsvinget i Danmark 1871-76. Lad os gå videre til det opsving i Rusland 1917, der førte til oktoberrevolutionen.

I 1917 havde 1. verdenskrig været tre år. Den betød nød og savn i kæmpemålestok for Ruslands arbejdere og bønder. Millioner døde ved fronten og af epidemier. Fjorten millioner var indkaldt til hæren. Arbejdskraften var tappet fra produktionen: Fabrikker og værker stod stille, det tilsåede areal skrumpede ind. Alligevel led hæren det ene nederlag efter det andet til tyskerne. Zar-regimet forberedte en separatfred med tyskerne.

I starten af 1917 var den russiske økonomi i ruiner. Forsyningerne af mad, brændsel, råvarer og reservedele til maskinerne svigtede. Endnu flere fabrikker måtte lukke, arbejdsløsheden voksede. Madforsyningen til storbyerne gik næsten i stå.

Arbejderklassen begyndte at ta-

omfordeler en stor del af produktionsresultatet én gang til. Skatterne er her nævnt for fuldstændighedens skyld; omkring 1870 spillede de ingen væsentlig rolle.

3) Lønfrengangene brød femten års tilbagegang og overhalede pristigningerne – og en overgang også produktionens vækst. Selv om lønnen igen faldt omkring 1876, betød den voksende fagorganisering sammen med prisfaldene under den lange depression, at lønnen igen steg i 80'erne og 90'erne.

ge kampen op. Også borgerskabet planlagde at styrte zaren. Borgerskabet var tæt knyttet til England og Frankrig og ville føre krigen videre.

Den 9. januar 1917 udbrød der strejker og demonstrationer i storbyerne. Krigstrætte soldater sluttede sig til nogle af dem.

Den 18. februar begyndte en afgørende strejkebølge. Dag efter dag voksede strejkerne og demonstrationerne *mod sult, krig og zarisme – for fred, brød og frihed*. Bevægelsen var dels spontan, dels organiseret af bolsjevikker (kommunister) og dels af mensjevikker (socialdemokrater). Bevægelsen voksede til en politisk generalstrejke. Arbejderne tog våben fra politi og militær, og væbnede sammenstød fulgte. Zaren beordrede, at der skulle skabes ro. Men soldaterne skød på politiet, ikke på arbejderne.

Den 27. februar havde tropperne

Strejkerne i begyndelsen af 1917 mod den zaristiske undertrykkelse voksede fra januar til februar i kollosalt omfang. De soldater som Zaren udkommanderede til at nedkæmpe demonstrationerne sluttede sig i stort tal til de demonstrerende. Her ses mange soldater i demonstrationstoget under lock-outen på Putilovfabrikken i februar 1917.

i Petrograd (vore dages Leningrad) gjort mytteri og sluttet sig til arbejderne. Da dette rygtedes, smed arbejdere og soldater over hele landet zarismens embedsmænd på porten.

Demokratisk valgte sovjetter (råd) af arbejdere og soldater (hvis flertal kom fra bondeklassen) *udøvede statsmagten*, eftersom de repræsenterede de *bevæbnede* arbejdere og soldater, og eftersom det gamle statsapparat var lammet. Februar-revolutionen havde sejret.

Arbejderne havde besat alle fabrikkerne og udøvede nu igennem sovjetterne faktisk kontrol med de enkelte fabrikker.

Men flertallet støttede mensjevikkerne og de social-revolutionære (et Socialdemokrati-lignende parti, der støttede sig på bønderne). Deres ledere traf aftaler med de åbent borgerlige partier, og der dannedes en provisorisk (foreløbig) regering af kapitalister og stor-godsejere.

På den måde opstod der »dob-

beltmagt«: På én gang borgerskabets diktatur (den provisoriske regering) og proletariats og bøndernes diktatur (sovjetterne).

Bolsjevikernes linie

I Danmark var arbejderpartiet tidligere blevet et fasttømret reformistisk parti. I Rusland var der sket en deling mellem et reformistisk parti, mensjevikkerne og et revolutionært, bolsjevikkerne. Gennem mange års ideologisk kamp og deltagelse i og ledelse af massernes kampe, bl.a. i en revolutionær opstand 1905, var bolsjevikpartiet blevet et konsekvent revolutionært og stærkt sammensvejet parti. Men det var ikke stort. Februar 1917 havde det 40.000 medlemmer i et land med 160 millioner indbyggere.

Efter februarrevolutionen vurderede bolsjevikpartiet, at revolutionen kunne udvikle sig »fredeligt«⁵. Dvs. at hvis sovjetterne, *der hvilede på våbenmagt*, smed reformisterne ud og i stedet lod sig lede

af bolsjevikkerne, kunne den borgerligt-demokratiske revolution vokse over i en socialistisk revolution. Derfor var opgaven ikke at forberede en ny væbnet opstand, men langsomt og tålmodigt at overbevise folket om, at kun bolsjevikernes linie førte til fred, brød og udstykning af godserne til bønderne. Kernepunktet var afsløring af reformisterne og derefter nyvalg til sovjetterne. En agitation mod krigen tog fart, men på landet stod bolsjevikkerne meget svagt.

Den provisoriske regering

Den provisoriske regering fortsatte krigen. Den gik imod jordreformer. Og den forsøgte at beskære de meget vidtgående demokratiske rettigheder, som februarrevolutionen havde erobret: men det sidste uden held – folket var jo bevæbnet, og det stod fast på det erobrede.

De brede masser af arbejdere og bønder havde tillid til, at regeringen bare skulle have tid, så ville alt blive ordnet. Men den reaktionære politik begyndte efterhånden at afsløre sig. I april måtte to ministre ofres som syndebukke, hvorefter mensjevikkerne og de social-revolutionære gik ind i regeringen. Dermed tog de åbent medansvar.

Kræfterne måles

I juni skabte rygter om en ny offensiv mod tyskerne uro blandt soldater og arbejdere. Fabrikker og regimenter opfordrede bolsjevikpartiet til at arrangere en demonstration den 5. juni. Partiets centralkomité var usikker og indkaldte til en rådgivende konference. Her støttedes

demonstrationen, som dog blev udsat til den 10. juni.

Den 9. juni gik den permanente ledelse af Sovjetkongressen (der var en »landsdækkende« repræsentation af alle sovjetter) med hele sin vægt mod denne demonstration. I stedet indkaldte den til en demonstration den 18. juni til støtte for den provisoriske regering. Som en udfordring til bolsjevikkerne til at måle styrkeforholdet fik demonstrationen *parolefrihed*.

Bolsjevikkerne aflyste deres egen demonstration. Det skabte stor utilfredshed blandt arbejdere og soldater, men partiet var nu så stærkt, at det formåede at holde dem i ro. Alle kræfter mobiliseredes til demonstrationen. 400.000 deltog, og parolen »Tillid til den provisoriske regering« druknedes totalt af bolsjevikernes parole: »Al magt til sovjetterne«.

Men *samme dag* sattes offensiven i gang mod tyskerne. Den fik succes i første omgang. Men soldaterne i mange regimenter begyndte at *stemme om*, om de ville slås eller ej og afsatte officerer. Hærlødsen genindførte dødsstraf, regimenter blev opløst, soldater blev mishandlet, og raseriet voksede.

Den 3. juli begyndte soldaterne selv at organisere strejker og demonstrationer. De henvendte sig til partiet; men det gik imod, fordi det mente, at det var for tidligt at tage en virkelig konfrontation med borgerskabet. Men bevægelsen var så kraftig, at partiet blev tvunget til at gå med og tage ledelsen. Den blev dæmpet ned til en fredelig (men væbnet af hensyn til evt.

Российская Социалистическая Федеративная Советская Республика.

(Til venstre Bolsjevikisk agitationsplakat fra 1917. Til højre en plakat fra 1917 med teksten: »Således gør Zaren grin med folket«.)

Borgerskabet følte sig truet af bolsjevikkerne og var kommet dem i forkøbet. Afvæbningen af sovjetterne betød, at dobbeltmagten nu var erstattet af borgerskabets diktatur. Bolsjevikkerne mente fortsat, at det var for tidligt at tage kampen op og gik i stedet under jorden. De begyndte at forberede en væbnet opstand, men holdt foreløbig alle forsøg tilbage, fordi de mere tilbagestående arbejdere og bønder skulle være med først.

Provokatører skød på den, og regeringen benyttede anledningen til en hetz mod bolsjevikkerne for »kupforsøg«. Den samme nat smadredes bolsjevikernes kontorer, avisredaktioner og trykkerier af politiagenter og officerer. Arbejdere, soldater og matroser afvæbnedes. Hetzen kørte i alle aviser – og den udvidedes til også at ramme mensjevikker, social-revolutionære og sovjetterne som sådan.

Og nu begyndte arbejderne og bønderne at forlade mensjevikkerne og de social-revolutionære. Bønderne ville ikke vente længere på regeringen og deres »eget« parti (de social-revolutionære). *De begyndte selv at udstykke godserne.*

Borgerskabets højrefløj ville udnytte situationen til en kontra-revolutionær offensiv. En general Kornilov samlede nogle af de politisk mest tilbagestående tropper og marcherede den 25. august mod Petrograd.

Men sovjetterne lavede op igen. Under ledelse af bolsjevikkerne organiserede de modstanden i Petrograd. De bevæbnede igen arbejderne, og de sendte folk til Kornilovs tropper. Det lykkedes dem at overtale tropperne – Kornilovs hær gik i opløsning!

Den provisoriske regering havde i starten støttet Kornilov; men den måtte tage afstand fra ham, da modstanden flammede op. Den stod nu afsløret for masserne, og den revolutionære bevægelse tog atter fart.

Situationen var ved at være inde til en væbnet opstand. Masserne forlod mensjevikkerne og de social-revolutionære og tilsluttede sig bolsjevikkerne. Begge partier flækkede på langs. Nyvalg til sovjetterne i storbyerne i starten af september gav bolsjevikkerne og deres allierede flertal. Også i det åbne borgerskabs rækker var der opløsning. Nu skulle tidspunktet for den væbnede opstand blot fastsættes til en passende anledning.

Borgerskabet forsøgte en sidste manøvre. Det indkaldte i septem-

ber til en »demokratisk konference« af alle erklærede socialistiske partier, af de sovjetter, fagforeninger og bondeorganisationer, som mensjevikker og social-revolutionære stadig kontrollerede, og af personer fra kapitalistiske og militære kredse. Her valgtes et »førparlament«, der skulle stable et parlamentarisk system på benene og tage gassen af sovjetterne. Dermed skulle det borgerlige styre være sikret.

Bolsjevikernes delegerede på den demokratiske konference gik med ind i »førparlamentet«, men blev hurtigt trukket tilbage af partiet. Deres deltagelse kunne være med til at skabe illusioner hos arbejderne om »førparlamentets« formål og muligheder. Partiet gav sig i stedet til at arbejde for indkaldelse af *en ny sovjetkongres*, hvor bolsjevikkerne nu ville få flertal. Det var tiden til, at sovjetterne *selv* tog magten i stedet for at overlade den til borgerskabets provisoriske regering og »førparlament«.

Oktoberrevolutionen

De reaktionære forberedte igen en væbnet kontra-revolution. Og den provisoriske regering forberedte at overgive Petrograd til de fremrykkende tyske tropper for ad den vej at standse revolutionen.

Den 24. oktober forsøgte regeringen at forbyde bolsjevikernes avis (genoprettet under et let ændret navn) og erobre deres (genoprettede) trykkerier. Men angrebet blev afvist med våbenmagt. Der udsendtes et opråb om at styrte regeringen, og den 25. oktober

blev hovedstadens offentlige bygninger besat og »førparlamentet« opløst.

Samme aften åbnedes den ny sovjetkongres, der tog magten. Den opfordrede til våbenstilstand mellem alle verdenskrigens parter. Den ophævede godsejernes ejendomsret til jorden uden erstatning og dermed også alle forpagtningsafgifter. Og den valgte en ny regering, bestående af bolsjevikker og deres allierede.

Generalerne forsøgte straks at knuse den ny magt, men deres egne soldater arresterede eller dræbte dem.

Den bolsjevikiske regering besad statsmagten, idet den havde de bevæbnede massers tillid, og idet det borgerlige statsapparat (ikke mindst hæren) var lammet eller knust.

Oktoberrevolutionen havde sejret!

Hvorfor Rusland?

Bolsjevikkerne opregner selv fem

årsager til den forholdsvis lette sejr i Rusland 1917:

1) Borgerskabet var svagt. Det byggede ikke på en velfungerende kapitalistisk økonomi, men i høj grad på leverancer til zar-styret og på forbindelser til Vesteuropa. Det kunne derfor hurtigt bringes i indre opløsning.

2) Proletariatet havde inden for en kort årrække forsøgt flere revolutioner og havde derfor udviklet erfaringer og organisationsformer, der kunne bruges.

3) Bønderne levede stadig under middelalderlige forhold, som borgerskabet ikke hurtigt kunne mildne.

4) Bolsjevikpartiet var et erfarent og konsekvent marxistisk-leninistisk parti, der benhårdt bekæmpede reformismen og dens partier.

5) Verdenskrigen forhindrede de andre kapitalistiske lande i at gribe ind, før proletariatets diktatur havde befæstet sig.⁶

Objektive betingelser, subjektive faktorer og positioner

I Rusland havde arbejderklassen og dens parti gennem en rigtig politisk linie udnyttet den objektive situation og *selv medvirket til at skærpe dens modsigelser*.

Når borgerskabet ramtes af indre opløsning, var det *blandt andet* fordi agitationen mod krigen fik den militære offensiv til at mislykkes. Og proletariatets voksende styrke, som næredes af en rigtig ledelse, tvang de forskellige partier

til at spænde ben for hinanden med deres forskellige taktik.

Og når proletariatet ikke ville finde sig i den gamle orden længe, var det *blandt andet* fordi bolsjevikkerne både afslørede de borgerlige politikeres løgnagtighed og samtidig viste vej ud af elendigheden.

Skal man forstå, hvorfor den revolutionære situation i Rusland 1917 *opstod*, må man forklare det

gennem samspillet mellem objektive betingelser og subjektive faktorer. De skiltes ikke af en kinesisk mur, men virkede gensidigt ind på hinanden. Bolsjevikkerne strategi og taktik påvirkede *direkte* de subjektive faktorer (massernes bevidsthed og organisering) og *indirekte* de objektive betingelser (den økonomiske udvikling, opløsningen af det gamle regime osv.).

Et marxistisk-leninistisk parti med en rigtig strategi og taktik er altså ikke bare nødvendigt for at krone en revolutionær situation med sejr. Det er i høj grad også bestemmende for, om den opstår!

Stalin

I forholdet mellem objektive betingelser og subjektive faktorer begår Stalin en mekanisk fejl i en af sine artikler om strategi og taktik:

»Politisk strategi og taktik beskæftiger sig med arbejderklassens bevægelse. Men denne består selv af to elementer: Det objektive eller spontane element og det subjektive eller bevidste element. Det objektive, spontane element er den gruppe af processer, der finder sted uafhængigt af proletariats bevidste og regulerende vilje. Landets økonomiske udvikling, kapitalismens udvikling, opløsningen af det gamle regime, proletariats og de omgivende klassers spontane bevægelser, klassekonflikterne osv. – alt dette er fænomener, hvis udvikling ikke afhænger af proletariats vilje. Dette er bevægelsens objektive side. Strategien har intet at gøre med disse processer, for den kan hverken bremse eller ændre dem.

Den kan kun tage dem i betragtning og udgå fra dem.«⁷

Stalin begrænser strategien og taktikken til bevægelsens subjektive side, dvs. de spontane processers afspejling i arbejdernes hoveder og proletariats bevidste og systematiske bevægelse hen imod et bestemt mål:

»Hvor strategien ikke er i stand til at skabe nogen forandring i bevægelsens objektive processers forløb, er dens anvendelsesområde på den subjektive, bevidste side af bevægelsen bred og varieret, fordi strategien kan fremskynde eller sinke bevægelsen, lede den ad den korteste vej eller dreje den ad en mere vanskelig og smertefuld vej, afhængigt af hvor rigtig eller forkert strategien selv er.«⁸

Her ses altså kun på strategiens og taktikkens *direkte* virkning, ikke deres indirekte virkning. Og dermed udelader Stalin nogle af de erfaringer, som man (som ovenfor) kan drage bl.a. af den russiske revolution.

Men hvis man skelner på denne mekaniske måde, kommer man til at undervurdere den betydning, som klassens egen kamp under en korrekt politisk ledelse har for skabelsen af den revolutionære situation. Og man kan som nogle af KAPs kritikere ende med *kun* at se klassens kamp som *ideologisk opdragende* – og ikke se, at den samtidig *svækker borgerskabet og dermed fremmer, at den revolutionære situation kan opstå*.

Positioner

Begrebet *positioner* har stået cen-

tralt i diskussionen om strategi og taktik.⁹

Gennemgangen af Danmark 1871-76 og Rusland 1917 giver nogle eksempler på dette: I Danmark i 1870'erne så vi, at politiske og ideologiske positioner førte økonomiske positioner med sig. Dette vil vi også se af de følgende eksempler, fx. gennemførelsen af 8-timers arbejdsdagen med fuld lønkompensation i 1919 i Danmark. Også i Rusland i 1917 ses sammenhængen imellem politiske, ideologiske og økonomiske positioner meget tydeligt, omend netop Rusland 1917 er blevet fremhævet som eksempler på det modsatte. Disse modsatte opfattelser af Rusland 1917 skyldes en fiksering på lønstørrelsen og udbytningsgraden, hvor de væsentligste økonomiske positioner: kontrollen med og ejendomsretten til produktionsmidlerne, glemmes. Allerede i februar 1917, hvor dobbeltmagtssituationen etableres, erobrer arbejderne igennem sovjetterne faktisk den totale kontrol med de enkelte industrier. Sovjetterne administrerede faktisk, sammen med de tidligere direktører, fabrikkerne, og skred straks til strejke, hvis de ikke havde fået deres vilje sat igennem. Ligeledes begyndte bønderne i sommeren 1917 selv at udstykke godserne. Denne kontrol med produktionsmidlerne i sammenhæng med dobbeltmagtssituationen er det vigtigste i spørgsmålet om sammenhængen imellem de økonomiske, politiske og ideologiske positioner.

Men skal vi gå videre og se på levevilkårene, kan vi ikke bare nø-

jes med at se på reallønnen, men må se på den i forhold til produktionsbetingelserne og afsætningsmulighederne. Vi ved ikke så meget om reallønnens stigen/falden i 1917 i Rusland, men vi kan sige, at selv om reallønnen evt. faldt kan det evt. godt være en økonomisk position for arbejderklassen, idet det jo må ses i forhold til, at den russiske økonomi lå i ruiner i 1917. Dette, at arbejderklassen, idet den op til en revolution vinder økonomiske positioner i forhold til borgerskabet, stagnerer eller evt. går ned i realløn, er formodentlig ikke noget der er specifikt for den russiske revolution. Arbejderklassens kamp op til en revolution vil være medvirkende til at bringe borgerskabet i krise, også økonomisk.

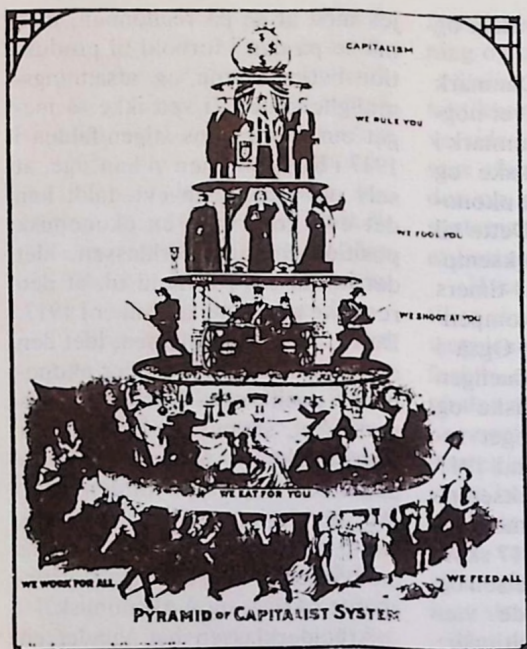
Arbejderklassen har vundet en økonomisk position, når den økonomisk står styrket i forhold til borgerskabet, når den har vundet ind på borgerskabet *relativt* set.

En forbedring af reallønnen udtrykker i sig selv ikke, at styrkeforholdet mellem arbejderklassen og borgerskabet er ændret.

Herom siger Marx i Løn, Pris og Profit:

»Vokser kapitalen hurtigt, kan arbejdslønnen stige; kapitalens profit vokser dog uforholdsmæssigt hurtigere. Arbejderens materielle stilling har forbedret sig, men på bekostning af hans samfundsmæssige stilling. Den samfundsmæssige kløft, som skiller ham fra kapitalisten, er blevet større.« (s. 37).

Lønfremgang medfører altså ikke automatisk en ændring af styr-

Med statsmagtens stadig mere aktive rolle i økonomien i monopolkapitalismens stadium, bliver udbytningen sværere at gennemskue, sværere end det var, da den syndikalistiske bevægelse fra USA, *Industrial workers of the world*, i 1911 udsendte deres berømte plakater om det kapitalistiske systems pyramide.

keforholdet i arbejderklassens favør. Et eksempel herpå er reallønsfremgangene i 50'erne og 60'erne i Danmark. Her styrkede kapitalen sine økonomiske positioner i forhold til arbejderklassen, idet dens profit voksede meget hurtigere end lønningerne.

Den kapitalistiske produktions almindelige tendens går i retning af at sænke gennemsnitslønnen relativt og absolut og dermed øge udbyttingsgraden. Men modsat denne tendens virker arbejderklassens kamp. Så længe denne kamp er rent økonomisk, vil kapitalen være den stærkeste. Så længe den kun føres imod den kapitalistiske produktions almindelige tendens og ikke imod årsagen hertil: selve kapitalismen, vil det kun være en

kamp, der kan bremse denne tendens nedadgående bevægelse, men den vil ikke ændre dens retning. For at opnå dette, kræves den politiske aktion. Arbejderklassen må vinde politiske og ideologiske positioner for at kunne vinde økonomiske positioner. Fx. nævner Marx, at arbejdsdagens begrænsning kun var mulig på baggrund af en »almindelig politisk aktion« (Løn, Pris og Profit, Marx/Engels udvalgte skrifter bind I s. 439) og ikke blot ved ren økonomisk kamp. Omvendt er den almindelige økonomiske kamp det nødvendige underlag for den politiske aktion.

De indvendinger, der rejses imod, at økonomiske, politiske og ideologiske positioner som helhed vil være knyttet sammen og følges

ad, bygger på eksempler, hvor reallønnen betragtes isoleret fra de indeværende produktionsbetingelser. Hvad andet end netop dårlige økonomiske betingelser skulle forhindre en arbejderklasse, der står politisk og ideologisk stærkt, i at forøge reallønnen og vinde andre økonomiske positioner. Nej – indvendingerne imod sammenhængen imellem de forskellige former for positioner må stamme fra en elendighedsteori, der endda ser på reallønnen isoleret fra produktionsbetingelserne.

En anden indvending imod sammenhængen imellem de tre former for positioner går ud på, at den økonomiske kamp *altid* skulle være defensiv. Alle de historiske perioder, der behandles i denne artikel, viser, at dette er forkert.

Faren i at adskille klassekampens økonomiske aspekter fra de politiske og ideologiske ligger i følgende: Det kan føre enten til højre-opportunisme, hvor kampen centrerer til udelukkende den rene økonomiske kamp, hvilket jo som ovenfor nævnt vil fastholde arbejderklassen i en stadig defensiv overfor kapitalen; eller det kan føre til »venstre«-opportunisme, hvor den økonomiske kamp totalt negligeres med den begrundelse, at det er gennem den politiske kamp og ikke gennem den økonomiske, at borgerskabets stat sønderknyttes, men dette vil som ovenfor nævnt føre til, at den politiske kamp ikke bliver rejst, idet den netop må foregå på grundlag af den økonomiske kamp.

Sammenhængen imellem disse

tre aspekter må nødvendigvis etableres, dette er jo netop en af pointerne i vores strategi og taktik. Det er netop nødvendigt for at vende den strategiske defensiv til en offensiv. Ovennævnte højre- og »venstre«-opportunisme kan jo af ovennævnte grunde netop *ikke* medføre dette. Vendingen af arbejderklassens nuværende strategiske defensiv til en offensiv må ske på grundlag af og med udgangspunkt i taktiske offensiver på borgerskabets svage punkter, hvilket netop også nødvendigvis omfatter lokale lønkampe, som fx. Nilfisk, Storno, B&W klub 4 osv.

Samtidig ser vi jo også i dag, hvor tæt disse tre aspekter næsten automatisk knyttes sammen i enhver arbejdskamp: Ikke så snart er man kommet igang med en strejke til forsvar af reallønnen, før man står overfor revisionister, reformister, det fagretslige system og politiet, der allesammen på hver sin måde forsøger at knække strejken. Sammenhængen imellem disse tre aspekter er dog på ingen måde mekanisk, fx. kan en revisionistisk fagforening støtte en lønkamp, der føres til sejr, en økonomisk sejr, der samtidig kan være et politisk-ideologisk nederlag, idet den kan betyde en styrkelse af den revisionistiske ledelse. Modsat kan en lønkamp lide nederlag, men samtidig betyde en politisk-ideologisk styrkelse, idet revisionisterne/reformisterne er blevet afsløret og tiltroen til de revolutionære kræfter styrket.

Lad os se lidt nærmere på det almene forhold imellem økonomi,

politik og ideologi og på, hvorfor de ikke sådan kan adskilles. I »Om nyt demokrati« 3. kapitel trækker Mao på baggrund af citater fra Marx og Lenin følgende op: Økonomien udgør basis, og politikken er økonomiens koncentrerede udtryk, og endelig er ideologien en afspejling af økonomien og politikken og virker tilbage på disse. Dette er det grundlæggende i forholdet imellem disse tre aspekter af samfundet. Når det medtages, at politikken også virker tilbage på økonomien. Dermed er der på ingen måde sagt noget om, at der skulle bestå en mekanisk sammenhæng imellem disse aspekter, blot at der er denne sammenhæng. Men at hævde, at arbejderklassen kan stå så stærkt, som den står, når den er istand til at gennemføre en revolution, hævde, at den så kun står stærkt politisk-ideologisk i forhold til borgerskabet, men ikke økono-

misk i forhold til borgerskabet, dette er idealisme. Det er det samme som at sige om en mand, at han er vældig stærk, men at dette ikke på nogen måde kommer materielt konkret til udtryk. Ligeledes er det idealisme, vi møder hos Stalin, når han hævder, at der ikke længere findes antagonistiske (økonomiske) klasser i Sovjet, men at der stadig foregår en gevaldig skærpet klassekamp, politisk-ideologisk i Sovjet. Eller idealismen viser sig som hos det tyske erklærede marxistisk-leninistiske parti, der hævder, at kampen imellem arbejderklassen og borgerskabet ikke til stadighed vil afspejle sig i det kommunistiske parti og føre til stadig opdukken af liniekampe indenfor partiet. Dette hævder de til trods for, at partiet er en del af overbygningen og som sådan må afspejle sig indenfor modsætningerne i basis i samfundet.

Danmark 1918-20

Danmark var sluppet gennem 1. verdenskrig som neutralt land. Frem til 1916 gik det industrien helt godt. Konkurrencen fra udlandet var dæmpet, og krigen skabte helt særlige muligheder. Mange skabte sig store formuer på levnedsmiddeleksport (bl.a. den beryggede forfalskede »gullasch«) til de krigsførende.

Men handelsblokaden og den udvidede u-bådskrig 1917 skabte vanskeligheder med råstofimporten. Industriproduktionen faldt 30% fra 1916 til 1918, og arbejdsløsheden steg til 18%. Priserne steg

og steg.

Socialdemokratiet blev i 1913 støtteparti for en radikal regering. Efter udbruddet af 1. verdenskrig i 1914 gik Socialdemokratiet ind for borgfredspolitikken med borgerskabet. Denne politik retfærdiggjordes med, at der ikke måtte opstå uro, da dette skulle kunne drage Danmark ind i krigen. En kritik af dette indenfor partiet fandt kun ringe tilslutning.

Fagbevægelsen var ved delvist at blive taget ud af arbejdernes hænder med septemberforliget 1899 og de følgende års udvikling

Mange opkomlinge fra kapitalismens rendesten skabte sig formuer på at sælge forfalsket gullasch (der ofte bestod af roer) til de krigsførende. Om det er selve krigen der har udmarget soldaten her, eller han har levet af disse »gullaschbaroners« produkter skal vi lade være usagt.

af det fagretslige system op til arbejdsmarkedsloven af 1910, hvor strejkeretten indskrænkedes kraftigt. Retten til fagorganisering var nu anerkendt; men prisen havde været fagforeningernes kampkraft, og at lederne i disse år steg i graderne og begyndte at blive til en del af borgerskabet.

1911 var der sluttet 5-årige overenskomster for alle fag, og de blev 1916 forlænget med små dyrtidstil læg et år til. I de sidste krigsår ydedes ligeledes kun et beskedent dyrtidstillæg hvert år. For de arbejdende faldt reallønnen 30% fra 1914 til 1918. For de arbejdsløse var der næsten ikke tale om understøttelse.

Fagbevægelsens nyvundne »stuerenhed« betød, at de brede, mindre bevidste dele af arbejderklassen ikke længere var bange for

at tilslutte sig fagbevægelse og parti; men samtidig udskilte de mest klassebevidste sig i det syndikalistiske *Fagoppositionens Sammenslutning, FS*, der gik ind for faglig kamp på trods af og imod de fagretslige regler, men afviste al anden kamp end faglige kamp og kamp mod krigen. Socialdemokratiets parlamentariske strategi fik syndikalisterne til endog at afvise enhver form for partipolitik, fordi de satte lighedstegn imellem partipolitik og parlamentarisme. De var imod enhver form for deltagelse i parlamentarisk arbejde og stillede sig afvisende overfor stærk organisering og ledelse.

Sådan var situationen i Danmark, da den russiske revolution rejste en bølge blandt alle landes arbejdere.

1918

Vinteren 1917-18 ledte syndikalerne en arbejdsløshedsbevægelse, der gennemtvang højere understøttelse og igangsættelse af offentlige arbejder. Det skete gennem demonstrationer, proteststrejker og også mere voldsomme aktioner. Berømt er »Stormen på Børsen« februar 1918, hvor børsherrer fik prygl med fastelavnskøller, mens man forsøgte at sætte et skilt op med teksten: »Spillebullen er lukket af de arbejdsløse«. Disse aktioner blev mødt med hård politivold. Borgerskabet var opskræmt af den russiske revolution og oprustede politiet.

I maj måned begyndte murerne i København at strejke for at få »engelsk uge« (Weekend lørdag kl. 12) i sommerhalvåret. De gik simpelt hen hjem lørdag kl. 12. Kampen brede sig til andre fag, men *Arbejdsgiverforeningen*, DA, fik idømt murerne fagforening så store fagretslige bøder, at den gik falit. Ved også at stille de andre fagforeningsledelser over for denne trussel fik DA de faglige ledere helt nede på lavere trin til i november at arbejde for at få standset aktionerne. Og dette lykkedes.

Men mange lønstrejker vandt sejr. De mange års lønstagnation og tilbagegang vendtes til 11% real-lønsmåling! Og året blev stærkt præget af gadeuroligheder, af sammenstød mellem politi og arbejdere.

I august måned gennemførte politiet en hel række uprovokerede overfald på fredeligt demonstrerende anti-militarister og på arbejdslø-

se ved kontrolsteder – og på omkringstående ved disse lejligheder, hvor også kvinder og børn blev hårdt medtaget. Efter disse episoder blev en del syndikalistledere spærret inde for »syndikalistoptøjer«.

November gik en ny revolutionsbølge over Europa. 9. november styrtedes den tyske kejser, republikken blev udråbt, og verdenskrigen blev standset. Bevægelsen var kraftig blandt Europas arbejdere. I flere lande forsøgte arbejderne at gennemføre socialistiske revolutioner. Også i Danmark blussede kampen op.

Den 10. november demonstrerede 50.000 på Grønttorvet (nu Israels Plads) i København for at få løsladt de indespærrede syndikalistledere. Demonstrationen ledtes af Fagoppositionens sammenslutning, FS, og det nydannede revolutionære parti *Socialistisk Arbejderparti*, SA. Der opfordredes til generalstrejke og til en ny demonstration den 13. november.

Generalstrejken vandt ikke genklang, der blev kun tale om enkelte spredte småstrejker. Men demonstrationen den 13. blev lige så stor som den 10. Den blev overfaldet af politiet, og det voldsomme slagsmål huskes som »Slaget på Grønttorvet«. Resten af lederne af FS og SA fik lange fængselsstraffe, og bevægelserne var så politisk svage og så dårligt organiserede, at de sygnede hen ved dette tab.

Socialdemokratiet medvirkede til offentlig belønning 100 kr til hver af de stakkels betjente, der havde fået knubs under håndge-

mængtet! Og selvsamme dag, den 13. november, fremsatte det en liste på 18 reformkrav. Socialdemokratiet frygtede, at bevægelsen blandt arbejderne blev så stærk, at det blev isoleret, og revolutionære vandt ledelsen. Derfor søgte det at opfange bevægelsen med et reformmistisk reformprogram.

Kravene var afskaffelse af krigstidens særlige forringelser for arbejderklassen, kortere arbejdstid og sociale forbedringer. Hertil kom forslag om statsindsigt i virksomhederne, »bedriftsråd« (lokal kontrol med overholdelse af overenskomster og sikkerhedsregler og med ansættelser og fyringer, alt sammen med et åbenlyst formuleret klassesamarbejdssigte) og en vis monopolløvgivning.¹⁰

Alttså en blanding af forbedringer for arbejderne og af en styrkelse af det socialdemokratiske stats- og fagbureaukrati, der var ved at sætte sig tilrette som fraktion af borgerskabet.

»Bedriftsrådene« fortjener en særlig kommentar. De svarer *formelt* til sovjetterne i Rusland 1917 og til »Betriebsräte« i den tyske revolution 1918. Men sådanne organer, der *overskrider* det kapitalistiske systems grænser, er kun brugbare for arbejderklassen i *revolutionære situationer*, hvor der kan sættes *væbnet magt* bag kravet om indsigt og arbejderkontrol. I ikke-revolutionære situationer giver de ingen magt til arbejderne, men magt til bureaukraterne og klassesamarbejds-illusioner til arbejderne. De tyske »Betriebsräte« var revolutionære magtorganer

1918; men de blev *bevaret* efter borgerskabets slagtning af revolutionen og findes den dag i dag som en slags samarbejdsudvalg!

Socialdemokratiet havde for alle tilfældes skyld forinden sikret sig den radikale regerings tilslutning til hovedlinierne i reformprogrammet.

I december 1918 vedtog DsF (det daværende navn for LO) og DA en beskeden arbejdstidsnedsættelse, men langt fra de otte timers arbejdsdag, der var kæmpet for gennem tredivå år, og det socialdemokratiske reformprogram gennemførtes ikke i denne omgang.

Men hele dette socialdemokratiske forsøg på at opfange og bremse arbejderklassens kamp lykkedes ikke i første omgang. Socialdemokratiets borgfredspolitik var jo stadig i frisk erindring. FS havde gjort en del ud af at afsløre Socialdemokratiet og dette sammen med at arbejderklassen havde vundet erfaringer om, at Socialdemokratiet modarbejdede dens strejker. Dette gjorde alt i alt, at der var en stadig større forståelse i arbejderklassen for Socialdemokratiets forrædderi. SA misbrugte dog sine muligheder ved at stille paroler, der skød langt over bevægelsens niveau, og derfor ikke gav resultater. FS fortsatte kampen.

1919

I begyndelsen af 1919 satte efterkrigs-»boomet« ind med en kortvarig hektisk højkonjunktur. Arbejdsløsheden faldt, priserne fortsatte med at stige hurtigt. Dette år

dannedes der et Kommunistisk Parti i Danmark.

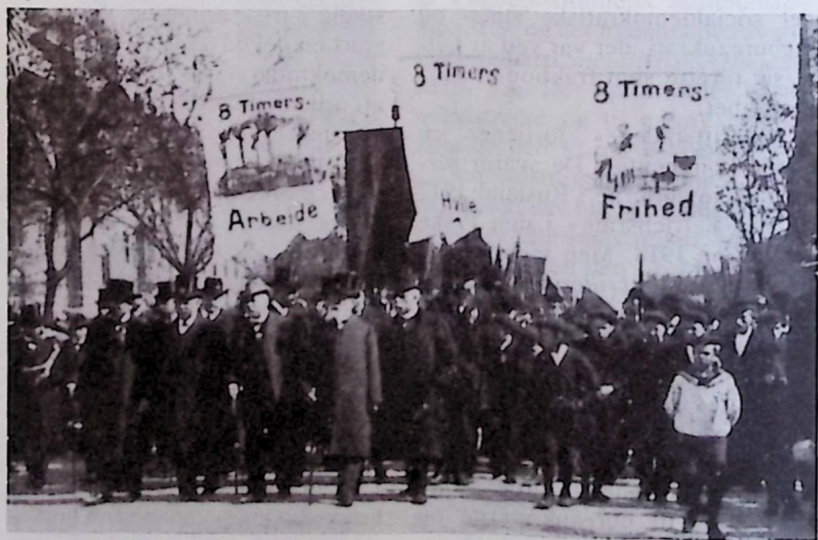
Der var gode muligheder for en strejkebevægelse, med den største forståelse for Socialdemokratiets forrædderi, med partidannelsen, med den faldende arbejdsløshed, med arbejderklassens store bevægelser i alle lande, og med den faglige styrke, som FS og SA immervæk havde. Og strejkebevægelsen kom! 1919 blev et af Danmarks største strejkeår. Reallønnen steg med over 40%, og otte timers dagen blev gennemtvunget.

Allerede januar 1919 varslede murerarbejdsmænd og tømrere i København ved overenskomstfornyelsen, at de kun arbejdede otte timer dagligt efter 1. februar. Og flere fag fulgte dem. DsF-toppen kaldte disse strejkende for »organi-

sationens fjender«,¹¹ og DA iværksatte lock-out fra 19. februar. Men strejkerne fortsatte, og store indsamlinger sikrede dem økonomisk. I maj blev DsF og DA nødt til at vedtage otte timers dagen med virkning fra senest nytåret 1919-20 for at standse dem. DA måtte ophæve lock-ouden og finde sig i en dyrere overenskomst, end de havde ønsket.

Mange andre strejker gav resultat. Antallet af konflikter var større end noget andet år nogensinde. Arbejderklassens økonomiske positioner rykkedes kraftigt frem. Dog fra efteråret 1919 begyndte kampene at aftage noget.

De faglige kampe førte til en styrkelse af de politiske positioner, som igen betød et stærkere udgangspunkt i kampene. Forholdet

Kampen for en 8-timers arbejdsdag, havde stået øverst på listen gennem mange år for den internationale arbejderbevægelse, men først i 1919 lykkedes det at få gennemført kravet i Danmark.

mellem Socialdemokratiet og dets ungdomsforbund endte med et brud, hvor ungdomsbevægelsen sluttede op om venstreoppositionen. Der blev dannet et kommunistisk parti med navnet *Danmarks Venstresocialistiske Parti, DVP*, (der november 1920 fik navnet DKP) som samlede hovedparten af de revolutionære fra ungdomsforbundet, fra Socialistisk Arbejderparti, SA, og fra endnu et parti. Men ledelsen gik til ungdomsforbundets gamle ledelse, der var *centristisk*, dvs. ikke ønskede et konsekvent brud med reformismen, men søgte at indtage et mellemstandpunkt. Folkene fra SA måtte forlange, at DVP klart udtalte sig som tilhænger af proletariats diktatur, for at de kunne gå med. Og det var ord, der lå rigtig dårligt på DVP-ledernes tunger...

Et mindretal fra SA sluttede sig til Fagoppositionens Sammenslutning, FS, på grund af deres mistro til DVP-lederne. Denne mistro var velbegrundet, men det rigtige i situationen havde alligevel været at gå ind i DVP og dér kæmpe for at stille partiet på en konsekvent kommunistisk linie. Men en konsekvent kommunistisk linie stod de ikke på.

Partiet blev plaget af liniekampe og splittelser. Først 1923 var alle revolutionære samlet i partiet, og først 1930 var de syndikalistiske og centristiske linier og ledere nedkæmpet. Mange af disse folk endte blandt de mest reaktionære af Socialdemokratiets og DsFs kommunistjægere.

I efteråret 1919 begynder bevæ-

gelsen dog at svækkes noget. Troen på den tyske revolution, som havde spillet en stor rolle for bevægelsen i Danmark, begyndte at svækkes. Socialdemokratiet forsøgte at lyde mere radikale og talte ikke mere om borgfredspolitik og hævdede, at denne kun skyldtes krigen. Endvidere forsøgte DSF-toppen at tage æren for gennemførelsen af 8-timers arbejdsdagen. Ligeledes propaganderede Socialdemokraterne kraftigt for deres 18-punktsprogram, programmet som regeringen allerede underhånden havde tilsluttet sig. Programmet indeholdt altså krav som pga. arbejderklassens kamp måtte gennemføres blot blev de drejet i reformistisk retning, samt i en retning der betød en styrkelse af Socialdemokratiets positioner i borgerskabet.

1920

Internationalt var efterkrigs-»boommet« denne vinter endt i en ny krise, der nåede Danmark efteråret 1920. Krisen 1917 havde været en *inflationskrise*, dvs. med prisstigninger, der »automatisk« skubbede krisens byrder over på arbejderne. 1920-krisen blev en klassisk overproduktionskrise, hvor priserne *faldt* sammen med faldet i produktion.

DA stillede sig stejlt imod lønforhøjelser ved overenskomstforhandlingerne foråret 1920, dels fordi arbejderklassens kamp nu var noget i aftagende, dels fordi de kunne se krisens forvarslar, og dels fordi de enorme reallønsstigninger 1919 endog havde oversteget væksten i produktion og der-

med gjort et ordentligt indhug på profitten¹².

DsF stillede meget store krav. DsF var presset af de syndikalist-ledte sejre året før. Kampviljen var dog stadig stor, og der var endnu ikke krise, fyringer osv. DsF lagde som taktik at køre hårdt på, lade DA varsle lock-out og derefter få forligsmanden til at gribe ind og skabe et tilforladeligt kompromis. DA varslede lock-out til den 9. april.

Andre ting spillede dog også ind i situationen:

Der var modsætninger i borgerskabet omkring kursen overfor arbejderklassen her i landet. De var netop bragt på spidsen af arbejderklassens økonomiske landvindinger de foregående år. På den ene side ønskede en fløj omkring oppositionspartierne Venstre og Højre/Konservative en stejl linie over for arbejderklassen, og den ville have ophævet krigstidens statsindgreb i økonomien. Videre følte den sig truet af regeringens forslag om statsindsigt i virksomhederne og om en vis monopollovgivning. På den anden side ønskede en fløj omkring regeringspartiet de Radikale sammen med bureaukraterne i Socialdemokratiet ro på arbejdsmarkedet, et videreudbygget classesamarbejdssystem og øget statsregulering af økonomien.

Og der var modsætninger i borgerskabet mellem to fløje: En støttede sig på amerikansk imperialism og ønskede som denne anerkendelse af og handel med Sovjetunionen. Den anden støttede sig på engelsk imperialism og ønskede

som denne væbnet intervention i Sovjetunionen. (Denne modsætning er i øvrigt endnu et eksempel på, at arbejderklassen med sin strategi og taktik kan påvirke de »objektive betingelser«: Oktoberrevolutionen havde medført den ny modsætning i borgerskabet om kursen i forhold til Sovjetunionen).

Endvidere var en ny valglov foreslået. Den skulle ændre valgmetoden fra enkeltmandskredse (som England idag) til det nuværende forholdstalsvalg. Dette ville koste mandater for partiet Venstre.

I alle disse modsætninger mellem disse kapitalgrupper lå en kamp om hvem, der skulle være dominerende gruppe i borgerskabet. Endelig var der en modsætning i borgerskabet omkring grænsedragningen i Sønderjylland. Grænserne omkring Tyskland skulle justeres efter verdenskrigen. Danmark skulle således have en del af Sønderjylland tilbage. Hovedparten af det danske borgerskab ønskede at følge nationalitetsprincippet og lade en folkeafstemning lægge grænsen. En mindre kreds krævede at få Flensburg med, uanset at der var tysksindet flertal der.

Påskekrisen 1920

I de første måneder af 1920 var overenskomstforhandlingerne endt med et lock-out-varsel, Flensburgsspørgsmålet skærpedes, og de borgerlige oppositionspartier og deres aviser kørte en kampagne for regeringens afgang og indsættelse af en regering, der ville bringe »Flensburg hjem« og sejle mere åbent op

Troldmanden (H.N. Andersen) og hans uheldige lærling (Christian X) henholdsvis bagmand og hovedaktør i »statskuppet« den 29-4-1920. Lederen af den nye regering, Otto Liebe (der af kongen fik opgaven med den nye regeringsdannelse) der afløste ministeriet Zahle, var ØK's sagfører og i bestyrelsen af flere af kompagniets selskaber, det samme var tilfældet for den nye finansminister direktør Hjerl Hansen.

imod arbejderklassen.

Den 29. marts afskedigede kongen da regeringen og indsatte en forretningsregering bestående af top-finanskapitalister fra den modsatte fløj af borgerskabet. Et tilsvarende Kapp-kup var kort forinden i Tyskland blevet knust af en generalstrejke. D. 29 om aftenen udstedte Socialdemokratiet et ultimatum, der krævede regeringen genindsat og truede med generalstrejke til forsvar for den borgerlige parlamentarisme. Danmarks Venstresocialistiske Parti, DVP,

havde 2000 medlemmer og ingen gennemslagskraft i denne situation. Som Socialdemokratiets ungdomsforbund havde man aldrig angrebet moderpartiet åbent uanset alle uenigheder med dets borgerlige politik. Derfor havde man heller ikke skabt sig en tillid hos arbejderklassens fremskredne dele. DVP rejste parolen »Sovjetrepublik«, som skød helt ved siden af situationen.

Fagoppositonens Sammenslutning, FS, havde 4000 medlemmer og ledte den fremskredne del af

klassen, bl.a. som ledelse af en del fagforeninger. FS gik i første omgang imod at støtte en generalstrejke for at få én borgerlig regering i stedet for en anden, men ændrede allerede den 30. marts sin linie til at gå ind for generalstrejke *straks* for krav om fagvise overenskomstforhandlinger, afskaffelse af septemberforliget og resten af det fagretslige system og for løsladelse af de politiske fanger (altså bl.a. fra »Slaget på Grønttorvet«).

Til sammenligning af disse talstørrelser havde DsF 360.000 medlemmer. (DVPs og FS' medlemstal og tallene fra demonstrationer skal altså ganges med tre for at kunne sammenligne med nutidens forhold).

Den 30. marts afholdtes et massemøde på Fælleden med 100.000 deltagere.

Den 31. marts erklærede DsF generalstrejke fra »senest den 6. april«¹³ (efter påske) med krav om regeringen genindsat, opfyldelse af overenskomstkravene og de omtalte krav fra november 1918, krav om afblæsningen af lock-outen og – som indrømmelse til FS – krav om løsladelse af de politiske fanger. Men udtrykket »senest den 6. april« skabte forvirring – muligvis bevidst.

Avisen SOCIALDEMOKRATEN skrev ved én lejlighed, at det betød straks¹⁴, og en del københavnske fagforeninger startede med det samme, anført af syndikalisternes. Andre tøvede, og mange var i tvivl om, hvad det ville sige at »strejke« i påsken.

Men de følgende dage var ophe-

dede. Der var adskillige sammenstød i gaderne mellem politi og arbejdere, selv om FS opfordrede til at undgå gadekampe, fordi arbejderne ikke var stærke nok til at vinde dem.

DsFs generalstrejkevarsel lavede undtagelser for gas og vand – og for *politiet*, så det kunne sikre roen og ordenen imod arbejderne...

Kampen afblæses

Socialdemokratiet havde vist styrke nok til at kunne afsætte forretningsregeringen og sikre det borgerlige demokrati, og det havde nu manøvreret sig i stilling til at afblæse kampen. DA accepterede i hemmelighed de faglige krav. Og FS og DVP var gjort til halehæng til Socialdemokratiet.

Den 3. april vandrede en deputation af Socialdemokrater og Radikale fra Københavns Borgerrepræsentation til kongen for at skabe en blød landing og igen få en S-R-regering. Udenfor slottet var der atter en kæmpedemonstration, hvor talere fra Socialdemokratiet, FS og DVP side om side forenede sig med massernes råb: »Re – pu – blik! Re – pu – blik!«

Den 4. april dannedes en S-R-forretningsregering, og dagen efter indgik DA og DsF officielt forlig. Regeringen blev altså igen parlamentarisk (dvs. svarende til folketingets flertal), og de fleste faglige krav gik igennem. De politiske fanger blev løsladt, og der blev fagvise forhandlinger.

Men disse gav ikke særligt gode resultater, fordi en hård højrevind satte ind efter at det under Påske-

krisen var lykkedes Socialdemokratiet at aflede bevægelsen.

Som indrømmelse til den anden fløj af borgerskabet blev bl.a. monopollovsforslagene strøget.

Opsvinget 1918-20 var likvideret af Socialdemokratiet, og det kapitalistiske herredømme stabiliseret, dog var det borgerlige parlamentariske system sikret. Vinderen blev alliancen mellem monopolistisk industrikapital og socialdemokratisk bureaukratkapital, der var godt på vej til at sikre sig den stilling i borgerskabet, de har i dag. Socialdemokratiet havde vundet en del prestige ved at blive afsat fra regeringen sammen med de radikale, dette styrkede illusionerne om, at de trods alt efter krigen med ophævelsen af den officielle borgfredspolitik – stod på en rigtig linie. Samtidig var det jo let for Socialdemokratiet at lede bevægelsens krav om genoprettelsen af det borgerlige parlamentariske demokrati, over i kravet om (gen)indsættelse af socialdemokrater i regeringen.

Et folketingsvalg den 26. april gav et skred til højre og Venstre dannede regering. Søfolk, havnearbejdere og bagere fortsatte strejkerne, men blev knust med kæmpemæssige fagretslige bøder og ved, at det statsautoriserede korps »Samfundshjælpen« blev sat ind med *mange tusind* skruebrækkere. DsF gik imod disse strejker, og Fællesorganisationen i København gik åbent ind for skruebrækkeriet!

Konjunkturuomslaget satte ind i efteråret, og det btød sammen med højreskredet, nederlagene i sommerens kampe og den nyoppudse-

de tillid til Socialdemokratiet fra Påskekrisen, at FS og DVP blev knust som massebevægelser for de næste ti år.

Opsvingets resultater

Opsvinget 1918-20 var altså ikke endt med en socialistisk revolution i Danmark. Arbejderklassens offensiv kom aldrig til at true selve systemet; men den erobrede positioner til klassen:

1) Overfor det uigenkaldeligt borgerliggjorte Socialdemokrati rejstes en ny revolutionær bevægelse. Det var for første gang i Danmark *en bevægelse på et marxistisk grundlag* og var dermed et nyt og højere trin i arbejderklassens bevidsthed. Men bevægelsen forblev op gennem tyverne lille (under 1000 medlemmer) og plagedes af uigennekskelige fraktionskampe mellem en ret uklar kommunistisk linie og centristiske og syndikalistiske linier.

2) Otte timers dagen blev gennemført med fuld lømkompensation.

3) Efter mange års lønstagnation og direkte tilbagegang opnåedes en voldsom lønfremgang, som det tog borgerskabet mange år at udhule igen.

4) Også de fagvise forhandlinger må regnes som en position.

5) Modsat dette formåede Socialdemokratiet at opsuge bevægelsen og bruge den til at styrke sin egen position i alliancen med industrikapitalen.

Revolution hvornår?

I 1918-20 var der tale om et op-sving i arbejderklassens kamp i Danmark (styrket af arbejderklassens kamp i andre lande, især Tyskland og Rusland). Det nåede et vendepunkt med Påskekrisen og knustes derefter af borgerskabets modoffensiv. Hvordan skal vi vurdere dette opsving? Var der tale om et *revolutionært* opsving, som *Forbundet Socialisterne* mener i deres bog »Lad falde hvad ikke kan stå«?¹⁵

Lenin om revolutionen

Efter oktoberrevolutionen opsummerede Lenin i sin bog »Radikalismen« fra 1920, hvornår en revolution er mulig:

»Revolutionens grundlov, som er blevet bekræftet af alle revolutioner og især af de tre russiske revolutioner i det tyvende århundrede, består i følgende:

For revolutionen er det ikke tilstrækkeligt, at de udbyttede og undertrykte masser indser umuligheden af at leve videre på den gamle vis. Først når de »lavere« lag ikke vil og de »øvre« lag ikke kan leve videre på den gamle vis – først da kan revolutionen sejre.

Denne sandhed kan også udtrykkes med andre ord: Revolutionen er ikke mulig uden en almindelig national krise (som berører både de udbyttede og udbytterne). Følgelig er det for revolutionen nødvendigt for det første at opnå, at flertallet af arbejderne (i hvert fald flertallet af de bevidste, tænkende, politisk aktive arbejdere) helt og fuldt forstår omvæltningens nød-

vendighed og er rede til at gå i døden for den; for det andet at de herskende klasser gennemlever en regeringskrise, som trækker selv de mest tilbagestående masser ind i politikken (et kendetegn på enhver virkelig revolution er den hastige tidobling, ja, hundrededobling af antallet af hidtil apatiske repræsentanter for de arbejdende og undertrykte masser, som nu bliver i stand til at deltage i den politiske kamp), og som gør regeringen magtesløs og gør det muligt for de revolutionære at styrte den hurtigt.«¹⁶

Denne sammenfatning beskriver klart nok situationen i Rusland 1917, og den *adskiller* sig også klart nok fra situationen i Danmark op til påsken 1920: Her var krisen ikke så dybtgående, at der ikke kunne gives indrømmelser til arbejderne – indrømmelser, der skabte tro på, at problemerne kunne løses inden for dette samfunds rammer. Borgerskabet var ikke lammet af sine indre modsætninger, det viste sig tværtimod meget handlekraftigt. Og det lykkedes ikke de revolutionære at isolere reformisterne – det gik lige omvendt!

Det er altså i modstrid med virkeligheden at kalde perioden omkring 1918-20 i Danmark for et *revolutionært* opsving. Denne overvurdering hos Forbundet Socialisterne hænger sammen med en *undervurdering af betydningen af et stærkt og rodfæstet kommunistisk parti* til at lede de mest fremskredne arbejdere og sammen med dem hovedparten af klassen og de ar-

Lenin på den røde plads efter revolutionen.

bejdende masser.

Hvis Rusland ikke havde haft et forholdsvis stærkt og rodfæstet kommunistparti i 1917, der både kunne *lede frem* og *holde tilbage* på de rigtige tidspunkter, var resultatet ikke blevet en socialistisk revolution, men et sejrrikt kontrarevolutionært kup *længe inden* den revolutionære situation!

Danmark 1943-46

Danmark var blevet besat april 1940, et halvt år efter 2. verdenskrigs officielle udbrud. Borgerskabet nød godt af besættelsen, i hvert fald monopolborgerskabet. Allerede før krigen eksisterede en pro-fascistisk »Højgård-kreds« med repræsentanter for det øverste monopolkapitalistiske lag: ØK, A.P. Møller, F.L.Smidt, Højgård & Schultz, DFDS og Kampsax. Un-

Det havde heller ikke været muligt uden dette parti at undergrave borgerskabets positioner i tiden forud, f.eks. ved at få standset den militære offensiv ved fronten gennem soldaternes lydighedsnægtelse.

Efter denne opsummering kan vi gå videre til opsvinget i Danmark 1943-46.

der besættelsen var profitterne større end nogensinde før eller efter.

Socialdemokratiet og DsF indstillede sig på samarbejde med besættelsesmagten. De påtog sig at administrere besættelsen så gnidningsløst som muligt, og de havde rig erfaring fra trediveerne med at få arbejderklassen til at finde sig i borgerlig krisepolitik i socialde-

mokratisk tilsnit.

Maj 1940 afskaffedes dyrtidsreguleringen. En ny lov tvang landarbejderne til at arbejde langt under tariffene. Der gennemførtes arbejdsfordeling, som blev »delvis kompenseret« gennem en lønskat på arbejderne selv (de betalte altså selv »kompensationen«). Arbejdere, der nægtede at tage arbejde i Tyskland, mistede understøttelsen. Statslige nævn overtog de beslutninger, der tidligere blev taget ved overenskomstforhandlinger. Og den sidste rest af strejkeretten blev afskaffet ved lov.

Besættelsen betød altså voldsomme angreb mod arbejderklassen. Og klassen svækkedes yderligere af DKPs opportunistiske politik.

DKP vaklede i forhold til Socialdemokratiet og havde flere gange sidst i trediverne opfordret til at stemme på dette parti som »det mindste onde«.

Og på baggrund af ikke-angrebspagten mellem Tyskland og Sov-

jetunionen gik DKPs formand Aksel Larsen så vidt som til selv efter den 9. april 1940 at tale om Frankrig og England som hovedfjenden.¹⁷

I stedet for at føre kamp for national selvebestemmelse imod den imperialistiske besættelse koncentrerede DKP sig om kamp mod den arbejderfjendske politik. I forhold til Socialdemokratiet indskrænkede DKP sig til at angribe *den* side af dets politik. DKP så *kun* 2. verdenskrig som en imperialistisk røverkrig mellem imperialistiske blokke, DKP så ikke at der samtidig var tale om national forsvarskamp for et land som Danmark.

Modstandskampen

1941 overfaldt Tyskland Sovjetunionen. Dermed blev krigen også en krig mellem fascisme og socialisme. Denne ændring af krigens karakter og et forbud mod DKP og internering af mange af dets medlemmer fik omsider DKP til at gå ind i modstandskampen. Visse

Da Tyskland den 22 juni 1941 angreb Sovjetunionen, blev over 400 kommunister i Danmark arresteret, den selvsamme dag. Det danske politi havde forberedt sig godt i forvejen. Tyskerne havde kun forlangt godt hundrede ledende kommunister arresteret, men politiet gik frem efter sine kartoteker og arresterede så mange det kunne få fat på. Dette er en alvorlig lære for alle revolutionære om at vise den yderste forsigtighed, revolutionær årvågenhed og forberede sig grundigt på illegalitet. (Billedet viser politiets vogne der er kørt op foran »Arbejderbladets« bygning i Griffenfeldtsgade).

borgerlige kredse (bl.a. Dansk Samling) og mindre del af arbejderklassen havde taget den op lige fra starten. Den 9. april 1942 indledtes sabotagen, og DKP arbejdede nu for at tilføre den faglige kamp et nationalt perspektiv.

1942 var arbejderne begyndt at strejke igen trods forbudet. Dette fortsatte og voksede i 1943. Foråret 1943 vandt havnearbejdere og trælossere i Københavns Havn sejr i en to måneder lang strejke, som havde fået meget bred økonomisk støtte.

1943 var det år, hvor krigsulykken vendte (Stalingrad), og hvor sabotagen optrappedes. Socialdemokratiet og DsF-toppen tabte stadig i tillid, og DKP vandt frem.

August 1943 gennemførtes en lang række strejker i provinsen, som både førtes for faglige krav og samtidig gennemtvang undtagelsestilstandens faktiske ophævelse i en række byer. Disse strejker blev i flere byer til *folkestrejker*, hvor også småborgerskab og kapitalister støttede kampen ved demonstrationer, ved at trodse udgangsforbud og ved at lukke deres butikker i solidaritet med strejkerne. Disse kampe blev direkte bekæmpet af DsF.

Den 28. august krævede besættelsesmagten, at regeringen skulle indføre generel undtagelsestilstand, bl.a. dødsstraf for sabotage og våbenbesiddelse og tysk presse-censur i stedet for dansk. Men samarbejdspolitikkerne turde ikke tage dette på deres kappe efter at have set den voldsomme modstand – og efter at krigsulykken var

vendt. De trådte tilbage, d. 29 august trådte regeringen tilbage.

September 1943 dannede modstandsbevægelsen et magtorgan: *Frihedsrådet*, der var en alliance mellem DKP og de borgerlige modstandsgrupper. Det fremsatte et nationalt program for befrielse, genoprettelse af det borgerlige demokrati og udrensning af quislingerne (besættelsesmagtens stik-i-rend-drenge). Det var korrekt af DKP at tage initiativ til denne folkefront; men DKP indskrænkede også *sin egen politik* til et nationalt grundlag, og de planer, DKP lagde for den antikapitalistiske kamp efter krigen, var tydeligt reformistiske.

Over for Socialdemokratiet indledte DKP forhandlinger december 1943 om *sammenslutning af de to partier!* Sammenslutningsforhandlinger med de ledere, som kun to år før havde sendt DKPere til Hørsrødlejren, de ledere som stadig gik frontalt imod både den faglige og den nationale kamp, de ledere som arbejderklassen var ved at forlade! Forhandlingerne blev ikke til noget i 1943, men blev genoptaget i 1945.

Også på lokalt plan søgtes enhed med socialdemokratiske ledere. Heller ikke her tillod DKP-ledelsen, at man udelukkede folk, der samarbejdede åbent med besættelsesmagten!

Krigens afslutning

Sabotagen og den brede befolkningens »passive modstand« fortsatte i vækst og øget dygtighed. Det blev besvaret med henrettelser og fascistisk terror mod befolkningen.

Under folkestrejken sommeren 1944 byggede københavnernes barrikader i gaderne

Den 25. juni 1944 erklæredes spærretid i København, altså at alle skulle være inden døre aften og nat.

Næste dag strejkede B&W, og kampen udviklede sig på få dage til en effektiv generalstrejke. Tyske soldater og danske lakajer kørte gennem gaderne og beskød tilfældige mennesker. Til gengæld byggedes barrikader og brændtes bål i gaderne. Den 30. juni blev strejken til folkestrejke, og nazistiske og nazi-venlige forretninger blev smadret, og inventaret brændt af på åben gade.

Tyskerne lukkede for lys, gas, vand og mad. Men københavnernes blev støttet af landbefolkningen, der bragte fødevarer frem. Borger-

skabet – herunder DsF-toppen – opfordrede til at standse strejken. Frihedsrådet opfordrede til at fortsætte den – og den fortsatte! Spærretiden blev ophævet, og på Frihedsrådets opfordring gik alle igen på arbejde.

Dermed havde Frihedsrådet placeret sig som et magtorgan, der havde sat samarbejdspolitikkerne ud af spillet, og som ville kunne danne regering efter befrielsen. Det havde befolkningens tillid, og det rådede over en vis væbnet magt, mens den almindelige hær og flåde var opløst af tyskerne.

Men i stedet for, at DKP ved kamp inden for enheden søgte at skabe forudsætninger for en *folke-demokratisk revolution*, der vendte

sig mod fascismen, samarbejdspolitikerne og det landsforræderiske monopolborgerskab – og som kunne videreudvikles til en socialistisk revolution, som det skete mange steder i Østeuropa – støttede DKP, at Frihedsrådet *søgte enhed med samarbejdspolitikerne*. Dermed var udviklingen efter befrielsen givet. Og dermed havde DKP foræret mulighederne for at styrke arbejderklassens positioner på mange områder væk.

Befrielsen

Danmark blev befriet den 5. maj 1945. Der dannedes en overgangsregering bestående af tidligere samarbejdspolitikere og folk fra Frihedsrådet, blandt andet to DKPere.

Arbejderklassen overførte sin tillid til Frihedsrådet til denne regering og forventede de lovede udrensninger, demokratiseringer og økonomiske og sociale forbedringer efter de hårde år. Men de gyldne løfter brast. Modstandsbevægelsen blev afvæbnet, og det almindelige borgerlige statsapparat blev genopbygget. DKP i regeringen var åbent medansvarlige for dette, men blev, da de ikke længere var nødvendige for borgerskabet, skubbet til side.

Men arbejderklassens kamp fortsatte: 1945 blussede strejkerne op. Der krævedes automatisk dyrtidsregulering, tre ugers ferie, udrensninger, afskaffelse af strejkeforbudslovene, fyre timers arbejdsuge, nationaliseringer og bedriftsråd. Disse krav blev formuleret af B&W-arbejderne, og det vil

igen sige: af DKP. Det var på én gang centrale økonomiske og politiske krav, som det store opsving måske kunne have gennemført, og samtidig var det forskellige *revisjonistiske krav: Nationaliseringer og bedriftsråd*.

Bedriftsrådene behandlede vi omkring 1918-20. Nationaliseringerne var krav, som ikke hørte til i denne situation. Arbejderne kan i en forsvarssituation kræve en bestemt fabrik nationaliseret, hvis det er den eneste måde, en lukning kan forhindres på. Og proletariats regering må gennemføre generelle nationaliseringer under eller efter revolutionen. Men *her* krævede man af monopolborgerskabets regering, at den skulle nationalisere monopolborgerskabet! I praksis var dette ikke et krav, der kunne styrke arbejderklassens positioner, men som ville styrke statsbureaukratiet (og Socialdemokratiet) over for den private monopolkapital, dvs. ville være en videreudvikling af statsmonopolkapitalismen.

Bedriftsrådene blev gennemført 1947 – blot under navnet *samarbejdsudvalg!*

Til de nævnte krav fik DKP føjet endnu ét, som rejstes i mange af sommerens strejker: *Sammenslutning af DKP og Socialdemokratiet*.

Strejkerne drejede sig om løn og arbejdsforhold, om udrensning af *bestemte* nazi-venlige folk på de enkelte virksomheder og protest mod, at udrensningen generelt gik for langsomt. På Carlsberg Bryggerierne besatte frihedskæmpere sammen med arbejderne fabrikken

Billed fra enhedsforhandlingerne mellem socialdemokratiet og DKP. Det første møde fandt sted på den for DKP historiske dato, nemlig den 22-6-45. Den 22-6 1941 var socialdemokratiet med til at internere over 400 kommunister. Fra venstre ses Carlo Hermansen (K), H.C. Hansen (S), Aksel Larsen (K), Alfred Jensen (K), Johannes Hansen (K), Eiler Jensen (S), Buhl (S) siddende, Alsing Andersen (S), Kolbjørn (S), Svend Nielsen (K), Hans Hedtoft (S), Johan Strøm (S), Børge Houmann (K).

i denne anledning. Og den 4. juli afholdtes en stor proteststrejke og -demonstration, hvor der var udbredt stemning for selv at gennemføre kravene, når regeringen nu ikke ville.

Men DKP bremsede bevægelsen. Det troede på muligheden af en sammenslutning med Socialdemokratiet og arbejdede derfor hårdt for at genskabe tilliden til dette parti. At op mod 50.000 socialdemokrater meldte sig over i DKP og en kvart million flyttede deres stemmer samme vej ændrede ikke denne linie. DKP gik så langt

som til at skrive:

»Hvad Danmark har brug for i dag er ikke folkestrejker, men arbejdsro.«¹⁸

I DKP blev linien med at søge strategisk enhed med Socialdemokratiet og med at »holde sig på grundlovens grund« cementeret i 1945. Socialdemokratiet brugte enhedsforhandlingerne til at skabe det indtryk, at det var DKP, der ikke ønskede enheden. DKP selv vedtog februar 1946 et program uden ét ord om proletariats diktatur. I stedet hævdede det den »fredelige overgang til socialismen« i

ét sammensluttet parti.¹⁹

Arbejderklassen gennemtvang en kraftig reallønsforbedring 1945 og 1946; men den blev forrådt af det parti, som dens fremskredne del så som sin ledelse, DKP. Strejkebevægelsen mødte modstand fra alle sider, og indefra blev den spændt for DKPs opportunistiske linie. Den endte i nytteløse proteststrejker foråret 1946, da overenskomsternes mæglingsforslag blev ophøjet til lov.

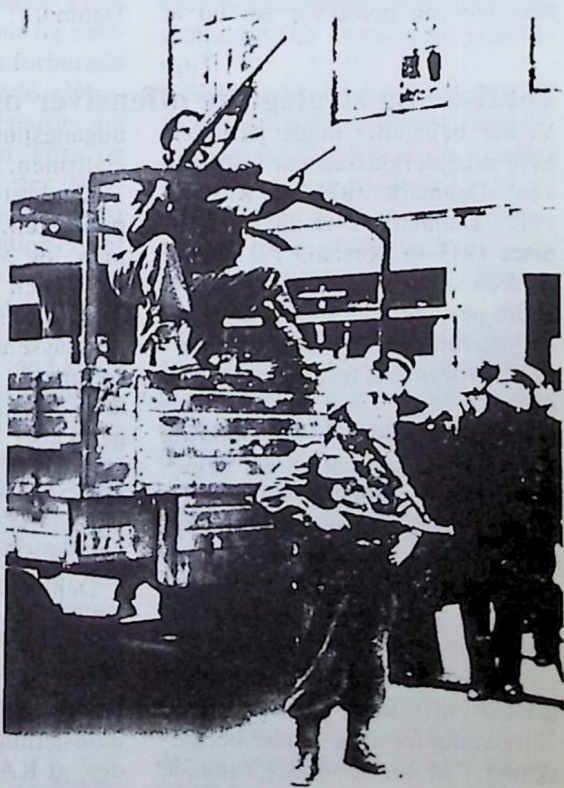
Opsvingets resultater

1) 50.000 socialdemokrater meldte sig over til DKP og en kvart

million vælgere flyttede deres stemmer derover. Men DKPs højrelinie bevirkede sammen med de kommende års hetz, at de allerfleste gik tilbage igen i årene 1947 og 1948. Afsløringen af Socialdemokratiet og tilliden til DKP blev altså ikke af varig karakter i denne store målestok.

2) Det bitreste resultat af opsvinget var, at DKP for bestandig låste sig fast til den strategiske alliance med Socialdemokratiet og den »fredelige overgang til socialismen«. Var det da et resultat af opsvinget? Ja, i den forstand at partiets eksplosive vækst pludselig

»Den danske Brigade«, der blev holdt klar til at nedkæmpe en eventuel revolutionær opstand efter krigen, blev overført fra Sverrig til Helsingør. Det var meningen, at Bopa (den kommunistiske gren af modstandsbevægelsen) skulle nedkæmpe tyskerne der, for at sikre brigadens landgang. Det ville have betydet udslettelse af den kommunistiske modstandsbevægelse, hvis de med deres dårlige våben skulle have kæmpet i åben kamp med tyskerne. Billedet viser brigaden i kamp mod tyske snigskytter i København.

gav lederne udsigt til at kunne følge de socialdemokratiske ledere over i bureaukrat-borgerskabet. Og modstanden i partiet var kun svag, eftersom de bedste elementer enten var blevet dræbt eller kørt trætte under modstandskampen.

3) Der blev opnået en reallønsforbedring efter krigsårenes voldsomme forringelser. Udover den direkte lønstigning blev der f.eks. på boligområdet gennemført en statslig byggestøtteordning i 1946, som havde til hensigt at fastfryse huslejen i det nye byggeri på 1939-niveauet.²⁰

I 1945 eksisterede der ikke en revolutionær situation. Borgerskabets hær og politi var sat ud af

spillet, men hele centraladministrationen fungerede, der stod vest-allierede tropper i landet og en borgerlig dansk hær stod parat i Sverige til at bekæmpe en evt. revolutionær opstand. Og videre blev arbejderklassen holdt tilbage og afledt af DKP, som ikke udnyttede de muligheder, der var, da tilliden til bedrede forhold efter befrielsen blev til skuffelse.

Det viser os endnu en gang, at det kommunistiske partis rigtige eller forkerte strategi og taktik har stor indflydelse på, om en revolutionær situation *opstår*. DKPs højrelinie under krigen blev en *forhindring* for, at den kunne opstå i Danmark!

Taktiske og strategiske offensiver og defensiver

Vi har behandlet nogle perioder, hvor arbejderklassen var i offensiven: Danmark 1871-76, Rusland 1917, Danmark 1918-20 og Danmark 1943-46. Rusland 1917 endte med en socialistisk revolution. De andre perioder medførte ændringer i styrkeforholdene mellem klasserne og erobring af forskellige positioner.

I diskussionen i og omkring KAP har vi anvendt en del begreber: Taktisk offensiv og defensiv, strategisk offensiv og defensiv, opsving og nedgang i klassens kamp og revolutionær situation.

Partiet mener, at arbejderklassen i den nuværende situation er i en *strategisk defensiv*, dvs. at klassen må indstille sig på at føre langvarig kamp for at forhindre borgerskabet i at forværre det samlede

udgangspunkt for kampen for socialismen.

Konkret må vi bekæmpe krisepolitikken, der styrker kapitalismen, og ved sejr i modstanden mod den *svække* kapitalismen. Samtidig skal vi forbedre arbejderklassens positioner ved at bekæmpe de linier, der går ud på, at klassen skal samarbejde med borgerskabet for at komme gennem krisen, eller at modstand ikke nytter. Og vi må bekæmpe de politiske partier og organisationer, der udspreder og styrker disse linier.

Denne *defensive strategi* kritiseres for at være kontrarevolutionær og for at lede til samarbejde med borgerskabet. Argumentet er, at vi kalder defensiven *strategisk* (i modsætning til *taktisk*). Det hævdes, at KAP skulle mene, at arbej-

derklassen kun skal *forsvare* sig, indtil socialismen er her, og aldrig gå i offensiven. Men KAPs formål med en defensiv strategi er netop at skabe forudsætningerne for senere at kunne gå i offensiven!

Videre hævdes det, at man ikke kan tale om forskellige strategier; strategiens mål er den socialistiske revolution, og så – hævdes det – må strategien altid være offensiv.

Stalin om forsvarstaktik

Lad os se på, hvad Stalin skriver i en artikel om strategi og taktik:

»*Forsvarstaktik* som et nødvendigt middel til at bevare kadrer og samle kræfter til kommende kampe... I perioden af forsvar og samling af kræfter må partiet forberede sig fuldt ud på afgørende slag... Men det betyder ikke, at partiet må vente med armene over kors og blive en passiv tilskuer, der degenererer fra et revolutionært parti (såfremt det er i opposition) til et vent-og-se-parti. Nej, i sådan en periode må det undgå slag – ikke gå ind på et slag, hvis det endnu ikke har samlet tilstrækkeligt med kræfter, eller situationen er ugunstig. Men det må ikke gå glip af en eneste lejlighed under gunstige omstændigheder til at påtvinge fjenden et slag, når det skader ham, for at holde fjenden i en konstant tilstand af spænding, for skridt for skridt at desorganisere og demoralisere hans styrker, for skridt for skridt at opøve de proletariske styrker i slag om dets dagsinteresser og dermed øge disse styrker.«²¹

Stalins forsvarstaktik og KAPs

defensive strategi udtrykker *de samme opgaver i den samme situation*. Men er det nu rigtigere at bruge udtrykket »taktik«, fordi Stalin gør det?

Klassikerne om strategi og taktik

Sådan kan man ikke løse problemer. Hvis vi undersøger, hvordan marxismens klassikere anvender begreberne strategi og taktik, vil vi finde store forskelle:

Friedrich Engels kalder den del af »Det kommunistiske manifest« *taktisk*, hvor proletariatets ledende rolle og principperne for alliancer med borgerskabet i den borgerligt-demokratiske revolution trækkes op.²²

V.I. Lenins bog, »To slags taktik for Socialdemokratiet i den demokratiske revolution«, behandler proletariatets ledende rolle og en alliance i revolutionen med borgerskabet eller med bønderne som *taktiske* spørgsmål, jvf. bogens titel.²³

Tilsyneladende anvender Engels og Lenin slet ikke begrebet strategi, men kalder alt, hvad der har med en linies gennemførelse at gøre, for taktik.

Stalin behandler de af Lenin behandlede problemer, som *strategiske* i artiklen »Leninismens grundlag«²⁴ og andre steder.

Engels og Lenin skelner ikke mellem strategi og taktik i deres ordvalg, Stalin har en meget stiv skelnen, og Mao Tsetung bruger begreberne mere relativt: Hvad der er strategi i ét perspektiv, er taktik i et andet.²⁵

For eksempel kalder Lenin freden i Brest-Litovsk i 1918 mellem Tyskland og Sovjet for *taktik*²⁶, mens Stalin kalder den *strategi*²⁷, (i modsætning til hvordan han i resten af samme artikel anvender ordet strategi).

Vi må altså analysere forholdene konkret og på den baggrund fastsætte et ordvalg, der svarer til virkeligheden, og som vi kan bruge til at udvikle vores politik med.

At kalde KAPs opfattelse af strategi forkert, fordi vi taler om defensive og offensive strategier, og Stalin ikke gør det, har intet med politisk diskussion at gøre. Det er tom dogmatik!

Strategisk offensiv

Når vi har den socialistiske revolution som mål, så er det en *strategisk offensiv*, når vi samlet rykker frem mod dette mål. Omvendt er det en *strategisk defensiv*, når borgerskabet samlet svækker arbejderklassen og styrker sin egen magt.

Vi anvender altså disse begreber for *arbejderklassens samlede stilling*. I de tre perioder af Danmarks historie, som vi har behandlet, blev denne netop forbedret. Der var tale om strategiske offensiver; men *strategiske offensiver, der af forskellige grunde ikke formåede at vokse over i revolutionære situationer*, grunde som vi både har tilskrevet de objektive betingelser og de subjektive faktorer.

Men arbejderklassen kan godt styrke sig på enkeltområder, selv om den står i en strategisk defensiv. En sejr i stilladsarbejdernes

kamp for genansættelse af fire politisk fyrede og mod tvungent skruerbrækkeri vil være en sådan sejr. Og deres kamp kan med rette kaldes en taktisk offensiv på et enkeltområde.

Det er indlysende, at det betyder meget for, hvilke krav og paroler vi stiller, om vi er i en strategisk offensiv eller defensiv.

Nederlag kan give erfaringer (f.eks. Uniprint 1975), men det er sejrene, der er mest værd, fordi de både giver erfaringer, styrker nogle økonomisk-politiske positioner og »smitter« andre arbejdspladser med optimisme. Derfor er det vigtigt, at partiet støtter og selv formulerer *gennemførlige krav* for klassens kampe.

Når KAP kritiseres for økonomisme, når vi taler om gennemførlige krav, udtrykker kritikken i virkeligheden, at det ikke betyder så meget, om klassen får sejr eller nederlag i dagskampene. Det kan dårligt kaldes andet end en *nederlagslinie*, og en foragt for arbejderklassen der ligger i denne kritik!

Opsving og nedgang i klassens kamp

Det sidste sæt begreber er opsving og nedgang i klassens kamp. Et eksempel er *majstrejkerne 1974*. De var på ingen måde udtryk for nogen offensiv fra arbejderklassens side. De drejede sig om et forsvar mod et nedskæringsangreb. Men de rejste en bevægelse, der nærmede sig størrelsesordenen fra 1919. 1974 var der tale om et *opsving i arbejderklassens kamp indenfor den strategiske defensiv*.

Strategiske vendepunkter

Endnu et omdiskuteret problem er, hvordan strategisk defensiv og offensiv afløser hinanden. Er der en midlertidig mellem *periode*, hvor ingen af klasserne rykker deres positioner frem? Eller er det rigtigere at tale om et *vendepunkt*?

1871 betegnede Pariserkommunen et vendepunkt for udviklingen i Danmark, der tog et spring fremad.

I Rusland 1917 markerede forbuddet mod bolsjevikkerne den 4. juli og Kormilovs kupforsøg den 25. august meget skarpe vendepunkter.

November 1918 udløste den tyske revolution igen en revolutionsbølge, der satte skub i kampen i Danmark. Og Påskekrisen 1920 var et vendepunkt, hvorfra det gik ned ad bakke.

På samme måde blev auguststrejkerne 1943 og befrielsen maj 1945 vendepunkter.

Det skulle fremgå, at det er mest dækkende at tale om *vendepunkter*, tidspunkter hvor en forudgående ophobning af faktorer medfører et spring i udviklingen. Selvfølgelig kan et sådant vendepunkt tage et vist stykke tid; men ved at fastholde det som »punkt« undgås den fare for manglende politisk præcision, der ligger i at tale om en midlertidig mellempriode.²⁸

Danmark 1968-78

Og dermed er vi fremme ved vores egen tid. Siden 1945 har arbejderklassen befundet sig i en strategisk defensiv, omend denne har haft forskellige former i årenes løb.

Men i denne defensiv har der nogle gange været opsving i klassens kamp: Storstrejken 1956, »de vilde strejker« 1960, »oprøret« 1968, EF-kampen 1972 og den strejkebølge, der startede 1969 og toppede med majstrejkerne 1974.

Forud for 1968 var gået en langvarig højkonjunktur i hele den vestlige verden af en størrelse, som aldrig før var set. Vi havde århundredets laveste arbejdsløshed, og reallønnen steg (selv om udbytningen steg endnu hurtigere). Men i 1967 begyndte skærpelsen af den almene krise at vise sig. En krise i England bevirkede arbejdsløshed i Danmark i 1968. De »gode år« fortsatte nogle år endnu; men det første varsel var kommet, og borgerskabet begyndte at stramme den økonomiske politik.

Internationalt var der opbygget en verdensomspændende solidaritet med Vietnam imod USA, og Sovjet viste klart sit imperialistiske ansigt med invasionen i Tjekkoslaviet 1968.

Bortset fra smågrupper var der ikke opstået noget alternativ til det uigenkaldeligt borgerliggjorte DKP.

Bevægelsen i 1968

Krisetegnene fik den SF-støttede socialdemokratiske regering til at foreslå dyrtidsportionerne indfrosset. Seks folketingsmedlemmer fra SF stemte imod og væltede regeringen december 1967. De forlod SF og dannede VS, som de så som et »rigtigere SF«. VS blev opsamlingssted for dette års massebevægelse, eftersom DKP isolere-

Vietnams heltemodige kamp og den økonomiske og moralske støtte fra progressive verden over beviste, at et lille land kan besejre en imperialistisk supermagt. Vietnams sejr var af afgørende betydning for alle anti-imperialister i verden.

des fra den bl.a. ved sin holdning til Vietnam og vietnambevægelsen.

Marts-april 1968 rasede studenteroprøret med massemøder og besættelse af universitetet, inspireret af tilsvarende oprør i udlandet. Den 27. april demonstrerede 25.000 mod USAs krig i Vietnam og tørnede hårdt sammen med politiet. Studenteroprøret resulterede i en meget liberaliseret studieord-

ning. Og vietnambevægelsen fortsatte som en ret bred bevægelse nogle år endnu. Den bidrog til Vietnams sejr over USA, og den bevirkede en meget kraftig afsløring af USA-imperialismen i Danmark.

VS spaltedes ud i mange afskygninger. Blandt andet en gruppe, der deltog i dannelsen af KFML (forløberen for KAP), som efter et

grundigt partiforberende arbejde fik et gennembrud midt i halvfjerdserne.

Da dyrtidsrøveriet december 1967 var mislykket, kom de økonomiske stramminger på andre måder. Det udløste en bølge af spontane »vilde strejker« sommeren og efteråret 1969, der først og fremmest gik på lønkrav, men også havde mere perspektivrige krav, bl.a. mod politiske fyringer og mod arbejdsretten.

DKP forsøgte at få et fagligt come-back og lancerede énkronesstrejkerne 1970, hvor Formandsinitiativet for første gang rigtig trådte frem. Dette »initiativ« slagtede strejkebevægelsen i første omgang, men vinteren 1970-71 var der igen en bølge af »vilde strejker« uanset og uden om DKPs geskæftighed.²⁹

EF-kamp og majstrejker

Strejkekampen var på lavt blus 1971 og 1972; men der skabtes disses år en massebevægelse med tusinder af aktivister og en milliontallig opinion mod indlemmelsen i EF, et vældigt opsving indenfor den strategiske defensiv. EF-kampen blev tabt i første omgang; men mange tusind var vågnet politisk gennem denne bevægelse. Og der skabtes tiltro til, at man kunne opbygge massebevægelser. Dermed blev EF-bevægelsen (og vietnambevægelsen) en forberedelse til det store strejkeår 1974.

Imod prisstigninger på dagligvarerne foråret 1973 samlede en husmoder, Hanne Lysen, sammen med EKSTRABLADET 300.000 underskrifter ind, som fik regerin-

gen til at give tilskud til mælkeprieserne.

Den socialdemokratiske regering var blevet delvist afsløret ved at gennemføre EF-indlemmelsen og blev december 1973 erstattet af Hartling-regeringen. Socialdemokratiet havde haft et jordskredsvalg og fik det laveste valgresultat siden starten af århundredet. Det var stadig det største parti og kunne have dannet regering, men overlod det til de åbent borgerlige.

Krisepolitikken startede med S-V-forliget februar 1974 midt i den kolde »oliekrise«-vinter. Derefter fulgte »det sorte forlig« maj 1974, og på dette tidspunkt begyndte massearbejdsløsheden at sætte ind.

»Det sorte forlig« var i sig selv ikke værre end den øvrige række af nedskæringsforlig; men det virkede som dråben, der fik bægeret til at flyde over. Arbejderklassen reagerede mod krisepolitikken. Den havde set, at det ene forlig ville følge det andet, og den havde erfaringerne om, at der kunne opbygges en massebevægelse.

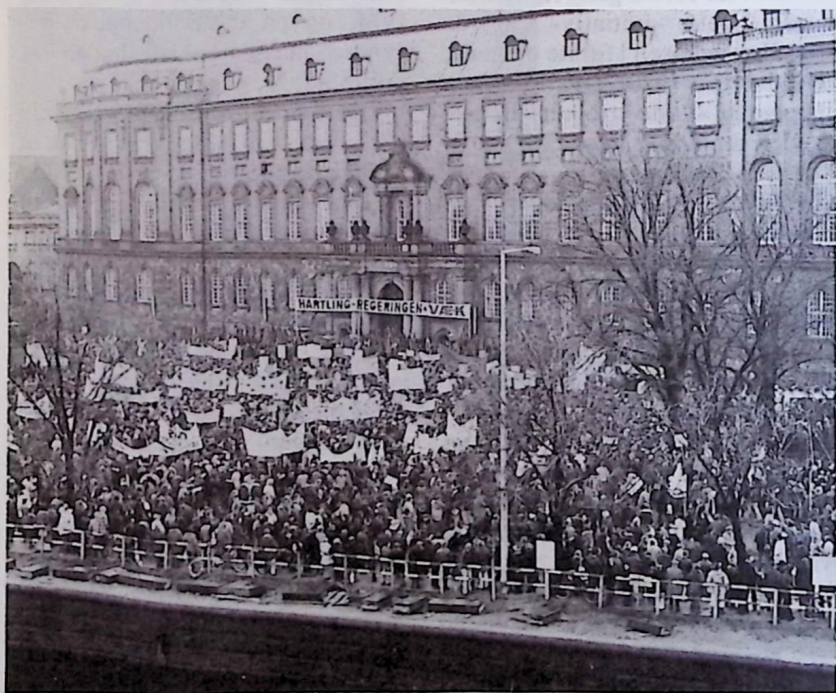
De foregående år havde der ikke været nogen stor strejkebevægelse, kun nogle vigtige enkeltstående strejker (Ålborg Værft, Kgl. Porce-læn, Politiken, Hope Computer og Ota) og så LO-toppens bevidst demobiliserende tre ugers »kolonihavestrejke« ved overenskomsten 1973, hvor flere hundrede tusind arbejdere blev sendt hjem, og senere sendt på arbejde igen i en topdirigeret paradestrejke.

Maj 1974 forsøgte arbejderklassen *spontan* en styrkeprøve med

borgerskabet mod krisepolitikken. (DKP var med til at sætte den i gang, men den oversteg alle forventninger og voksede langt ud over, hvad DKP kunne være med til). 250.000 arbejdere strejkede i alle dele af landet mod krisepolitikken. Men strejken led nederlag. I stedet for en revolutionær ledelse, som KFML endnu var for svagt til at kunne give den, fik kampen en dolk i ryggen af Formandsinitiativets afledning af den.³⁴ Og dermed fik kampviljen mod krisepolitikken sig et knæk. Majstrejkerne er en af de største strejkebevægelser i Dan-

marks historie – og den led et sviende nederlag. Arbejderklassen gik ind i krisen med forestillingen om, at det alligevel ikke nyttede at kæmpe!

Men der var stadig styrke. September 1974 tvang endnu en voldsom strejkebevægelse arbejdsretten til at frafalde sagerne mod de strejkende fra maj. Men DKP havde nu sat sig solidt på bevægelsen. DKP afholdt uden særlig anledning en arbejdsløshedsdemonstration den 26. november 1974, hvor 100.000 forlod arbejdet og demonstrerede. De fik præsenteret Anker

Det opsving for arbejderklassen, som gennem længere tids kampe var opbygget mundede ud i maj-strejkerne i 1974. Disse strejker blev af DKP afledt, fra et krav om bekæmpelsen af det reaktionære forlig til et krav om Hartling-regeringens afgang.

Jørgensen som taler og parolen »Ud med Hartling!«

Dermed var var bevægelsen dræbt. Den endte ved stemmeurnerne ved folketingsvalget januar 1975, hvor Socialdemokratiet vandt sine tabte stemmer tilbage og igen dannede regering. DKP brystede sig af, at det »tvang« Hartling til at gå, men sandheden er, at *kun* Socialdemokratiet som regeringsparti kan bringe borgerskabet helskindet gennem krisen. Og forligene er ikke blevet bedre siden...

Fast krisepolitik

Den faste krisepolitik fra borgerskabets side, og den stort set manglende modstand i *bred* målestok har været kendetegnende siden 1975.

Den ny regerings første handling var at forlænge overenskomsterne ved lov i to år. Men klassen var blevet proppet med, at bare vi fik Hartling erstattet med Anker Jørgensen, så ville alt blive godt. Derfor protesterede kun få tusind. Resten var afvæbnet.

Ved augustforliget 1976 var der 25.000 i proteststrejke. Men ellers er situationen præget af *tilbagegang blandt de brede masser – og stadigt hårdere kampe for den lille del, der forsvarer sig mod de øgede overgreb.*

Dette følger af den skærpede krisepolitik, der køres med fast hånd, både økonomisk, politisk og ideologisk.

De store proteststrejkers dage er foreløbigt forbi. De brede masser ser kun en udvej af krisen i at lade Socialdemokratiet administrere

re samfundet »til alles bedste« – ikke i klassekamp. Det udtrykkes ved, at antallet af strejker er gået ned igen siden 1974. (Iflg. DA var antallet i 1977 lavere end 1976). Det udtrykkes ved, at Socialdemokratiet har genvundet sin tabte vælgerbasis fra krisens begyndelse. Og det udtrykkes ved, at overenskomsten 1977 blev vedtaget med den laveste modstanderprocent i 25 år (bortset fra det bedste højkonjunkturrår 1965)!

De dele af klassen, der alligvel fører kamp, mødes med så hård modstand, at deres kampe enten dør på fødselslejet eller skærpes til stadigt hårdere kampe. De tvinges til at føre kamp mod både arbejdsgivere, arbejdsret, politi, fagtop, skruebrækkere og Formandsinitiativ for at sejre.

Det skaber nogle meget perspektivrige forsvarskampe – *men det er kun få procent af klassen, der deltager i disse kampe.*

Opgaverne over for den fremskredne del

Hvis KAP skal styrke udviklingen af den bevidsthed, som disse kampe kan skabe blandt den mest fremskredne del, må partiet arbejde i lyset af, at bevidstheden er *stagnerende eller går tilbage* blandt den overvældende del af klassen.

Vi står både i en strategisk og en taktisk defensiv!

Hvis de fremskredne kampe får os til at tro, at hele klassen marcherer, at kampen for at gøre fagforeningerne til kamporganisationer udvikler sig med stormskridt,

og at tilliden til classesamarbejdet brister i *massemålestok*, så er vi galt afmarcheret.

Men omvendt må situationen blandt flertallet ikke få os til at falde i armene på SF, DKP eller VS. For at få de mest fremskredne til at bryde med reformismen, og for at partiet kan vinde styrke til at bringe hele klassen fremad er en kamp imod disse partier nødvendig.

Denne kamp må idag især føres ved at vise, at reformismen betyder nederlag i kampen mod krisepolitikken, mens en revolutionær linie kan vinde sejre. På dette grundlag kan den grundlæggende forskel mellem en reformistisk og en revolutionær linie påvises. Proklamationer om vores egen linies fortræffelijkheid alene gør det ikke. Også derfor er det så vigtigt, at partiet bliver i stand til at opstille rigtige forsvarskrav, krav som det er muligt at kæmpe igennem.

Og her må vi fastholde forskellen mellem situationen idag og situationen i en strategisk offensiv: Idag ligger mulighederne for en revolutionær linie først og fremmest i kampene på enkeltområder sammen med den del af klassen, der fører den skærpede forsvarskamp: Huslejekampen i højrentebyggeriet, strejker som B&W Klub 4 og Stilladsarbejderne osv.

Automatisk bevidsthed?

Og én ting til: I tyverne forudså kommunisterne verdenskrisen og den langvarige depression, før disse indtraf. De antog, at krisen nærmest automatisk ville få arbejderne

til at gå til venstre. Som vi véd, gik mange imidlertid til fascisterne. Vi kan idag spå, at krisen og depressionen i disse år vil få store dele af arbejderklassen til at tabe tiltroen til reformismen, efterhånden som årene går, og livremmen stadig ikke bliver spændt ud igen. Men hvis de så skal gå til den kommunistiske bevægelse, er en af de nødvendige betingelser, at vi kan fremvise sejre, dér hvor vores linie har haft ledelsen.

Imod KAPs strategiske og taktiske opfattelse hævdes det, at hvis der er stemning for at gå til kamp et sted, hvor vi har ledelsen, så må vi ikke søge at holde kampen tilbage, selv om vi kan se, at der ikke er mulighed for sejr. Men hvis kommunisterne leder arbejderklassen ind i nederlag, mister arbejderne enhver tiltro til os! 1917 arbejdede bolsjevikkerne meget hårdt på at holde en kamp tilbage, som de anså for for tidlig. Også for os vil det være *halehæng* kun at orientere os efter, om der er kampvilje, uden hensyn til kampens mulige udfald!

Heri ligger ikke, at man som VS skal opgive kamp, når Formandsinitiativet går imod. Men styrkeforholdene skal vurderes nøgternt.

Perioden siden 1974

Det er svært idag at vurdere resultaterne af den periode, som vi endnu er inde i. Men ligesom vi har bedømt andre perioder, kan nogle punkter alligevel trækkes frem:

1) Efter DKPs degeneration og uigenkaldelige overgang til borger-skabet, er et arbejderparti for tredje gang opbygget med KFMLs

partibyggende arbejde og stiftelsen af KAP i 1976, selv om partiet stadig er lille og nyt.

2) Den lille, mere fremskredne del af klassen på måske fem – ti procent har eksisteret stabilt i ti år, er noget større end i halvtredserne og tresserne. Den repræsenterer et fremskridt i forhold til halvtredsernes og tressernes massive social-

demokratiske dominans, hvor der ikke som idag fandtes forskellige progressive fronter/bevægelser, som fx. miljøbevægelsen, OOA, boligbevægelsen osv.

3) Men borgerskabet er strategisk i offensiven, og blandt arbejderklassens flertal er kampen ikke i opsving, men i nedgang.

Det internationale perspektiv

En side af strategi og taktik-debat-ten står endnu tilbage at behandle. Det er et perspektiv, der har mangle-let meget hidtil, men som denne artikel har trukket med ind: *Forbindelsen mellem kampen her i landet og de internationale forhold.*

Vi har set, at opsvingene her i landet hver gang har stået i forbindelse med internationale forhold: 1870'erne med Pariserkommunen og forbindelsen til 1. Internationale; 1928-20 med revolutionerne i Rusland og Tyskland; 1943-46 med verdenskrigen. Den seneste tid

I takt med borgerskabets angreb på arbejderklassens arbejds- og levevilkår undermineres også arbejderklassens demokratiske-politiske positioner. Politiet i aktion under rydningen af Todesgadeinstitutionen.

med Vietnamkrig, internationalt studenteroprør osv. osv.

Og hvordan skulle det kunne være anderledes? Danmark er et lille land, der økonomisk, politisk og militært bliver oversvømmet af bølger udefra.

Hvis vi kun anlægger vores strategi og taktik i forhold til det *danske* borgerskab, glemmer vi dels de påvirkninger, der kommer udefra (revolutioner i andre lande osv.) og dels de voldsomme ændringer, som verdenskrige og besættelser kan skabe.

Vi må ikke fastsætte et dogmatisk skema om vejen til revolution

nen i Danmark. Vi må tage hensyn til at den krise, der påvirker danske forhold, også skærper alle modsætninger i verdensmålestok, ikke mindst de faktorer der kan føre til verdenskrig. Under en eventuel besættelse fra en af supermagterne må vi ikke, som DKP i 1940, stå uden orientering og indsnævre os til faglig kamp. Vi må tværtimod forbinde vurderingen af den internationale situation med de handlingsprogrammer, vi udvikler for kampen her i landet.

Og det er ikke den mindst vigtige erfaring at drage af denne strategi og taktik-analyse!

ME

Noter:

1. KT-redaktionen: Om udviklingen af partiets strategi og taktik, KT 1/1977, side 9 ff.
KT-redaktionen: KAP og forholdet til venstrefløjen, KT 3/1977, side 11 ff.
KAPs faglige sekretariat: Hvorfor, hvornår og hvordan gøres fagforeningerne til kamporganisationer? Oplæg til KAPs sommerlejre 1977, side 11 ff, ARBEJDERAVISEN 23/1977.
KT-redaktionen: Om strategi og taktik, KT 5/1977, side 9 ff.
2. Louis Pio: Socialismen i dens forhold til historien, Socialistiske Blade nr. 2 (Clio-reprint).
3. Louis Pio: Målet er fuldt! SOCIALISTEN, 2. maj 1872, gengivet i Lise Tøgeby: Var de så røde? side 22, (Fremad).
4. Socialdemokratiets Gimle-program, sammested, side 171.
5. J.V. Stalin: Centralkomiteens beretning til RSDAP(b)s 6. kongres, Works Bd. 3, side 166 (Red Star Reprint).
6. SUKP(b)s 6. kongres, side 171 (Arbejderforlaget 1939).
7. J.V. Stalin: Vedrørende spørgsmålet om de russiske kommunisters strategi og taktik, Works bd. 5, side 163.
8. Sammested, side 164.
9. Se Sommerlejrøplægget, side 11.
10. Bertolt, Christiansen & Hansen: En bygning vi rejser, Bd. 2, side 18 (Fremad).
11. Citeret i Bang m.fl.: De danske syndikallister, side 84 (Modtryk).
12. Beregnet ud fra oplysninger i Svend Aage Hansen: Økonomisk vækst i Danmark (Akademisk Forlag), Jørgen Peter Christensen: Lønudviklingen inden for dansk industri og håndværk 1870-1914 (Akademisk Forlag) samt Steen Leth Jeppesen: Arbejdslønnen (Arbejdernes Landsbank).
13. Resolutionen fra DsFs ekstraordinære kongres, gengivet i De danske syndikallister, side 88.
14. Citeret i Carl Heinrich Petersen: Fra klassekampens slagmark i Norden, side 81 (Modtryk).
15. Forbundet Socialisterne: Lad falde hvad ikke kan stå, side 86 ff (Aurora).
16. V.I. Lenin: Radikalismen, kommunismens børnesygdom, Udvalgte Værker Bd. 11, side 202 (Tiden).
17. DKPs majopråb 1940, citeret i Kai Moltke: Fire år i fangedragt, side 16-17 (Gyldendal).
18. LAND OG FOLK, den 11. februar 1946.

19. DKP: Politisk program, TIDEN 4/1946, side 143 ff.
20. Kampen for boligvilkårene, KT 2/1977, side 46.
21. J.V. Stalin: De russiske kommunisters strategi og taktik, Works Bd. 5, side 79.
22. Friedrich Engels: Marx og »Neue Rheinische Zeitung«, Marx-Engels Udvalgte Skrifter, Bd. 2, side 328 (Tiden).
23. V.I. Lenin: To slags taktik, Udvalgte værker, Bd. 4 (Tiden).
24. J.V. Stalin: Om leninismens grundlag, side 73 (Marxistisk-Leninistisk Forlag).
25. Se f.eks. Strategiske problemer i Kinas revolutionære krig, Mao Tsetung, Udvalgte værker Bd. 1; Strategiske spørgsmål i partisankrigen, Om langvarig krig, Aktuelle problemer i taktikken i den anti-japanske enhedsfront, Ud. værk. Bd. 2; Alle reaktionære er papirtigre, Ud. værk. Bd. 5; og Tale på Wuchang-mødet i KKP's og CK's politiske bureau, Ud. værk. Bd. 5. Alle udkommer efterhånden på Forlaget Oktober.
26. V.I. Lenin: Radikalismen, kommunismens børnesygdом, Udvalgte værker Bd. 11, side 138.
27. J.V. Stalin: Om leninismens grundlag, side 79.
28. Sommerlejroplægget, side 11.
29. Om dette og de følgende års kampe, se den uddybede skildring i Formandsinitiativets historie, KT 1/1977, side 30 ff.

E. Tschirharts og C. & J. Brogelle: »Hundrede blomster visner«

Evelyne Tschirharts, Claudie og Jacques Broyelles bog om Kina »Hundrede blomster visner« er en sær tidselbuket. Den beskæftiger sig med alt mellem himmel og jord – ganske vist med Kina som udgangspunkt. Der er skildringer af enkelthændelser, af ting, der har plaget forfatterne, da de opholdt sig i Peking som undervisere og oversættere; der er elegant-overfladiske spekulationer omkring kapitalisme og socialisme; der er hurtige bemærkninger om forholdet mellem det, de kalder Partiet – med stort P –, og demokratiet; og det hele er krydret med en ærgrelse over, at de tidligere har syntes om Kina. Især Claudie Broyelles, der efter et kort besøg i Kina 1971 skrev en diger bog om kvindefrigørelsen i Kina, »Halvdelen af Himlen«, ligeledes udsendt af TIDERNE SKIFTER, beklager, at hun lod sig narre og endog lukkede øjnene for de ubehagelige ting, hun også dengang oplevede. Om »Halvdelen af Himlen« skriver hun nu, at den »præsenterede et Kina uden modsætninger, eller mere præcist uden de modstridende følelser, selv en kort rejse uvægerligt fremkalder hos den 'udenlandske ven', som er politisk aktiv.« (Si. 16)

Nå, men Claudie Broyelle vil ikke længere »tie og resignere«. Nu skal de »modstridende følelser« og »modsæt-

ningerne« frem. Men det kommer de bare ikke. For hos forfatterne af »Hundrede blomster visner« er Kina modsætningsløst dårligt, og forfatternes følelser er ensidigt anti-kinesiske.

Ifølge forfatterne er det selveste virkeligheden, der har ført dem til at tegne et ensidigt negativt billede af Kina. Men er dette billede nu mere troværdigt end det ensidigt positive billede, der blev tegnet i »Halvdelen af Himlen«?

For at få en fornemmelse heraf, må man anmelde forfatterne, førend man anmelder forfatternes Kina-skildring(er). »Halvdelen af Himlen« var præget af forfatterens daværende naivisme, omend denne naivisme ikke har været så spontant naiv, som bogen giver udtryk for; Broyelle indrømmer jo nu, at hun vidste bedre – allerede dengang. Men måske er det en bekvem efterrationalisering.

»Hundrede blomster visner« er lige så naiv. Men den gang er naiviteten vendt på hovedet. Naturligvis er det muligt, at forfatterne altid har vurderet virkeligheden ud fra en ekstrem politisk primitivitet. Noget kunne tyde på det, eftersom »Halvdelen af Himlen« jo netop skildrer, hvordan kvindefrigørelsen i Kina springer frem af folkets demokratiske selvaktivitet. Og det er netop denne demokratiske selvaktivi-

tet, der er forfatterens ideal og udgangspunkt for deres domme – også i »Hundrede blomster visner«. De taler om det ideelle demokrati som en modsætningsløs størrelse, som et begreb svævende over den politiske kamps realiteter. Og op imod denne størrelse holdes så alt det, forfatterne træffer på.

Det værste, de træffer på, er Partiet, det kommunistiske Parti. Ifølge forfatterne er alle socialistiske revolutioner blevet opslugt af dette uhyre, og det skyldes følgende historiske udvikling:

»Privatkapitalisten eksproprierer håndværkeren og skaber proletaren; aktieselskaberne eksproprierer privatkapitalisten og åbner vejen for monopol; staten, som på sin side har eksproprieret samfundsborgerne for deres fællesanliggender, eksproprierer dernæst monopolerne og nationaliserer dem; Enhedspartiet eksproprierer på én gang statsmonopolerne og det, folket endnu har tilbage.« (si. 346)

Dette 'historysyn' er kun ét af ek-

semplerne på forfatterens hastige spekulationer, hvor stilen tager magten fra tanken, og hvor klassekampens modsætningsfyldte og beklageligvis komplicerede virkelighed forsvinder til fordel for overfladisk mekanik, bundende i borgerlig individualisme.

Denne mekanik fører da også til, at forfatterne egentlig ikke ved, hvad de skal stille op. De hamrer løs til alle sider og blander alt muligt sammen – fx. bruges kritikken af Kinas kommunistiske Parti til at skælde ud på de franske revisionister. Men deres konklusion er sølle. »Hvornår vil samfundet, enhver af os, dog én gang for alle kunne ekspropriere staten, monopolerne og Partiet ...?«, spørger de. Og med dette spørgsmål har de grebet til den mest banale demagogi af alle, nemlig den nemme løsning, at det jo er os, os allesammen, der skal bestemme, det er os, der er Demokratiet, og hvornår vil det lykkes dette Demokrati at besejre alle undertrykkende foreteelser – så-

som Staten og Partiet?

Tilbage står blot det påtrængende spørgsmål: Hvordan udvikles dette overmenneskelige demokrati i det konkrete samfund? Hvorfor eksisterer der statsmagt i såvel kapitalistiske som socialistiske samfund? Hvorfor eksisterer der væbnet magt? Hvorfor findes der kommunistiske partier? Er der behov for en ledelse af arbejderklassens kamp både før og efter den socialistiske revolution?

Disse spørgsmål besvarer forfatterne ikke, dels fordi de ud fra deres letfærdige historiesyn ikke er i stand til det, og dels fordi deres ahistoriske moraliserende kritik af Kina ville brase sammen, hvis de gav sig til at diskutere, hvorfor der eksisterer Statsapparater, hvorfor der eksisterer partiet ...!

Deres sortskildring af det kinesiske samfund er nemlig tidløs. Den sættes forenklet i forhold til deres ideelle demokrati. Og dermed kommer Kina til kort. Ja, mon det ville være muligt at skabe samfundsforhold, der kunne passere forfatternes demokratiske nåleøje?

Næppe. Men det, der plager forfatterne, er, at lige præcis det kinesiske samfund ikke kan klare frisag, når det stilles for det universelle demokratis overjordiske domstol. For forfatterne ville gerne have, at det gik ram forbi ... Var kulturrevolutionen ikke netop realiseringen af drømmen om folkets selvudfoldende og selvrealiserende virksomhed? Den drøm, forfatterne sammen med mange andre venstreintellektuelle drømte i de hede år omkring 1968 – i håbet om, at det triste billede af 'socialisme' og 'kommunistisk parti', som Sovjetunionen og de mange sovjetafhængige partier frembød, kunne overstråles af en kinesisk virkelighed, hvor fællesskab og selvforvaltning var kommet for at blive.

Det var Partiet og Staten, som øde-

lagde det hele, både kulturrevolutionen og især det fantasibillede, den venstreintellektuelle havde af den.

Egentlig kan man ærgre sig over, at kulturrevolutionen er blevet kaldt *kulturrevolutionen*. Det har forledt mange til at tro, at i de hektiske år fra 1966 til 1969 rensedes det kinesiske folks sjæl, og at der gennem denne lutring opstod et samfund, hvor alle var gode mod hinanden, børnene holdt op med at græde, rødstrømpebevægelsen fik sine idealer realiseret og pamperi og bureaukrati for altid blev udryddet.

Men sådan var det ikke. Der var også under og efter kulturrevolutionen folk, der stræbte efter at mele deres egen kage, der var banditter og svindlere, partifolk, der tiltog og -tvang sig privilegier, der var magtmisbrug, manipulationer, fortielser, undertrykkelse mv.

Forfatterne skildrer en række af den slags foreteelser, og alle disse negative foreteelser tilskrives det mangede uhyre, Partiet og partiets magtmonopol. Man kan læse om retsusikkerhed, om pressecensur, om mistænksomhed mod fremmede, om bureaukrati, om lommetyve og om kulturel éngjethed.

Naturligvis kunne man gå alle detaljerne igennem og vise, hvor forfatterne taler sandhed, og hvor de ikke gør det. Mange steder overivrer forfatterne sig for at få givet et så sort indtryk som overhovedet muligt.

Kun et lillebitte eksempel på denne overivrighed skal nævnes her. Forfatterne skildrer et hospital i Peking, der angiveligt er beregnet for »udlændingene og ... kinesere, som var kadrer i hæren eller inden for staten. Deres familier (altså de indlagtes. Min anm.) kom ofte og besøgte dem, og det var ligeledes et usædvanligt og belærende syn. Drengene var klædt i habitter med et ulasteligt snit og havde lædersko efter europæisk mode, de unge piger

havde håndtasker og uldne frakker med pelskraver, en velhavende og diskret elegance som hos standspersoner i provinsen.» (si. 111)

Efter denne fremstilling at dømme, går kadrernes familiemedlemmer klædt i vestligt tøj og har det vældigt fint, men historien er bare usand. De kinesere, forfatterne har mødt på det pågældende hospital er *udlandskinesere*, der ligesom diplomater og andre udlændinge indlægges på hospitalsafdelinger, der tilgodeser den standard, de pågældende er vant til.

Det væsentlige er imidlertid ikke, om forfatterne bevidst eller ubevidst er løbet med en halv vind, det væsentlige er, at alle de angivelige eller faktiske elendigheder, de skildrer, anbringes totalt uden for historisk sammenhæng og udelukkende ses som resultatet af et magtskygt partis virksomhed. Og det betyder igen, at nogle af de ting, forfat-

terne fremhæver som naragtigheder eller absurditeter, ligeså vel kunne fremstilles som et positivt resultat af partiets ideologiske mobilisering.

Et stort afsnit af bogen er således helliget den nye socialistiske moral. Vi får det ene eksempel efter det andet på, hvorledes positive helte bruges i opdragelsen. Disse helte, der er villige til at ofre deres liv for folket og socialismen, latterliggøres. Uden på mindste måde at forklare læserne den særlige kinesiske tradition for forenkede, symbolske fremstillinger af personer, det er værd at efterligne, serverer forfatterne den ene heltehistorie efter den anden. Hvor er de dog komiske, disse historier, ikke sandt? Og godt lænet tilbage i sin vesteuropæiske intellektuelle lænestol, hvor helte ikke er i høj kurs, ja, hvor helte og heltemodige bedrifter latterliggøres ud fra den fremmedgørende distance, kapitalismen

Forfatterne til *»Hundrede blomster visner«* forstår ikke kinesernes brug af teateret til at fremme uegennytte og selvopofrelse for socialismen.

Billedet er fra opførelsen af dramaet *»Den lange march«*.

har skabt, forvandler forfatterne det kinesiske partis fremstød for at fremme uegennytt og selvopofrende indsats for socialismen til en parodi, der skal få den forudsætningsløse læser til at trække på smilebåndet – og måske gyse over, hvilke urimelige krav, man dog kan finde på at stille til mennesker!

Men faktisk er den kinesiske revolution og opbygningen af socialismen under de allersværeste hjemlige og internationale betingelser et resultat af, at partiet har mobiliseret masserne på landet og i byerne til at følge heltenes eksempel; ellers havde de gode forfattere kunnet skrive en bog om Kina, hvor det ikke havde været heltehistoriernes moraliseren, der var faldet dem for brystet, men tværtimod et land i armod, med hungersnød og underernæring, med prostitution og opiumsbuler, med overlevelsens-kampen som dagligdag for folket og med den korrupte superluksus som dagligdag for den herskende klasse.

Hvorfor er alt dette fjernet? – Og forfatterne drister sig dog ikke til at påstå, at det fortsat eksisterer!

Det er fjernet bl.a. på grund af den indsats, de af forfatterne så miskendte helte har ydet. Men naturligvis har denne indsats ikke gjort det alene. Forudsætningerne for, at den kinesiske socialisme har kunnet udrydde fortidens elendighed, har netop været, at det af forfatterne så miskrediterede parti har haft ledelsen, og at det ikke bare har haft ledelsen, men at det også har anvendt det statslige undertrykkelsesapparat mod dem, der ville bevare fortiden eller vende tilbage til den.

Denne dimension, ja, denne den allervigtigste og nødvendige forudsætning for, at det kinesiske folk har kunnet befri sig fra fortiden, hører man ikke et ord om i »Hundrede blomster visner«s historieløse skildring. Udøvelse af magt er for forfatterne syno-

nymt med undertrykkelse af folket. Og derfor kan de naturligvis ikke skelne skidt fra kanel. De begriber ikke og vil ikke begribe, at central magt er nødvendig, om et samfund skal videreudvikles, ja, overhovedet hænge sammen, og når de ikke begriber det, forstår de heller ikke, at magtmisbrug, bureaukrati, forsøg på at tilrane sig privilegier, uretfærdigheder i retssystemet mv. uafbrudt vil opstå som en uundgåelig negativ bagside ved en nødvendig magtudøvelse.

For forfatterne har det nemt. De diskuterer ikke, hvorledes disse negative foreteelser udryddes hen ad vejen, og det gør de ikke, fordi de identificerer magtudøvelse med undertrykkelse af 'os alle'. For dem er demokratiet rent og ufordærveligt. Selv ikke i Utopia finder man de krav om magtafkald opfyldt, som forfatterne stiller.

Netop derved kommer forfatternes Kina-skildring til at fungere reaktionær. Ved at løsrive problemerne omkring undertrykkelse af de forkerte fra selve nødvendigheden af undertrykkelsen i et samfund, der bestandigt slås mod forsøg på at omvælte det, fornægter de den kinesiske revolution.

Spørgsmålet er: Hvem undertrykker hvem? Og dernæst kan det afledte spørgsmål stilles: Hvordan slås man uafbrudt mod, at det er de forkerte, der kommer til at undertrykke, og de forkerte, der bliver undertrykt. Bogen kan ikke besvare dette centrale spørgsmål, fordi den opfatter enhver ledelse som af det onde og enhver udøvelse af statsmagt som forkastelig.

Tilbage bliver forfatternes eget ubesvarede spørgsmål: »Hvornår vil samfundet, enhver af os, dog én gang for alle kunne ekspropriere staten, monopolerne, Partiet ...?«

Og skal man besvare dette spørgsmål, må det være med et kontrapørgsmål: Hvordan vil I »ekspropriere sta-

ten, monopolerne og Partiet«, uden at denne 'ekspropriation' koordineres, ledes – og bagefter sikres ved magt? Har I da ingen modstandere? Er jeres samfund da klasseløst? Vil »staten, monopolerne og Partiet« monstro ikke gøre modstand?

Faktisk er det sådanne problemer, Kinas kommunistiske Parti og den kinesiske statsmagt har måttet slås med og fortsat slås med, efter at det kinesiske folk satte den gamle statsmagt, de udenlandske monopoler og Chiang Kai-sheks Kuomintang-parti på porten.

Netop siden Mao Tsetungs død er spørgsmålet om den kinesiske socialismes udviklingsvej igen blevet rejst med al kraft. Det registreres også i »Hundrede blomster visner«, der ellers er bygget på 'iagttagelser' fra et ophold 1972-1975. Men registreringen får ingen følger for bogen; efterskriftet om 'de fire's fald er blot en påpegning af, at de fire i hvert fald ikke var demokrater, og at de kinesiske masser hadede dem.

Men eftersom forfatterne var beskæftiget inden for et område, som 'de fire' især havde sat sig på, burde de have overvejet, om nogle af de misforhold, de har konstateret, inden for videnskab, undervisning og kultur, kunne tilskrives 'de fire's gale linie.

Ganske vist kommer forfatterne med nogle løst henkastede bemærkninger om, at Chiang Ching forarmede operakunsten, og at 'de fire' lod hånt om massernes materielle velfærd under dække af, at ideologien var alt og materielle goder af det onde.

Nuvel. Efterskriftet om 'de fires fald' er skrevet den 25. oktober 1976, ganske kort tid efter udrensningen. Men alligevel er det typisk, at forfatterne i realiteten kun ser opgøret med 'de fire' i det allersnærvreste magtkampsllys, hvorefter de konkluderer som følger:

»Det eneste, man kan håbe på ud fra denne personudskiftning i Kina er, at den nye stab i højere og højere grad bliver nødt til åbent at påtage sig ledelsen som repræsentant for en ledende klasse og bliver tvunget til at opgive sine retoriske floskler om 'proletariatets frigørelse'. Men er det ikke for meget at håbe på, for en sådan blotlægelse ville uden tvivl være det første skridt i retning mod demokratiet.« (Si. 353).

Igen denne selvbekræftende forklaring! Det er Partiet som sådant, der er det ondes rod, og selv om partiet fjerner folk, der også i forfatterens øjne er udemokratiske, så kan det ikke stille dem tilfreds. Der er ingen vej ud af miseren, førend Partiet erklærer, at eftersom det er et Parti, så eksisterer der en »ledende« – bemærk ordets meningsløshed! – klasse. Klasse lig ledelse – det er ét fedt.

Det er nu engang forfatterens mening om tingene. Men netop fordi de har den mening, bliver deres bog meningsløs. De tager deres udgangspunkt i utopiernes ansvarsfri verden og ikke i virkelighedens. Derfor evner de ikke at skildre virkeligheden. *Tiderne skifter Kbh. 1978. Pris 80,- kr.*

Benito Scocozza

KT
FOLK

»Oktober« af Oktobergruppen

Med denne diskussion af pladen »Oktober« tager vi i KT fat på området sang og musik i propagandaen. Vi starter med, i forbindelse med Oktoberpladen, at rejse nogle problemer og trække nogle områder frem, som vi mener er relevante i forbindelse med produktionen og bedømmelsen af sang og musik. Meningen er at vi i en følgende artikel vil forsøge at give et overblik over den såkaldt progressive musik i dag, og endelig vil vi, bl.a. ud fra den diskussion vi håber kommer i gang, forsøge en mere teoretisk og analytisk gennemgang af de problemer der knytter sig til musik og sang i propagandaen.

Når valget er faldet på »Oktober« som udgangspunkt for en musik/sang-diskussion hænger det dels sammen med at denne plade forsøger at komme vidt omkring i beskrivelse af klassekampens forskellige områder, og dels med at nogle af teksterne er fremstillinger af en politik der ligger meget nær op ad KAP's.

Allerede pladens omslag fremstiller i billedlig form det perspektiv der tilsigtes på selve pladen (et perspektiv der er logisk for en gruppe der kalder sig »Oktober«): den samlede arbejderklasse der driver borgerskabet og dets lakajer ud. Og ikke nok med det, samtidig med den socialistiske revolution sker der også en ændring i opfattelsen af historien. I samme gruppe som det fordrevne borgerskab ses derfor også

herskere fra tidligere tider, konger, bisper og andre udbyttere fra fortiden. Den socialistiske revolution er et opgør med udbytningen som begreb. Denne historiske forandring er på pladeomslaget akkompagneret af et naturbillede: den røde morgensol der bryder frem og spreder de giftigt-violette skyer.

Pladeomslaget antyder altså at man skal opfatte det man på pladen kommer til at høre som noget der ikke blot har et progressivt sigte, men åbenlyst og erklæret er revolutionært.

Pladens tekster

Når man i det hele taget skriver fiktion, altså opdigtede tekster, om klassekampen, og ikke nøjes med et parti-program og en presse, må det hænge

sammen med at litteratur og kunst kan tale i et andet sprog og til andre sider af os end f.eks. et partiprogram, nemlig forestillingsevnen, følelseslivet og identifikationsevnen. Og det er fordi litteraturen er konkret, den handler umiddelbart om mennesker man kan se for sig. Den politiske tendens i en roman f.eks. ligger derfor i hvordan de enkelte personer udvikler sig i forbindelse med bestemte problemstillinger, og dermed i hvilke typer der fremstilles og hvilke typiske handlinger der peger ud over romanen selv. Den politiske linje i en roman hænger altså snævert sammen med dens komposition, dens opbygning.

Taler man om lyrik er forholdene lidt anderledes. Den lyriske form har traditionelt været brugt til at fremstille individets »originale« oplevelse af verden. Vægten ligger ikke på verden, men på oplevelsen af den; opleveren er ikke deltagende men iagttagende.

Med proletariats fremkomst fremkommer også en anden type lyrik, der ikke tolker den enkelte proletars ople-

velser men som lægger vægt på det typiske i *klassens* oplevelse. Her bliver oplevelsen fremstillet som typisk og perspektiverende og opleveren som deltagende – som eksempler kan nævnes Brecht og Rudolf Nilsen.

Når man vil skrive politisk mobiliserende tekster er der vel stort set to forskellige fremgangsmåder. Arbejderklassen og dens kamp kan beskrives indefra med udgangspunkt i en konkret kamp, og teksten vil da som ofte have den funktion at vise hvordan denne kamp hænger uløseligt sammen med forhold som i den almindelige betydning af ordet er mere »politiske«. Ved denne fremgangsmåde bygges der på tilhørers identifikation med de kæmpende, som beskrives.

Den anden fremgangsmåde er at arbejderklassen beskrives udefra, som oftest i et længere historisk perspektiv, (»Sang om reaktionen«, f.eks.), og her er det ikke identifikationen det kommer an på, men i højere grad en intellektuel forståelse – og ofte vil der i denne type tekster blive brugt direkte

politiske begreber.

Som et eksempel på en sang fra pladen der er skrevet efter den første metode kan nævnes »Tomheden«:

»TOMHEDEN«

- 1 Den faste gænge er brudt
uret er gået i stå
og døgnets rytme forskudt
hvordan får man tiden til at gå
derhjemme.
- 2 Samtalen stivnet
sætninger rasler løse rundt
ikke et af mine ord er mine
jeg hører bare min egen mund
gå og gå.
- 3 Og nu skal femørerne til at vendes
på en anden måde end før
derhjemme er vi begyndt at skændes
men efterhånden løftes et slør
fra mine øjne.
- 4 Det er som at vågne
midt i en underlig drøm,
når man begynder at skelne lovene
der styrer denne strøm af hændelser.

Viljen i denne tekst er jo god nok, men det »men«, som indleder anden fase af sangen (3. vers 1. 4) bliver ikke forklaret og overgangen dermed ikke begrundet hverken socialt eller psykologisk. Derved kommer teksten ikke til at beskrive et realistisk forløb, men forbliver ønsketænkning.

At det kan lade sig gøre, også i så kort form som en sang er, at beskrive et konkret og typisk udviklingsforløb kan man se i mange af »Fria Proteatren«'s tekster – dette ikke være sagt for at slå en gruppe i hovedet med en anden, men for at illustrere problemstillingen. Som eksempel kan man tage »Balladen om Rune Henry Johansson« fra pladen »Sånger från Jügerbänken«, der er en hyldestsang til befrielsesfron-

ten i Sydvietnam, og som gennem skildringen af en svensk metalarbejders udvikling i forbindelse med Vietnamkrigen, beskriver denne krigs betydning for den svenske arbejderklasse. Det hænger sammen med at der her fortælles i en anden lyrisk form, den man kunne kalde det episke digt, et digt der fortæller en historie. Det er en form som ikke er særlig udbredt herhjemme (den er meget krævende), men som man måske burde begynde at interessere sig for. Fordelen ved den er at man som tilhører/læser umiddelbart kan identificere sig med de beskrevne personer, samtidig med at de er på afstand og dermed typiske repræsentanter for klassen. Man får altså i den form beskrevet den levende arbejderklasse; på Oktobers plade glimrer arbejderklassen ved sit fravær, der er ingen konkrete individer der repræsenterer den.

»Ballet på Gottorp« er et eksempel på en tekst der er skrevet efter den anden fremgangsmåde. Teksten beskriver med udgangspunkt i et bal på slottet Gottorp klassen af udbyttede fra Knud Lavard til »spidserne fra Romunionen«, og hvert vers har som omkvæd:

»Spøgelser som stammer fra en
længst forsvunden tid, genfærd som
blev store af de jævne men'skers slid.«
I de tre første vers beskrives fortidens
udbyttede, og i vers fire så vore dages:
»Spidserne fra Romunionen sidder i en
bar,
bytter aktier og papirer, spiser kaviar,
de andre hører imponeret på deres
snak,
de taler dem efter munden, bukker
dybt og siger tak.«
Men efter dette vers, og kun efter dette,
er omkvædet lavet om:
»Det er dem der bestemmer i vores
egen bitre tid
dem, der høster frugten af de jævne

men'skers slid«.

Det er den ene side af nutidens herskere der beskrives her, nemlig at de er herskere. Men sangen slutter af med det gennemgående omkvæd: »Spøgelses som stammer ...« og derved kommer den anden side af monopolborger-skabet frem, at dets tid historisk er omme. Der er her tale om en god pointe i spillet med omkvædene, men det er en skam at den er lidt svær at få øje på.

Hovedparten af pladens tekster har deres synsvinkel liggende uden for arbejderklassen, men ikke på samme måde som i »Ballet på Gottorp«. I og med at det er umuligt for gruppen konkret og argumenteret at beskrive overgangen fra resignation til kamp, bliver den fanget i to fælder på en gang: På den ene side bruges der meget plads på at beskrive elendigheden, og det kommer der en del melankoli ud af, og logisk også et noget klichéfyldt sprog, som ofte henvender sig til et individ:

»Når koncentrationen falder fra hun-

drede og pulsen stiger fra tres med uro i dit sind og mellemgulvet i pres ...«

Beskrivelsen af elendigheden bliver dermed ret lukket og psykologiseret. På den anden side bliver det kampperspektiv der jo gerne skulle være med for at pladeomslagets vision kan opfyldes, rent postulat.

Og det hænger formentlig sammen med at de fleste tekster tager udgangspunkt i elendigheden i stedet for at tage udgangspunkt i den kamp mod elendigheden, der rent faktisk føres rundt omkring, og så samtidig beskrive den elendighed der kæmpes imod. For overalt hvor der findes elendighed føres der kamp mod den, hvor beskeden, uformuleret og famlende denne kamp end må være, men det er der ikke en eneste af pladens tekster der beskriver; og det må vel netop være sanges og musiks funktion at være med til at støtte og videreudvikle troen på at det kan nytte. At perspektivet så ud fra

Oktober-gruppen.

dagens Danmark bliver noget mindre fordringsfuldt end pladeomslaget lægger op til er en anden sag.

Musikken

Det væsentligste ved forholdet tekst/musik er at der er overensstemmelse, dvs. at der til et bestemt indhold i teksten svarer en bestemt stil i musikken. Hvilken som helst god, progressiv tekst ville blive spoleret ved at blive sunget til melodien »Den gamle gartner«, med mindre naturligtvis, der bevidst spilles på modsætningsforholdet mellem tekst og musik, som Brecht f.eks. et sted gør det, hvor han sætter en underfundig tekst til nazisternes Horst Wessel-sang. At der er ideologisk og dermed klassemæssigt indhold i musik er indlysende, men det er vanskeligt bestemt at sige hvor det ligger, fordi musik i sit væsen er så abstrakt.

Den musikstil der på Oktoberpladen spilles i må karakteriseres som rockmusik, uden at det begreb nærmere skal defineres her. Og denne musikalske stil udfyldes perfekt, ja, der er tale om noget af det mest professionelle, danske rockmusik der længe er hørt. Problemet ligger altså ikke i den musikalske udførelse, men i selve den musikalske stil.

Til trods for rockmusikkens folkelighed rødder må man sige at den har haft en væsentlig funktion efter 2. verdenskrig i at få til at lade være med at tænke og dermed kanalisere eventuel utilfredshed ind i andre og ufarlige baner. Det betyder vel ikke at rockmusikken for tid og evighed er låst fast i en sådan funktion, men der mærkes på samme tid en modsigelse og en overensstemmelse mellem pladens tekster og dens musik.

Først modsigelsen. Der findes tekster på pladen hvor det gælder om at holde tungen lige i munden når man hører dem, ellers går man glip af ind-

holdet. »Fred og sikkerhed« er et eksempel; men jeg har svært ved at forestille mig en samtale om supermagtsimperialisme efter at have hørt – for slet ikke at sige danset til – sangen i den udgave som den foreligger på pladen. Den fremstilles nemlig i en funkagtig rockstil der taler til noget andet end hjernen. Musikken er meget kropslig, og det dunkende i rytmen kommer til at tiltrække sig opmærksomheden og dermed underminere tekstens indhold. Der er naturligvis i sig selv ikke noget i vejen med kropsnær musik, tværtimod, men når den skal formidle et indhold der er så abstrakt som i »Fred og sikkerhed«, ja så går musikken af med sejren.

På den anden side mærkes der mange steder på pladen en intim overensstemmelse mellem musik og tekst. For på samme måde som teksternes opbygning gav dem en lidt tung og klischéfyldt form, har musikken også tendens til at lukke sig om sig selv og blive til dvælende vellyd, der sammenholdt med teksternes holdning let får et præg af lidt træt melankoli. Man kan godt forestille sig at der kan laves en bred, malende og tung musik til en tekst fra pladen (»Gløder i oktober«), der starter:

»Tiden er mørk
tiden er kold
snart ligger jorden
øde og gold.«

På sin vis følger musikken de gamle singlepladers princip: en kraftig rocker på a-siden og en sjæler på b-siden. Og det giver et problem, for »rockerne« kommer som en befrielse fra den tunge og melankolske stemning der ofte ligger på de stille numre, men det bliver en ren psykologisk stemningsbefrielse som der ikke er knyttet noget politisk til. På den måde kan man som tilhører få den fornemmelse at der stemningsmæssigt bliver spillet ping-pong med

én, og det spil er der set fra boldens synsvinkel ikke megen udvikling i.

På indirekte vis illustrerer pladen denne problematik. Der findes nemlig et nummer på den der hedder »Balkan«, som er rent instrumentalt. Og her mærker man en frigjorthed og en glæde som er meget opstemmende, og som står i skarp kontrast til resten af musikken på pladen; allerede efter at have hørt nogle takter af næste nummer er man inde i buret igen.

At »Balkan«, der er skrevet i en

folkelig tradition, skiller sig så markant fra pladens rockmusikalske stil, hænger formentlig sammen med at rocken *her på pladen* er en kopi af den »hårde« rock der i de sidste par år har domineret det kommercielle marked. Der er med andre ord ikke taget højde for at rockmusikken må bearbejdes og omformes hvis den skal være med til at formidle tekster med et progressivt indhold. *Udgivet på DEMOS, pris 49,50.*

G.E.

TEST

Ditte Cederstrand: »Årringe«

»Årringe« er en novellesamling, udkommet på Vinten 1977

Novellerne er skrevet i løbet af de sidste 20 år og er for de flestes vedkommende skrevet ud fra personlige oplevelser. Det er en ret *personlig* novellesamling.

Samlingen strækker sig i fortalt tid fra 1937 til foråret 77. Den spænder vidt både geografisk, miljø- og emnemæssigt. – Vi befinder os i Danmark, Grækenland, Norge, Tjekkoslaviet og Tyskland. Vi drages ind i et provinsmiljø, i storbyen og ud på landet, og i, og gennem alle disse lokaliteter omhandler novellerne kvindeundertrykkelse, kærlighed, længsler, rejseindtryk, krig, modstandskampen og strejker.

Fortællingerne er inddelt i 3 blokke eller afsnit som i rækkefølge lyder: »Om kærlighed«, »Inferno« og »Vejen«. I den første blok ønskes kærligheden og længslerne efter den under forskellige synvinkler.

»Inferno« omhandler især krigen (2. verdenskrig) og dens efterfølgende brydningstider og det tredje afsnit »Vejen« består af 3 noveller som alle beskriver hvorledes målrettet politisk kamp er den eneste vej frem.

Roman og novelle

Man skal nok gøre sig klart, at man ikke til en novelle, kan stille de samme krav til fx sammenhæng, dybde og historisk og politisk perspektivering, som man kan til en roman. De er 2 forskellige litterære genrer, som har hver deres overordnede fællestræk. Romanen udgør som regel et længere, sammenhængende og komplekst handlingsforløb. Den har i kraft af sin længde, mulighed for detaljeret og *langsomt* at indføre læseren i emne og personer. Modsat novellen der oftest betjener sig af korte situationsbeskrivelser og fragmentariske fortællinger. Det vil sige at novellen fordrer den korte og fortættede form – 'at ramme noget på kornet'. Den må ved hjælp af præcist sprog, symbolik og poesi indfange en situation så læseren *umiddelbart* er med.

Udvalget af novellerne

Hvis man ser på »Årringe« må man sige at den – som *helhed* betragtet – er af uhyre vekslende kvalitet. I nogle af novellerne – fx »Af

en dagbog« – har Ditte Cederstrand formået at *fortælle* en historie med et fængslende og politisk stærkt indhold. I andre – fx »Stjernen« – synes jeg ikke hun magter novellens korte form. Det virker på mig, som om personerne her *skal* udvikles fra politisk passive til aktive med sådan en hast, at der ofte kun bliver plads til fraser og urealistiske, firkantede skildringer. En væsentlig del af årsagen, tror jeg, ligger i selve udvalget og samlingen af novellerne. Det er en *novelleforsamling*, mere end en *novellesamling*.

Den nævnte opdeling af novellerne i 3 afsnit forekommer mig at være en ret formel opdeling, og nogle af novellerne virker derfor også tilfældige.

– Det er noveller gennem 20 år.

Kort og godt. Det synes som om Ditte Cederstrand – eller måske nok snarere hendes forlag – har villet holde 'gryden i kog' så der ikke går for lang tid mellem hendes (roman)udgivelser.

Et par eksempler

Lad mig som eksempel på denne 'skrabsammen'agtige måde at udvælge noveller på nævne novellen »Episode«. Denne er efter min mening en *ligegyldig* fortælling om forfatterens oplevelser i Grækenland, om hvordan hun oplever grækerne (fra hotelvinduet) deres dagligdag, arbejde, længsel efter kvinder, deres varme klima og nationale særpræg. Hvis novellen derimod havde indgået i en samling, der fx drejede sig om rejseindtryk fra Grækenland eller syden bare, *kunne* den have haft en værdi, idet den da ville indgå i belysningen af en helhed. Men som den står, virker den tilfældig og uden *egenværdi*.

På trods af denne måde at vælge novellerne ud på findes der alligevel flere som enkeltvis kan læses med stort udbytte. En af dem er »Narret«.

Den handler om tiden i Tjekkoslovakiet umiddelbart efter krigen, hvor folkedemokratiet tog sin begyndende form. Den skildrer hvordan et kærlighedsforhold mellem to repræsentanter – Irena og Jan – fra den »gamle« og »nye« tid bliver brudt. I novellen fortælles hvordan Irena, som er barn af det 'gamle' borgerskab, udvikler sig efter bruddet. Hendes meninger og tanker bliver hele tiden modstillet med Jans, som er kommunist og

dybt engageret i udformningen af det nye samfund. Udgangspunktet for bruddet består i den begyndende ekspropriering af forskellige former for privatejendomme, hvorved også Irenas formue trues. Modsætningerne er uløselige, og efter Jan har forladt hende slår hun sig på en rig dansk forretningsmand. Det stærke i novellen er den følgende skildring af *borgerskabets* kærlighed, som i dette tilfælde bliver af tydelig *symbolsk* karakter: 'Kærligheden' mellem Irena og forretningsmanden er dømt til at forlise, baseret som det (kun) er på tingslige værdier og livsløgne. Således fremstilles på det menneskelige og følelsesmæssige plan den nye tids komme og (først og fremmest) den gamles forfald og undergang.

Afslutning

Som det turde være fremgået er »Årringe« kvalitetsmæssigt, en

blandet landhandel. Det er der i sig selv ikke noget mærkeligt eller forkert i, eftersom den beskriver 20 års udvikling. Det, der er problemet, er, om man som læser kan bruge denne udvikling til noget. – Med mindre man specielt interesserer sig for Ditte Cederstrands forfatterskab synes jeg ikke at der – som helhed – er så voldsomt meget at hente i »Årringe«.

Synd at hendes dygtighed som romanforfatter ikke rigtig har kunnet slå igennem i denne novellsamling.

Enkelte af novellerne kan måske fungere som appetitvækker til hendes øvrige forfatterskab. Men jeg vil hellere foreslå, at man læser en eller flere af de foreløbig 3 romaner i Ditte Cederstrands roman-serie »De uspurgtes historie«. (Den sidste, »Hvor har du hjemme – proletar?«, er behandlet i KT nr. 4 og 6, 1977).

Vinten 1977, pris 59,- kr.

S
O
C
I
A
L
I
S
M
E
N
S
H
I
S
T
O
R
I
E

Federspiel og Højstrup Jensen: »Socialismens historie bd. 2«

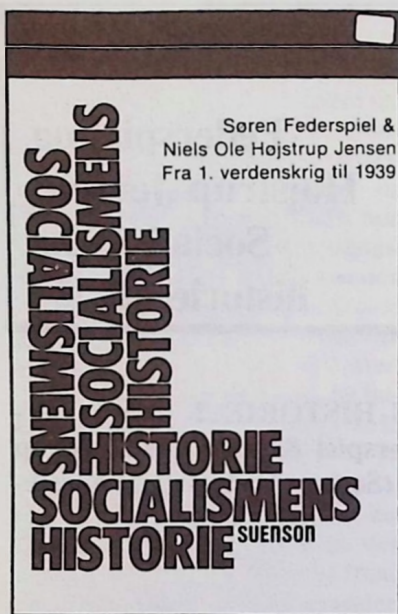
Anmeldelse af SOCIALISMENS HISTORIE 2. Fra 1. verdenskrig til 1939. Af Søren Federspiel & Niels Ole Højstrup Jensen. Suensons Forlag 1977 (Serien Historie og Klassekamp). 268 sider. Pris 72,- kr.

Som det fremgår af bogens titel, er den et led i en serie, der tilstræber at give en alment tilgængelig indføring i socialismens og arbejderbevægelsens historie på dansk. Bind 1 udkom i 1976 og behandlede tidsrummet fra den tidlige kapitalisme og arbejderklassens første kampe og organiseringsforsøg i begyndelsen af det 19. århundrede op til II. Internationales reelle sammenbrud og opløsning ved 1. verdenskrigs udbrud. Bind 3, forfattet af Benito Scocozza, vil føre udviklingen op til 1970'erne. Endvidere er der planlagt et fjerde bind med centrale kildetekster til hele den periode, som serien omfatter, samt et samlet register.

Det bind, som skal diskuteres her, er disponeret således, at forfatterne efter to indledende kapitler om henholdsvis hovedlinierne i kapitalismens økonomiske udvikling og splittelsen i II. Internationale under 1. verdenskrig følger tre parallelle og indbyrdes forbundne hovedudviklingslinier, nemlig de

socialdemokratiske partier; den kommunistiske verdensbevægelse, organiseret i Kommunistisk Internationale, Komintern; samt udviklingen i Sovjetunionen og Sovjetunionens kommunistiske Parti, SUKP. For alle tre hovedliniers vedkommende er fremstillingen delt op tidsmæssigt i afsnit om 1920'erne og 1930'erne.

Socialismens historie bind 2 behandler en periode, der indeholder mange meget omdiskuterede spørgsmål. Spørgsmål der direkte eller indirekte er afgørende for den politik, vi skal føre i dag. De vigtigste af disse spørgsmål der skiller KAP fra den såkaldte venstrefløj er følgende: Muligheden af at opbygge socialismen i et land, klassekampens fortsættelse under socialismen, er nationalisme og »forsvar af fædrelandet« altid forkert, Socialdemokratiets klassekarakter, 1928 fascistisk-diskussionerne i Komintern og spørgsmålet om socialfascismeteorien, Kommunistpartiernes forhold til

socialdemokratiene, udviklingen i Sovjet, Sovjets klassekarakter, er Stalin og SUKP årsagen til de alvorlige fejl der blev begået af Kominterns øvrige nationale sektioner, Trotskys rolle, den spanske borgerkrig, folkefrontspolitikken, demokratisk centralisme osv.

Hvorledes Socialismens historie bind 2 stiller sig til disse spørgsmål, er som det vil fremgå af anmeldelsen afgørende for vurderingen af bogens historiske og politiske værdi.

Det vil være umuligt her at gennemgå hvorledes bogen stiller sig til alle disse spørgsmål. Jeg vil derfor holde mig til enkelte af disse, samt til et grundlæggende metodisk spørgsmål.

Når vi studerer et historisk spørgsmål må vi som i al vores øvrige virke tage udgangspunkt i arbejderklassens interesser, vi må være partiske. Dette står ikke i modsætning til – men er nødvendig, for – at nå frem til en ob-

jektiv erkendelse. Det er jo netop i arbejderklassens interesse at klarlægge de faktiske forhold omkring udbytningen og undertrykkelsen af arbejderklassen, at klarlægge samfundsudviklingens love, fx at klassekampen fortsætter under socialismen, love som arbejderklassen nødvendigvis må have fundet ud af for at nå sit endelige mål: kommunismen. Både kapitalismen og socialismen må forstås ud fra en kritik af dem, ud fra hvad i dem der er under udvikling, og hvad der er døende; dette kræver igen forståelse for og stillingtagen for målet kommunismen.

At en sådan partiskhed er nødvendig for en objektiv historieskrivning synes ikke at stå klart for forfatterne af bogen. I stedet virker det som om, de direkte forsøger at lægge en distance imellem sig og det behandlede stof igennem en del steder at undlade klare eksplicite vurderinger, samt igennem en del steder kun at holde sig til – og ikke gå ud over – de deltagende historiske personers egne vurderinger af de givne hændelser. Herved undlader forfatterne at drage nytte af den udvikling af teorien, der er sket siden mellemkrigstiden.

Et eksempel på dette er behandlingen af spørgsmålet om socialisme i ét land, dvs. om det efter oktoberrevolutionen var muligt og dermed rigtigt at satse på en socialistisk ombygning i Sovjetunionen, uanset at den var omgivet af en kapitalistisk omverden.

Forfatterne behandler spørgsmålet på siderne 145-149 i en gennemgang af partikampene i SUKP 1925-1927. De nævner, at Stalin fremsatte »sin teori om, at det var muligt at opbygge socialismen i ét land ved hjælp af egne kræfter og uden hjælp udefra« i slutningen af 1924, på et tidspunkt hvor det stor klart, at der ikke var nogen sandsynlighed for en snarlig proletarisk revolution i de udviklede kapitalistiske lande.

Fra venstre: Stalin, Rykov, Kamenev og Zinovjev.

De påviser, at forholdet til bønderne var af central betydning i denne sammenhæng, idet vejen til socialismen i Sovjetunionen ifølge Stalin måtte gå over en koncentreret industrialisering på grundlag af bøndernes sammenslutning i landbrugskollektiver. Kun derved ville landbrugets produktivitet kunne hæves afgørende, hvorved landbruget ville kunne akkumulere de nødvendige midler til at sætte industrialiseringsprocessen i gang. Som forfatterne konkluderer Stalins syn:

»Mellembønderne måtte vindes for socialismen – for kooperativer og landbrugskollektiver. Gik mellembønderne i alliance med proletariatet, ville man kunne opbygge socialismen i ét land.« (s. 145).

Det vil sige, at kollektiviseringen af landbruget ikke blot var en økonomisk, men også en politisk nødvendighed for den socialistiske opbygning, som Stalin gjorde sig til talsmand for.

Heroverfor nævner forfatterne, at oppositionen til Stalin, der på dette tidspunkt omfattede både gruppen omkring Zinoviev og Kamenev og den trotskijstiske opposition, angreb Stalins synspunkt skarpt: »De frygtede, at teorien ville bevirke, at man opgav tanken om verdensrevolutionen, at man ville tilsidesætte klassekampen på landet til fordel for en principløs forening med de brede bondemasser, som havde småborgerlig klassekarakter.« (s. 146).

De påpeger, som rigtigt er, at »der ikke fandtes nogen mellemvej mellem de to fremlagte linier« (s. 146), at partiet måtte vælge side. Afgørelsen faldt på den 14. partikongres i december 1925. Om denne kongres skriver de:

»Begge parter søgte efter evne at gøre deres indflydelse gældende i forbindelse med valg af delegerede til kongressen. I denne kamp viste Stalins fløj, støttet af højreoppositionen (om-

kring Bucharin, red.) at stå sig bedst, ikke mindst i kraft af Stalins energiske udnyttelse af sin centrale placering som partiets generalsekretær og de politiske udnævnelser, som han fra denne post havde foretaget.» (s. 146, min fremhævning).

Hermed afsluttes diskussionen af spørgsmålet i selve teksten. *Forfatterne indskrænker sig til at referere* de to parterers standpunkter, og det ene standpunkts sejr over det andet fremstår som et resultat af, at Stalin organisatorisk var i stand til at manipulere kongressen. *Forfatterne undlader det væsentlige, nemlig at vurdere, hvilken linie der var den rigtige ud fra et revolutionært perspektiv. De distancerer sig fra spørgsmålet og lader det fremstå nærmest som en historisk tilfældighed – nemlig Stalins stilling i partiet – at det ene standpunkt sejrede i partiet.*

Dette er klart en diskussion, hvor man ikke kan tillade sig denne distance, hvis man vil skrive objektiv historie i marxistisk forstand. Spørgsmålet om socialismen i ét land er *fundamentalt* i vurderingen af denne periodes erfaringer for den revolutionære kommunistiske bevægelse, både hvad angår forståelsen af Sovjetunionens klassekarakter og vurderingen af den internationale kommunistiske bevægelse, hvilket jeg skal vende tilbage til.

Men naturligvis er det, ikke at tage stilling, også at tage stilling, hvilket tydeligt viser sig når vi kommer frem til bogens sammenfattende kapitel. Her er landets udvikling »i isoleret-hed« årsag til at udviklingen går skævt i Sovjet (s. 257-58). Dette må mindst talt siges at være at sætte et stort spørgsmålstegn ved teorien om muligheden af at opbygge socialismen i et land. Bogens resonnement forløber nogenlunde således: »Isolertheden« tvang Sovjet til en »forcering« af den »materielle konsolidering« af »indu-

strialiseringen« på bekostning af »den bevidsthedsmæssige« og »ideologiske« konsolidering. Og bogen mener det var fatalt, ikke mindst fordi det russiske proletariat havde så få klassekampserfaringer og samtidig var afskåret fra direkte at tage ved lære af den store mængde erfaringer, som det europæiske proletariat havde erhvervet sig igennem århundreders klassekamp.

Som det ses her vendes der – som følge af forkastelsen af socialisme i et land – op og ned både på 1) forholdet imellem produktion og revolution og på 2) forholdet imellem det russiske og det europæiske proletariats erfaringer:

1) Socialismen muliggør en eksplosiv udvikling af produktionen igennem – som kineserne siger – at gribe revolutionen som nøgleleddet, hvilket bl.a. vil sige at produktionens hastige udvikling netop sker i kraft af og ikke på bekostning af »en bevidsthedsmæssig« og »ideologisk« konsolidering. Dette var netop det centrale spørgsmål i opgøret med »de fire« i Kina. Hvor »de fire« netop også opstillede denne kunstige modsætning imellem produktion og revolution. Således er der ikke den ovenfor postulerede *nødvendige* sammenhæng imellem udvikling »i isoleret-hed« og en skæv udvikling. Det er et spørgsmål om den politiske linie for udviklingen af produktionen.

2) Om noget proletariat havde klassekampserfaringer, var det det russiske! I modsætning til de vesteuropæiske arbejderklasser, der var stoppet op med klasse *samarbejds*erfaringer.

Dette er det væsentligste, hvis man vurderer udviklingen *kvalitativt* og ikke kvantitativt på 'tid' og 'tradition'.

Naturligvis er det rigtigt, at 'tidsmæssigt' havde det russiske proletariat ikke så mange erfaringer som det engelske. Men det er nu engang ikke det tidsmæssige, der er det afgørende. Tænk blot på det danske og det engel-

ske proletariats tidsmæssigt store erfaringsmængde! F.eks. sammenlignet med det lille kinesiske proletariats! Her er så sandelig en kvalitativ forskel – til kinesernes fordel!

Og det samme gælder traditionerne. Vi kan igen – for stille tingene på spidsen – sammenligne vore dages engelske og danske proletariats erfaringer med det kinesiske proletariats! Hvilken forskel i traditioner – til kinesernes fordel!

Ligeledes er det også direkte forskert, at den russiske revolution blev isoleret fra det europæiske proletariats erfaringer.

Det bolsjevikiske parti *forbinder* jo netop det russiske proletariats klassekampserfaringer med det vesteuropæiske proletariats positive, men i hovedsagen negative erfaringer. Lenins fortjeneste er jo ikke mindst at have forbundet sin kritik af reformismen med konkret handling og at have integreret marxismen med samfundsforhold, der adskilte sig på mange afgørende måder fra de vesteuropæiske. Oktoberrevolutionen havde været utænkelig uden den nære dialektiske kobling af det russiske proletariats erfaringer med den tilbunds gående kritik af socialdemokratismen, af mensjevismen.

Dette var et par eksempler på, hvad forfatternes manglende/fejlagtige stiltingen – til spørgsmålet om socialisme i et land – fører til. Lad os blive ved behandlingen af udviklingen i Sovjet.

Om Sovjetunionen i 30'erne

Vi har i det foregående kritiseret bogen for dens betoning af 'isoleretheden' som baggrund for, at der opstod et »bureaukrati« i Sovjetunionen, og for, at der opstod et produktionsræs på »bekostning af den bevidsthedsmæssige, ideologiske konsolidering af det sovjetrussiske proletariat.«

Eller for at almengøre bogens meto-

de: De ydre forhold bliver de dominerende, bestemmende over løsningen af de indre modsætninger i Sovjetunionen.

Så vidt om bogens konklusioner. Går man fra dem til de konkrete afsnit om Sovjetunionens udvikling i trediveerne, er det til gengæld forbavsende lidt, man hører om de ydre forholds indflydelse på den politik, der føres. Det indtryk, afsnittene (si. 196-218) efterlader, er, at man med den første femårsplan og dermed kollektiviseringen og industrialiseringen begav sig ind i en blindgyde, præget af tvang, bureaukratisering og terror, endende med konsolideringen af »en ny økonomisk udbytende overklasse i Sovjetunionen.« (si. 218). Og den énsidige ekspansion inden for sværindustrien medførte »en mangel på integration i hele det økonomiske reproduktionssystem. Denne ekspansion var således direkte forbundet med en både absolut og relativ tilbagegang i befolkningens levestandard, som generelt prægede 1930'ernes sovjetiske samfund.« (Si. 202).

Og bogen følger følgende bombastiske konklusion til:

»De økonomiske og politiske lænker, som den russiske arbejderklasse havde kastet af sig gennem oktoberrevolutionen i 1917, var i løbet af 1930'erne blevet smedet på ny, stærkere end nogensinde.« (Si. 203).

Hele afsnittet om Sovjetunionen i 30'erne er på et enkelt punkt nær – det nævnes kort, at man måtte øge forsvarsudgifterne på grund af truslen fra Japan omkring 1930 (si. 197) – en moraliserende skildring af en række fatale initiativer, hvis ydre betingelser – den stadigt voksende trussel mod Sovjetunionen – helt forsvinder. Roden til alt ondt er bureaukratiet, bureaukratiet og atter bureaukratiet!

Hvor man altså på den ene side i

I begyndelsen af trediverne afsluttede Sovjetunionen ikke-angrebspagter med alle tilgrænsende lande, undtagen med Japan, som ikke ville. Sovjet udnyttede alle muligheder for at undgå et fascistisk overfald. Om dette mente Trotsky (der her ses under Brest-Litovsk forhandlingerne) at det var et »forræderi« og at Stalin havde »underskrevet 3. internationale dødsattest. Trotsky anerkendte, som bekendt, ikke opbygningen af socialismen i et land og skrev endog: »På den ene side ville et militært nederlag for Sovjetunionen, bare blive en kort episode i tilfældet af sejr for proletariatet i andre lande. På den anden side kan ingen militær sejr redde arven fra Oktoberrevolutionen, hvis imperialismen behersker resten af verden.«

(Den förrådade revolutionen s. 167-68).

konklusionen understreger 'isoleretheden's nærmest uomgængelige negative indflydelse på den sovjetiske udvikling, skildrer man i de konkrete afsnit den sovjetiske udvikling så godt som uafhængigt af sovjetstatens placering i en verden, der hellere end gerne ser sovjetmagten knust.

Faktisk stod det allerede i slutningen af tyverne den sovjetiske ledelse klart, at man havde forbandet travlt, hvis man skulle skabe en så stor styrke, at man kunne hamle op med en imperialistisk invasion. I hele perioden fra slutningen af 20'erne til det tyske overfald på Sovjetunionen i 1941 spillede disse ydre betingelser en afgørende rolle for den indre politik, der førtes i Sovjetunionen.

At dette var tilfældet, skal ikke bortforklure en række af de ting, der skete. Men de ydre betingelser måtte uundgåeligt præge kampene i Sovjetunionen og løsningen af de modsætninger, der fandtes. Man kan ikke holde Sovjet-

unionen op over for en slags ideel socialisme-model. Det, man må spørge om – og besvare – er: Hvordan løste partiet de modsætninger, der fandtes, ud fra de givne betingelser, og disse betingelser var foruden faren udefra den økonomiske tilbagestående, som landet havde arvet fra czar-tiden?

Men de tre konkrete sovjet-afsnit tager ikke denne indfaldsvinkel som udgangspunkt. De analyserer kun udviklingen i forhold til bureaukratiseringsprocessen, og i forhold til den manglende sammenhæng mellem de mål, man satte sig, og de resultater, der blev nået.

Denne kritik kan forfatterne naturligvis imødegå ved at sige, at man faktisk flere steder understreger, at det jo faktisk lykkedes Sovjetunionen at »blive i princippet selvforsynende med alle afgørende industrielle produkter ...« (si. 199), men denne konstatering sættes intetsteds i forhold til de grundlæggende problemer, sovjetmagten stod

over for: nemlig faren for blokade udefra, krig fra imperialistisk side mv. Tværtimod får man blot at vide, at »den lette industri blev ramt hårdt af ekspansionen i sværindustrien«, og at »hele det sovjetiske landbrug blev rystet i sin grundvold«, – selv om et af formålene med industrialiseringen bl.a. var at mekanisere landbruget! Og man får videre at vide, at de »økonomiske og sociale følger af første 5-årsplan på landet ofte var katastrofale,« og at også »befolkningen i byerne (blev) hårdt ramt.« (Si. 199-200).

Hvad er egentlig hovedaspektet i alt dette? Hvorfor er der ingen analyse af, i hvor stor udstrækning det var *nødvendigt* at prioritere sværindustrien som man gjorde – også på eventuel bekostning af udviklingen i andre sektorer? Hvorfor er der ingen overvejelser over sværindustrien som en *nødvendig* forudsætning for letindustrien? Hvorfor sættes kritikken af den 'force-rede' udvikling ikke i en større sammenhæng?

Tværtimod får man ingen *økonomisk* konklusion på udviklingen. Hvad nåede man egentlig i forhold til det mål, man havde sat sig: At sikre Sovjetunionens materielle basis i forhold til den permanente og stærkt voksende trussel udefra?

I stedet vurderes de enorme omvæltninger udelukkende ud fra, om befolkningens levestandard steg eller ikke. For det må jo være det, der menes, når det siges, at arbejderklassens »økonomiske lænker« var smedet stærkere end nogensinde?

Men netop fordi man udelader at sætte den økonomiske udvikling i *forhold* til de ydre betingelser, kan man bruge levestandardsmålestokken, en målestok, som en stor del af den anarko-syndikalistiske litteratur, forfatterne baserer deres undersøgelse på, også anvender. Og denne litteratur kan net-

op anvende denne målestok, fordi den har *opgivet* mulighederne af at bygge socialismen *på forhånd* og *derfor* gør sovjetunionen til en skæbnebestemt elendighed.

Men levestandarden må nu engang sættes i relation til den tvangssituation, Sovjetunionen befandt sig i. Ti år – og det var, hvad man regnede med at have i slutningen af 20'erne til at sikre sig i – er ikke lang tid, slet ikke i et samfund, der var så tilbagestående som det russiske. Det er klart, at skal man under sådanne forhold sikre sin materielle basis for at kunne modstå en konfrontation med imperialismen, findes der kun én måde at gøre det på: Nemlig ved at give afkald på en umiddelbar levestandardgevinst med henblik på at skabe det produktionsmæssige grundlag, dels for samfundets eksistens overhovedet og dels for en *fremtidig* udvidelse af levestandarden. Skal kapital akkumuleres – og kapital skal også akkumuleres i et socialistisk samfund –, er der kun én kilde til denne akkumulation: Nemlig den menneskelige arbejdskraft. Sværindustri kaster ikke umiddelbart brød, tøj og boliger i hovedet på folk.

Disse betragtninger har til formål at understrege de objektive betingelser for, at man spændte livremmen ind i forbindelse med industrialiseringen og kolektiviseringen – samtidig med, at kolektiviseringen blev ledsaget af en klassekamp, som man før eller senere *måtte* tage, såfremt man skulle forhindre, at modsætningen mellem land og by blev øget, og såfremt man skulle undgå, at der blev opbygget en socialistisk industriel enklave midt i en kapitalistisk landbrugssektor.

Når dette er sagt, skal det imidlertid også anføres, at den hårde dom over levestandarden i Sovjetunionen i trediveerne er tvivlsom. Det er korrekt, at den forcerede – *nødvendigt* forcerede –

industrielle opbygning og omlægning af landbruget betød sved og afsavn for såvel arbejdere som bønder. Men forfatterne er så fokuseret på realløns-spørgsmålet, at de ganske glemmer, at på levestandardsområdet satte sovjetledelsen i trediverne først og fremmest ind på det *sociale område*, bl.a. som kompensation for den svigtende real-lønsøgning mv.

Dette fremgår bl.a. af et af de forlæg, forfatterne tilsyneladende har anvendt, nemlig den alt andet end sovjetvenlige Alec Noves »An Economic History of the USSR« (London 1972) – Jvf. bogens litteraturliste si. 266.

Om 30'erne skriver Nove bl.a.:

»Socialudgifterne øgedes kraftigt i disse år ... Sundhedssektorstatistikken viser en betragtelig forbedring; mellem 1928 og 1940 øgedes antallet af læger fra 70 000 til 155 000, antallet af sengepladser på hospitalerne fra 274 000 til 791 000. En stor andel af de nyuddannede læger var kvinder. Udgifterne til socialforsikring og sociale trykkesordninger øgedes også kraftigt.« (Nove, svensk udgave, s. 290) – Desuden understreger Nove den uddannelses-eksplosion, der finder sted i et samfund, hvor analfabetismen stadig var omfattende.

Alt dette koster penge! Skal man give et reelt billede af levestandarden, må man tage disse ting med.

Endelig ville det have været nyttigt, om bogens billede af Sovjetunionen i 30'erne havde medtaget forsvarsudgifternes udvikling. Ligeledes i følge Nove steg forswarets andel af budgettet fra 3,4 pct i 1933 til 32,6 pct i 1940! Og han skriver, at »mellem 1934 og 1939 fordobledes de væbnede styrker, inde-bærende en aftapning af de mest produktive mennesker og maskiner.« (Nove, 258 og 259) – Atter engang er det de ydre betingelser, som er bestemmende for fordelingen af produktet!

Men alle disse overvejelser over forholdet mellem planerne og de betingelser, de skabtes under, mangler. Og det er klart, at så bliver billedet mere end dystert!

Betyder disse indvendinger mod bogens skildring af Sovjetunionen i 30'erne, at dermed stod alt vel til i Sovjetunionen? – Nej, ingenlunde. Formålet med denne kritik af bogens énsidige og unuancerede skildring af den 'forcerede' industrialisering har været at vise, at i *hovedsagen* slog Sovjetunionen med den første femårsplan ind på en vej, der *ud fra omstændighederne* var økonomisk nødvendig.

Formålet med kritikken har ikke været at bevise, at den politiske udvikling samtidig var lydefri. Men de rammer, der fandtes, må først lægges fast, før end man bedømmer politikken. Politikken svæver ikke frit i luften, ligesåvel som den ikke er skæbnebestemt determineret af omstændighederne. Der er tale om en vekselvirkning.

Ser man på den økonomiske linie, der blev lagt i slutningen af tyverne, kan der næppe herske tvivl om, at den var resultatet af en virkelig indsigt i nødvendigheden. Men dette er ikke ensbetydende med, at de rigtige midler blev taget i brug. Især, når man er tvunget til en forceret udvikling, opstår der ganske *bestemte farer* for et kommunistisk parti under en socialistisk udvikling. Og det kommunistiske parti 'prøves' ud fra, om det er sig disse farer bevidst og formår at løse modsætningerne i lyset af dem; det 'prøves' ikke ud fra en abstrakt model af socialismen.

Den væsentligste fare var naturligvis, at den nødvendige centralisering, der må til i en sådan situation, fører til kommandisme, bureaukratisering, hastesyg mv. Bogen beskriver da også, at »med centraliseringen antog bureaukratiseringen uanede proportioner.«

Og videre: »Det bureaukratisk-administrative apparat blev efterhånden enerådende på alle områder i det sovjetiske samfund. Det var i alt væsentligt dette administrative apparat, der i løbet af kort tid fik etableret et moderne industrielt produktionsapparat i Sovjetunionen.« (si. 198-199).

Denne betragtning fører til, at det var det bureaukratisk administrative apparat, der fik industrialiseringen gennemført – ligesom det senere var det selvsamme apparat, der ødelagde det hele for det sovjetiske folk.

På denne måde bliver begrebet 'bureaukrati' imidlertid uigennemsigtigt. For det første er der en tendens til at identificere centralisme med bureaukrati. I hvert fald gøres der intet forsøg på at forklare, hvad bureaukrati er i modsætning til centralisme.

For det andet må det være væsentligt at analysere, hvad det var ved partiets politik, der førte til, at der udskilte sig et privilegeret lag, adskilt fra de sovjetiske masser. Ellers får man det indtryk, at årsagskæden var nogenlunde således: Beslutning om forceret økonomiske udvikling, hvor af følger centralisering, hvor af uundgåeligt følger bureaukratisering, og hvor af endeligt følger fremvæksten af et privilegeret lag.

Lige præcis i denne sammenhæng kommer *klassekampen* ind i billedet. Det kan næppe nægtes, at der i tredivernes Sovjet udskiltes et privilegeret lag inden for stat og parti, og at dette privilegerede lag sloges brædt for at konsolidere sine positioner, samtidig med at det begyndte at udrense hinanden. Sætter man denne udskillelse af et privilegeret lag lig med bureaukratiseringen, så er bureaukratiseringen ensbetydende med, at man hæmmer folkets skaberkraft – undskyld ordets patos! Og der er næppe tvivl om, at et sådant lag både forsinkede og hæmme-

de den økonomiske udvikling, omend det er tvivlsomt, om de levede særlig fedt.

Men bureaukrati er ikke ensbetydende med privilegeret lag; man kan også i et ellers udmærket socialistisk samfund have bureaukrati, der ikke mindst i en periode, hvor der lægges vægt på centralisering, *svækker* denne centralisering. Faren for udskillelsen af privilegerede lag findes permanent og kan ligesåvel finde sted i forbindelse med en decentralisering som en centralisering, eftersom denne udskillelse finder sted som følge af folks kamp for at skaffe sig andel af merproduktet gennem central eller lokal kontrol med stats- og partiapparat.

Skal man derfor vurdere det sovjetiske samfund i tredivernes, er det ikke nok, at man beskriver 'bureaukratisering' på den ene side og dårlige levevilkår for folket på den anden. Men i det politiske afsnit om Sovjet i tredivernes (si. 210-218) beskrives modsætningerne inden for partiet i 30'erne nærmest som en simpel 'magtkamp'; der tages ikke stilling til, hvilke konsekvenser, det havde, at man ideologisk afblæste klassekampen, og der tages ikke stilling til, om udrensningerne var et resultat af, at de proletariske kræfter udrensede de ikke-proletariske, eller om det var omvendt. Der tales blot om udrensningen af 'oppositionen' i bred almindelighed. Først til sidst i afsnittet gennem en analyse af partiets *sammensætning* får man en mere præcis konklusion: Nemlig, at tyngdepunktet i partiets sammensætning var »forskubbet til et professionelt lag af administratorer, teknikere og intellektuelle«, »som besad råderetten over produktionsmidlerne ...« Og afsnittet slutter: »Udviklingen gennem den sidste halve snes år havde langsomt, men sikkert frembragt en ny økonomisk udbytende klasse.« (si. 217-18).

Denne konklusion vil ikke behage dem, der ser den sovjetiske udvikling i et rosenrødt lys, indtil Hrusjtjof i 1956 kom dumpende ind på den 20. partikongres og genrejste kapitalismen. Vi skal ikke nægte, at konklusionen måske kan underbygges med tilstrækkelige indicier, omend vi ikke mener, at det sidste ord var sagt i slutningen af 30'erne. Det, vi imidlertid vil indvende, er, at bogen *når til konklusionen* på baggrund af nogle mekaniske årsagsrækker, nemlig – som allerede nævnt –: Centralisering – bureaukrati – privilegeret lag – og alt dette er igen affødt af den 'forcederede udvikling'.

Deri er vi uenige. Vi mener, at den forcederede udvikling var nødvendig, men samtidig mener vi, at den forsiggående udskillelse af det privilegerede lag først og fremmest var et resultat af, at partiet – banalt sagt – svigtede masselinien og etablerede en forestilling om klasseharmonier, der fjernede opmærksomheden fra udskillelsen af privilegerede lag. Det var ikke klassekampen, der var nøgleleddet, men produktivkræfternes udvikling. Og dette var igen medvirkende til, at man faktisk stækkede masseinitiativet og *dermed* banede vejen for bureaukrati.

Det sidste emne jeg vil tage op, er nogle sider af bogens behandling af Sovjets udenrigspolitik. Jeg citerer igen fra bogens sammenfatning s. 258:

»Bureaukratiets nationalt orienterede politik må ses som medvirkende til den stigende nationalstatslige orientering i Sovjetunionen ...«

Dette forandrer så forholdet til Komintern, og Sovjetunionens interesser får efterhånden primatet i forhold til Kominterns. »En udvikling, der nåede sit højdepunkt med ikke-angrebspagten mellem Tyskland og Sovjetunionen i 1939«. (258)

Det er en fejlagtig modsætning, der her opstilles mellem socialistisk inter-

esse og statsinteresse, eller nationalstatsinteresse, som det kaldes.

Vi vil ikke forsvare den sovjetiske udenrigspolitik med hud og hår. Men *før* man giver sig til at vurdere den, er det nødvendigt at gøre sig begreberne, eller rettere de objektive modsætninger, klart. Først er det nødvendigt at diskutere, om det i givne situationer *kan* være rigtigt at føre en politik uden for et socialistisk lands grænser, som i første række har til formål at sikre dette lands fortsatte eksistens.

Det mener vi, at det er. Lad mig tage et eksempel: Det havde været det rene afsind, hvis f.eks. den græske modstandsbevægelse i årene efter den anden verdenskrig havde krævet, at sovjetiske tropper skulle komme den til hjælp. Resultatet ville uundgåeligt have været en militær konflikt mellem vestmagterne og Sovjetunionen, som i dette tilfælde blot havde ført til sovjetisk nederlag.

Det er imidlertid sjældent, at sådanne eksempler er for hånden. Og vi mener faktisk ikke, at man i mellemkrigsårene kan snakke alment om, at Sovjetunionens 'nationalstatslige' interesser stod afgørende i strid med de kommunistiske partiers opgaver uden for Sovjetunionen.

Desuden synes vi, at begrebet 'nationalstatslig' er et meget dårligt begreb. Uanset om der var et bureaukrati i trediverne eller ikke, ja, selv om Sovjetunionen havde været et lydefrit socialistisk samfund, så kan vi ikke for vores død se, hvad Sovjetunionen skulle have gjort i stedet for det, den gjorde!

Man kan naturligvis godt kalde det 'nationalstatsligt', hvis Sovjetunionen vender og vrider sig for at undgå et fascistisk overfald. Men efter vores opfattelse er det et socialistisk lands første pligt at vende og vride sig for at undgå udslettelse! Det er – for at sige

det på en anden måde – én af de måder, hvorpå et socialistisk land opfylder sin proletarisk internationalistiske pligt.

Bogen bruger ikke-angrebspagten som eksempel på, hvorledes 'nationalstatslige' interesser kommer i konflikt med de internationalistiske partiinteresser, som Komintern burde have været taget. Komintern bliver spændt for den sovjetiske udenrigspolitikken vogn.

Det er rigtigt, at Komintern i denne situation bliver spændt for denne vogn. Men det er ikke rigtigt, at forholdet mellem Kominterns politik og den sovjetiske udenrigspolitik nødvendigvis måtte blive på den måde, det blev. Eller for at sige det noget klarere: Lad os antage, at Sovjetunionen i 1939 havde været et 'lydefrit' socialistisk land, så skulle det efter vores mening have gjort præcis det, det gjorde! Ikke-angrebspagten var et mestertræk!

Det fejlagtige var heller ikke, at Komintern forsvarede pagten. Det fejlagtige var, at man – så givet under sovjetisk indflydelse, (jvf. fx. Molotovs tale i efteråret 1939) – pludselig opfandt en ny hoved fjende og i visse sammenhænge renvaskede Tyskland. Det demobiliserede kommunisterne og svækkede kampen mod nazismen, som de hidtil reelt havde været ene om. Men *dermed* svækkedes også *Sovjetunionens* position! Det ville svare til, om Kina idag sluttede en ikke-angrebspagt med Sovjetunionen. Det måtte de for vores skyld gerne gøre, hvis det kunne virke med til at dæmpe de sovjetiske grænserumserier. Men det ville være fatalt, om vi i Danmark dermed opgav en effektiv kamp mod socialimperialismen. En sådan opgivelse ville jo netop styrke socialimperialismen og dermed svække det Kina, der havde indgået ikke-angrebspagt med Kreml.

Sagen er altså efter vores opfattelse ikke den, at nationalstatslige interesser står i uforsonlig modsætning til kom-

munisternes opgaver udenfor den pågældende nations grænser. 'Nationalstatslige' interesser er ikke hævet over klasseinteresser, over det internationale proletariats respektive det internationale borgerskabs klasseinteresser.

Her er det altså også svært at se, at bogen fremviser nogle perspektiver for arbejderklassens kamp når den bygger på ovenstående fejlagtige opfattelse af forholdet imellem national forsvarskamp og proletarisk internationalisme.

Endelig kort om litteratur- og kildefortegnelsen bagerst i bogen. Også denne viser tydeligt forfatterens manglende partiskhed. Det er en fortegnelse hvor alle mulige og umulige forskellige politiske historiebøger og kilder som ganske ukommenteret er stillet side om side, her et par eksempler: Stalin side om side med Trotsky uden kommentar, Lenin side om side med Pannekoek uden kommentarer, Isaac Deutscher om profeten Trotsky uden en eneste kritisk bemærkning og Mandels Senkapitalismen side om side med Lærebog i politisk økonomi.

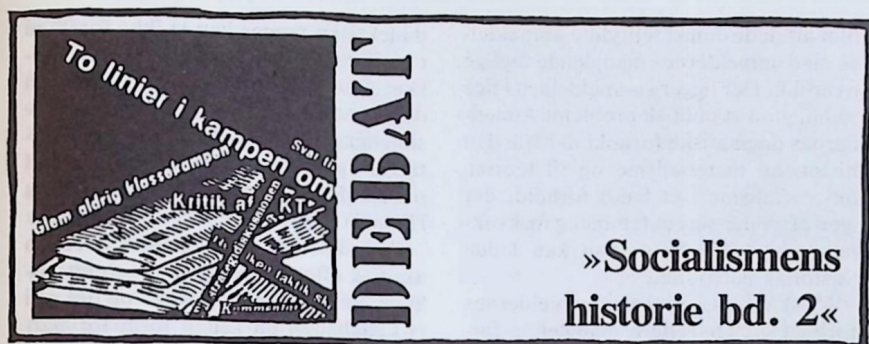
Afslutning:

Vi har nu ganske kort behandlet nogle sider af bogens metode, dvs. den manglende/fejlagtige partiskhed i nogle væsentlige spørgsmål i den historiske materialisme: Socialisme i et land, klassekampens fortsættelse under socialismen samt national forsvarskamp og proletarisk internationalisme. Vi har påvist hvordan denne på mange måder medfører at bogen vender op og ned på den historiske analyse, samt fjerner/umuliggør perspektiverne for arbejderklassens kamp. De 3 punkter vi her har behandlet, er bestemt ikke de eneste af de i indledningen nævnte vigtige debatsspørgsmål i den historiske materialisme, som bogen stiller sig vaklende/fejlagtigt til med samme konsekvenser som lige nævnt. Dette må

ses på baggrund af, at forfatterne endda selv i deres indledning til bind I af Socialismens historie siger, at de har

deres udgangspunkt i den historiske materialisme.

B & F

Anmeldelse af en anmeldelse

I anledning af, at vores bog »Socialismens Historie, fra 1. verdenskrig til 1939« anmeldes i nærværende nummer af **KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT**, har vi som forfattere fået lov til at give vores besyv med i denne forbindelse. Det takker vi for – for det er nemlig temmelig grove løjer vi udsættes for i anmeldelsen af vores bog, og de berørte problemer må siges at være særdeles væsentlige.

Metodiske problemer

Som læserne kan se, drejer anmeldelsen af vores bog sig ikke så meget om Socialismens Historie, som om teorien om socialismens opbygning i ét land. Vi synes, at man trods alt skylder læserne den oplysning, at bogen drejer sig om mange andre aspekter ved socialismens historie end blot dette aspekt i Sovjetunionens historie. Men eftersom anmelderne har ønsket ensidigt at fokusere på dette spørgsmål og udviklingen i Sovjetunionen i 30'erne må vi i vores svar naturligvis også holde os til dette emne.

Sovjetunionens udvikling i 20'erne og 30'erne er et problem, der frembyder mange vanskelige problemer og spørgsmål – men samtidig er de erfa-

ringer, som det internationale proletariats her indhøstede, negative såvel som positive, af uvurderlig betydning for den politik, der skal føres af revolutionære i dag. I betragtning af dette problemkompleks' overordentlig væsentlige betydning kan det derfor forekomme temmelig besynderligt, at man ikke fra **KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT**'s side har sikret sig nogle anmeldere, der besidder et klart overblik over, hvad det var, der skete i Sovjet i denne periode – dette ikke mindst fordi denne enormt væsentlige periode i historien har været overordentligt stedmoderligt behandlet i KAP. Uvist af hvilke årsager, er dette imidlertid ikke lykkedes.

Men det ville være forkert, hvis vi

blot affejede denne fejlfyldte anmeldelse med anmeldernes manglende faglige overblik. Der ligger i anmeldelsen i lige så høj grad et politisk problem: Anmeldernes dogmatiske forhold til både den historiske materialisme og til teorien om socialisme i ét land; forhold, der igen afspejler sig i et temmelig forkvaklet forhold til, hvad man kan kalde 'historisk partiskhed'.

Vi skal kort gennemgå anmeldernes forhold – eller rettere manglende forhold – til spørgsmålet om historisk partiskhed, teorien om socialisme i ét land, forholdet mellem 'produktion og revolution' og spørgsmålet om det russiske og det vesteuropæiske proletariats klassekampserfaringer og betydningen heraf. Alt sammen ting, som anmelderne bruger megen energi og kræfter på at postulere, at vi i bogen ikke har forstået. Indledningsvis fastslår anmelderne, at historieskrivningen må være i arbejderklassens interesse i den forstand, at historieskrivningen må være partisk. Dette, mener de, er nødvendigt for at nå frem til en objektive erkendelse. Vi er enige med anmelderne heri. Men hvad vil det sige at være partisk, og hvad vil det sige at være objektiv? Anmelderne benytter flot disse udtryk uden at indholdsbestemme dem – men så er de naturligvis også lettere at anvende som skældsord. Men lad os se lidt nærmere på, hvad partiskhed og objektivitet er for nogle størrelser.

Partiskhed, der vil være objektiv, må tage udgangspunkt i den historiske virkelighed, analysere den, drage de positive og negative sider i arbejderklassens befrielseskamp frem, og på grundlag heraf gøre det muligt for revolutionære idag at anvende proletariatets historiske erfaringer i forbindelse med de specifikke forhold, der altid også omgiver og præger klassekampen. Den sidst beskrevne del af denne

dialektiske proces kan vi ikke foretage i en bog af vores karakter, det er ganske enkelt ikke bogens opgave. Men den første del, tilvejebringelsen og anskueliggørelsen af de historiske erfaringer i perioden 1914-1939 er derimod præcis det, vi har gjort i Socialismens Historie, bnd. 2.

Partiskhed er ikke identisk med en ukritisk efterplapren af en bestemt politisk linie i klassekampen – og det er i virkeligheden en sådan form for partiskhed anmelderne efterlyser i bogen, og selv gør sig til fortalere for. Bl.a. gennem deres dogmatiske forhold til tesen om socialisme i ét land og gennem deres fuldstændige afvisning af den konkrete historiske analyse, som vi i bogen fremlægger af, hvorledes man konkret gik til værks med opbygningen af socialisme i et land i Sovjetunionen. For anmelderne sker der det beklagelige, at dogmatikken støder sammen med kendsgerningerne – og så må de sidstnævnte vige!

Men hvad medfører en sådan hovedløs 'partiskhed'? Den medfører at en række af den historiske virkeligheds sider bliver uforklarlige – og hvad gør man så? Man fornægter disse sider af virkeligheden ved at fortie dem, eller man prøver at fordreje hele virkeligheden. En sådan 'partiskhed' er uforenelig med objektivitet, den er det modsatte af objektivitet, og den er i grundlæggende strid med den dialektiske og historiske materialisme.

Anmelderne hævder at forholde sig til 'grundlæggende metodiske spørgsmål' i vores bog. Men hvad anmelderne konkret forstår ved metodiske spørgsmål, får man imidlertid ikke noget at vide om. Lad os derfor se på de almene betingelser som en objektiv historieskrivning i arbejderklassens interesse har at arbejde under. Hvad har vi konkret til vores rådighed ved udforskningen af den fortidige virkelig-

hed?

Vi har et kildemateriale og et filosofisk/teoretisk begrebsapparat – den dialektiske og historiske materialisme. Ud fra den indsigt i de generelle lovmæssigheder for den samfundsmæssige udvikling, som den historiske materialisme giver, må kildematerialet vurderes og ordnes. Endvidere må de specifikke lovmæssigheder, som eksisterer for den kapitalistiske produktionsmåde, der var den dominerende i Europa i den behandlede periode, anvendes til en sådan vurdering og ordning af kildematerialet. Disse specifikke lovmæssigheder er nedlagt i kritikken af den politiske økonomi.

Lad os med udgangspunkt i disse få bemærkninger se nærmere på, hvorledes anmelderne i deres kritik af bogen forholder sig til dette grundlæggende metodiske forhold og princip.

Det er et gennemgående træk i anmeldelsen, at kritikken ikke er historisk konkret, men almen og abstrakt. Dette afsløres, når man ser nøjere på anmeldernes fremgangsmåde og de eksempler, der drages frem.

Ved at plukke enkelte afsnit ud af bogens helhed og lade andre ligge, mister anmelderne helhedsindtrykket, og netop helhedsbetragtningen er et centralt element i den dialektisk/historiske materialisme, som anmelderne synes at være enige med os i er et nødvendigt udgangspunkt for en objektiv historieskrivning i arbejderklassens interesse. Men for anmelderne er der sørgelig langt fra teori til praksis.

Anmeldernes gennemgående afstandtagen fra en konkret vurdering af bogens resultater, viser sig bl.a. i forbindelse med kritikken af bogens holdning til tesen om socialisme i ét land. Anmelderne mener, at vi sætter »et stort spørgsmålstejn ved teorien om muligheden af at opbygge socialismen i ét land.« Denne slutning når anmelder-

ne frem til ved at konstatere, at vi i bogen forholder os stærkt kritisk til udviklingen i Sovjet i 30-erne, hvor man som bekendt forsøger sig med opbygningen af socialismen i ét land for første gang i historien. Vi påviser i vores bog, at dette i Sovjet ikke faldt heldigt ud – tværtimod. Og så er det, at anmelderne drager i felten. Uden den mindste form for dokumentation ophæves vores konkrete kritik af et konkret forhold i en konkret situation under konkrete betingelser til at være en almen gyldig og gældende kritik. Til at vi i bogen *afviser muligheden af at opbygge socialismen i ét land* overhovedet. Denne påstand er ikke i overensstemmelse med bogen, det er bl.a. derfor, at anmelderne ikke har kunnet dokumentere den.

Der er grund til at lægge godt mærke til den 'teknik' som anmelderne her anvender, for den går igen i hele anmeldelsen. Og den demonstrerer, at det står sløjt til med anmeldernes viden om almindelig historisk metode. – Vi skal senere vende tilbage til årsagerne til, at anmelderne nærmest konsekvent benytter sig af det demagogiske trick, at generalisere ud fra en given, konkret analyse – uanset at den specifikke analyse ikke på nogen måde lægger op hertil.

I forbindelse med kritikken af, at bogen skulle have misforstået forholdet mellem 'produktion og revolution' gør det samme forhold sig gældende.

Når anmelderne i deres iver efter at angribe os skriver, at man skal »gribe revolutionen som nøgleleddet«, idet dette kan bevirke, at »produktionens hastige udvikling netop sker i kraft af og ikke på bekostning af en 'bevidsthedsmæssig' og 'ideologisk' konsolidering« – ja, så skyder anmelderne forbi deres mål. Vi er fuldstændigt enige i de almene betragtninger, som anmelderne her fremkommer med. Men de har in-

tet at gøre med det forhold, at man i Sovjet knuste den proletariske masse-debat, ændrede fagforeningerne til foreninger der skulle holde opsyn med arbejderne, etc. Sovjetunionen i 30'erne ligner på ingen måder Kina i 70'erne – og heldigvis for det! Når den sovjetiske udvikling i trediverne *kom* til at resultere i bl.a. en bevidsthedsmæssig og en ideologisk stagnation og tilbagegang, så har dette ikke udgangspunkt i den teoretiske afblæsning af klassekampen, som anmelderne påstår i slutningen af deres anmeldelse – tværtimod var denne fatale fejl et *resultat* af den forcede industrialisering, man havde praktiseret: *Ikke af selve det at forcere industrien, men af de metoder, der blev bragt i anvendelse og af den totalitet af omgivende faktorer, som industrialiseringen nødvendigvis måtte foregå under.*

Hvorfor tror anmelderne mon, at man i Sovjet »ophævede« den teoretiske klassekamp? Hvad var de materielle årsager hertil?

Anmeldernes lejlighedsvis udflugter frem og tilbage i tiden og frem og tilbage mellem forskellige dele af verden, som åbenbart skal erstatte en konkret forholden sig til problemerne i Sovjet i 30'erne, er, på den måde de bruges, udtryk for en galloperende sektarisme og dogmatisme – og uforenelig med en anstændig og videnskabelig forsvarlig fremgangsmåde i bedømmelsen af den historiske virkelighed.

Anmelderne påstår, at vi mener, at udvikling 'i isolerethed' *nødvendigt* medfører en skæv udvikling. Igen er der tale om det rene digteri – og igen dokumenteres disse påstande ikke i anmeldelsen. Det, der er tale om er, at vi i bogen påviser, at udviklingen i Sovjet i 20'erne og 30'erne *bl.a.* og i sammenhæng med en lang række andre faktorer, prægedes af landets isolerede stil-ling. Men fra at dokumentere dette for-

hold i en konkret analyse, er der dog et temmelig langt spring til uden videre at ophøje denne enkeltstående analyse til at være almen gyldig. At gøre noget sådant er komplet uvidenskabeligt.

I spørgsmålet om det russiske og det europæiske proletariats klassekampserfaringer ligger den samme tendens til dogmatisering af enkeltstående erfaringer. Lad os se på sagerne!

Anmelderne mener, at vi udelukkende vurderer udviklingen kvantitativt og ikke kvalitativt, når vi siger, at det russiske proletariats erfaringer i klassekamp var begrænsede i forhold til det vesteuropæiske proletariats. Vi vurderer udviklingen både kvantitativt og kvalitativt. Anmelderne mener, at det vesteuropæiske proletariats erfaringer hovedsageligt var classesamarbejdserfaringer. Vi må spørge: Hvad med Pariserkommunen i 1871, var den erfaring i classesamarbejde? Nej, den var det første forsøg i historien på at danne en selvstændig proletarisk statsmagt.¹ Hvad med de revolutionære opstande i Tyskland og andetsteds ved første verdenskrigs afslutning, var de udtryk for den europæiske arbejderklasses classesamarbejdserfaringer? Nej, de var udtryk for et revolutionært kampberedskab vendt mod det europæiske borgerskab, et kampberedskab i solidaritet med oktoberrevolutionen.²

Men igen viser anmeldernes mangelfulde metodiske overblik sig. I realiteten bygger de nemlig deres postulater om fx det russiske proletariats klassekampserfaringer, som værende det europæiske proletariats erfaringer overlegent i kvalitet, på et eneste forhold: Oktoberrevolutionens sejr! At der fulgte en virkelighed efter oktober 1917 glemmes fuldstændigt – at kampvilje og revolutionær beslutsomhed ikke automatisk er det samme som klassekampserfaring er et forhold, som anmelderne ikke skænker mange tanker.

Der var mange revolutionære opstande i Tyskland efter 1. verdenskrig. Her et glimt fra opstanden i Hamburg i 1923, der i løbet af få dage brutalt blev nedkæmpet af politi og rigsværn.

Anmeldernes voldsomme angreb på Socialismens Historie, bnd. 2, har dog givetvis andre årsager, end blot anmeldernes gennemførte mangel på viden om historisk metode, og om den behandlede historiske periode generelt. Hele anmeldelsens stil udspringer af en given politisk holdning til de problemer, der opstod i forbindelse med udviklingen i Sovjet i 30'erne. Anmelderne er besjælet af det formål at undskylde, at udviklingen i Sovjet i 30'erne gik skævt. Skylden lægges på »udefra« kommende faktorer og på teoretiske bommerter alene – men da vores bog påviser det falske og uholdbare i dette forhold, og da vores konkrete oplysninger om forholdene i Sovjet i 30'erne ikke kan tilbagevises, opstår der en uløselig modsætning. Anmelderne tyer nu åbenlyst til dogmatismen. Parolen er, at tesen om socialismen i ét land er noget, der er godt, for det kan vi jo selv se, er tilfældet i Kina. Ergo gælder denne tese også tilbage i tiden, ergo var Sovjetunionen socialistisk i 30'erne og inde i en i al væsentlighed god udvikling, – i princippet. Og hvis kendsgerningerne siger noget andet, så er det fordi, kendsgerningerne lyver! Kendsgerninger kan per definition ikke ændres til det modsatte – men de kan mistænkeliggøres, deres troværdighed kan svækkes, og på denne måde kan

dogmatismen slippe godt fra sammenstødet med kendsgerningerne, som ifølge anmelderne burde have været, at nok var der mange fejl – men SUKP var ikke en direkte *del* af disse fejl og at det positive trods alt opvejede det negative.

En måde at mistænkeliggøre kendsgerninger på, uden at forholde sig konkret til dem, er at alment gøre konkrete kendsgerninger – gør man det, skal det nok vise sig, at 'kendsgerningerne' før eller senere begynder at krakelere. Denne uvidenskabelige metode er allerede demonstreret i fuldt mål ovenfor.

En anden måde at opnå det samme på er at lyve 'kendsgerningernes' formidlere noget på, som den udenforstående iagttager må formodes at nære modvilje eller antipati overfor. Også dette forsøges i anmeldelsen. I afsnittet af anmeldelsen, der er betegnet »Om Sovjetunionen i 30'erne« får læseren pludseligt at vide, at »forfatterne baserer deres undersøgelser på ... anarko-syndikalistisk litteratur«. Om denne påstand er der kun ét at sige, og det er, at det er en regulær løgnehistorie. I vurderingen af udviklingen af Sovjetunionen i 30'erne er der overhovedet ikke anvendt »anarko-syndikalistisk litteratur«, men intentionen er naturligvis klar: Almindelig mistænkeliggørelse. Ak ja, går den, så går den.³

Men ud af alle disse krumspring, der foretages af anmelderne fremstår trods alt en klar politisk linie. Der skal siges så lidt *konkret* om den politiske udvikling i Sovjet i 30'erne som overhovedet muligt – og fremsat kritik i denne retning skal, eftersom man ikke kan tilbagevise den konkret, mistænkeliggøres, så vidt det er muligt. På denne måde opnår anmelderne, at der ikke opstår problemer hos læseren, som ikke blot

kan fejles ind under gulvtæppet med den gammelkendte floskel, at SUKP i 30'erne var et stort, revolutionært, kommunistisk parti, fast funderet på marxismen-leninismen – som imidlertid begik »visse« fejl. Man kan glæde sig over, at Mao Tsetung i det netop udkomne bind 5 af hans udvalgte værker forholder sig anderledes selvstændigt og kritisk overfor udviklingen i Sovjet i 30'erne.

Om Sovjetunionen i 30'erne«

Et af de steder, hvor anmelderne rent faktisk vover sig ind på at diskutere konkrete forhold, er i anmeldelsens afsnit »Om Sovjetunionen i 30'erne.« Det forunderlige ved dette afsnit er, at anmeldernes politiske *konklusioner* på væsentlige punkter er i fuld overensstemmelse med, hvad vi skriver i vores bog. Dette indrømmer anmelderne da også selv, omend med en vis tøven – vel sagtens for ikke at bryde for voldsomt med anmeldelsens generelle linie. Det hedder således om den centrale konklusion på udviklingen i Sovjet i 30'erne, hvor vi i bogen påviser, at udviklingen langsomt, men sikkert havde frembragt en ny økonomisk udbytende overklasse i Sovjetunionen: »Vi skal ikke nægte, at konklusionen måske kan underbygges med tilstrækkelige indicier, omend vi ikke mener, at det sidste ord var sagt i slutningen af 30'erne.« Vi skal her indskyde, at vi heller ikke mener, at det sidste ord i denne udvikling var sagt i 30'erne. Så vidt er der altså enighed. Men anmelderne fortsætter: »Det, vi imidlertid vil indvende er, at bogen når til konklusionen på baggrund af nogle mekaniske årsagsrækker, nemlig ... centralisering – bureaukratisering – privilegeret lag – og alt dette er igen affødt af den 'forcederede udvikling'«. Tilsyneladende en rimelig kritik – hvis det altså havde væ-

ret rigtigt. Men det er det imidlertid ikke. Der er her, som det er set andre steder i anmeldelsen tale om en almen-gørelse af nogle forhold, der er beskrevet konkret. I kapitel IX i Socialismens Historie, bnd 2, behandles den konkrete udvikling i Sovjetunionen indgående. Herunder også den *måde* centraliseringen og bureaukratiseringen i Sovjet udviklede sig på. Og at hovedlinien i Sovjet i 30'erne *rent faktisk* kom til at udvikle sig som ovenfor citeret »centralisering – bureaukratisering – privilegeret lag« er i dette tilfælde et faktum. En konkret påvisning heraf har intet at gøre med »mekaniske« slutninger. Anmelderne påstår uden at besvære sig med dokumentation herfor, at vi som bogens forfattere *generelt* opfatter begrebet 'bureaukrati' som roden til alt ondt. Og altså dermed analyserer mekanisk. Dette er ikke sandt, men det *er* sandt, at bureaukratiets rolle i *denne* situation står afgørende stærkt, medfører forhold, som man ikke formåede at rette op på i Sovjetunionen, medførte udskillelsen af en ny overklasse. Det kan rent faktisk påvises – og det er *bl.a.* det, vi gør i vores bog. Ligeledes står det helt konkret fast, at udviklingen af det overdimensionerede bureaukrati i Sovjet stod i nøje forbindelse med den 'forcederede udvikling' – men vi har aldrig påstået, at den *altid*, når som

helst og hvor som helst, vil gøre det.

Anmelderne er af den mening, at udskillelsen af nye privilegerede lag i Sovjet ikke havde noget at gøre med den konkrete måde, bureaukratiet udvikledes sig på i 30'erne i Sovjet, og som *modsatning* hertil siger anmelderne: »At den forsiggående udskillelse af det privilegerede lag først og fremmest var et resultat af, at partiet – banalt sagt – svigtede masselinien og etablerede en forestilling om klasseharmonisk, der fjernede opmærksomheden fra udskillelsen af privilegerede lag.« Og det påstås desuden i denne forbindelse, at der i bogen ikke »tages ... stilling til, hvilke konsekvenser det havde, at man ideologisk afblæste klassekampen«. Det sidste er direkte forkert. Vi må bede anmelderne om at læse bogens side 201 og 202. Men det er naturligvis korrekt, at den ideologiske afblæsning af klassekampen er væsentlig for forståelsen af, hvorfor bureaukratiet fik så gode muligheder for at udarte, som tilfældet vitterligt var – og det gør vi rent faktisk også i bogen, som anført. Men anmeldernes »årsagsforklaring«, at de privilegerede lag udvikler sig udelukkende i kraft af, at partiet svigtede masselinien er jo *netop* en udialektisk betragtningsmåde, idet den udtrykkeligt undlader at tage stilling til *hvorfra* og under hvilke *materielle forhold* de privilegerede lag fremkommer.

Dette giver et forkert indtryk af SUKP, som en eller anden udenforstående, der et øjeblik er uopmærksom. – Og det stemmer ikke med virkeligheden. Det centrale i den historiske materialisme er jo netop, at historien betragtes ud fra sin helhed.

Anmelderne anklager os for ikke at anskue og vurdere de ydre omstændigheder, som Sovjetunionen befandt sig i, i forbindelse med beslutningen om at forcere udviklingen af sværindustrien. Dette er nemlig efter anmeldernes op-

fattelse helt afgørende for at forstå (og reelt undskylde) at udviklingen gik så skævt i Sovjet, som vi er enige om tilfældet var. Anmelderne siger således: »Faktisk stod det allerede i slutningen af 20'erne den sovjetiske ledelse klart, at man havde forbandet travlt, hvis man skulle skabe en så stor styrke, at man kunne hamle op med en imperialistisk invasion. I hele perioden fra slutningen af 20'erne til det tyske overfald på Sovjetunionen i 1941 spillede disse ydre betingelser en afgørende rolle for den indre politik, der førtes i Sovjetunionen.« Og i forbindelse med bogens inddragelse af disse ydre omstændigheder, siges det i anmeldelsen, at denne inddragelse *mangler*, at beskrivelsen af udviklingen i Sovjetunionen i 30'erne er »en moraliserende skildring af en række fatale initiativer, hvis ydre betingelser – den stadigt *voksende* trussel mod Sovjetunionen – helt forsvinder.« Ærlig talt, er det for meget forlangt, at anmelderne *læste* bogen, før de anmeldte den? De efterlyste ydre betingelser er udførligt beskrevet i bogen på siderne 222-224, og desuden på siderne 228-230. Men rent bortset fra, at dette ikke er faldet anmelderne for øje, er der i det ovenfor citerede tale om en grundlæggende mangel på viden om Sovjets motiveringer for at gennemføre den omtalte forcerede, industrielle udvikling. Det er således *ikke* rigtigt, at den sovjetiske ledelse fra slutningen af 20'erne handlede internt ud fra en vurdering af en kommende imperialistisk invasion. Tværtimod! For det første var planlægningen af den forcerede industrialisering startet allerede i midten af 20'erne gennem påbegyndelsen af udarbejdelsen af den 1. femårsplan. Denne plan var klar til udførelse i slutningen af 20'erne, men dens afgørende forudsætning for at kunne realiseres var, at der ligeledes skete en omvæltning i land-

Kominterns ledelse i 1933: Bagerste række fra venstre: Kuusinen (Finland), Gottwald (Tjekkoslaviet), Pieck (Tyskland) og Manuilski (Sovjet). Forreste række fra venstre: Dimitrov (Bulgarien), Togliatti (Italien), Florin (Tyskland) og Wang Ming (Kina).

brugets produktivitet – det var fra denne sektor, at kapitalakkumuleringen skulle komme. Beregningerne herfor holdt ikke stik, hvilket demonstreredes gennem den såkaldte kornkrise i 1927 – og hermed var der lagt op til den tvangskollektivisering, der blev iværksat straks efter, at kornkrisens akutte vanskeligheder var blevet overvundet. Vi kan ikke her nøjere gennemgå dette dialektiske samspil i detaljer, men blot henvise til bogens kapitel VI og IX. Hvis anmeldernes postulat om krigstruslens betydning fra slutningen af 20'erne iøvrigt skulle fastholdes, må man sige, at hele Kominterns såkaldte venstreperiode fra 6. verdenskongres i 1928 og frem til i hvert fald 1933 bliver uforståelig. Netop i denne periode vurderede Komintern og Sovjetunionen, at man stod overfor et revolutionært opsving i klassekampen, at man stod i

en strategisk offensiv situation. Det er da også karakteristisk, at netop den 6. verdenskongres i 1928 og de følgende plena i Komintern *ikke* gav sig af med nogen nøjere analyse af fascismen. Den trussel, der blev taget alvorligt på dette tidspunkt ud fra et sikkerhedsmæssigt synspunkt, bestod ikke i en trussel fra vest, men derimod i en trussel fra øst, fra Japan – som vi også påpeger i vores bog side 197. Men anmelderne har derimod ret i at påpege, at Sovjetunionen i løbet af 30'erne tog stadigt stigende hensyn til den imperialistiske trussel fra vest – men at påstå, at denne trussel blev opfattet som afgørende før omkring 1933 med nazismens magtovertagelse i Tyskland er ganske enkelt ikke rigtigt – ligegyldigt at man *senere* fra sovjetisk side har forsøgt at undskylde den fejlslagne politiske generallinie i Komintern fra

1928 hermed. De store ændringer i Kominterns politik i 1935 på 7. verdenskongres i forhold til den tidligere offensive linie turde være et nok så væsentligt udtryk herfor.

Uden at ville det, kommer anmelderne selv til at underbygge vores påvisning af deres egen manglende viden om det, de kritiserer os for. Anmelderne anfører, i forbindelse med anklager for fokusering på levestandardproblemet i Sovjet i 30'erne, at vi burde have vurderet forøgelsen i forsvarsudgifterne specifikt, idet anmelderne mener, at man så bedre ville kunne forstå årsagerne til, at man i Sovjet måtte spænde livremmen ind (for nogle millioner så meget, at de døde af det – men det er naturligvis ren moraliseren). Anmelderne anfører følgende tal om forsvarsudgifterne: »Forsvarets andel af budgettet (steg) fra 3,4 pct. i 1933 til 32,6 pct. i 1940« og »mellem 1934 og 1939 fordobledes de væbnede styrker, indebærende en aftapning af de mest produktive mennesker og maskiner.« Hvis anmelderne skulle have ret i deres udkommenterede påstand om, at den force-rede industrialisering og dens metoder skyldtes (og kan undskyldes med) *nødvendigheden* af at »sikre Sovjetunionens materielle basis i forhold til den permanente og stærkt voksende trussel udefra« og vel at mærke allerede fra »i slutningen af tyverne« hvor den force-rede industrielle udvikling sattes igang, så turde det være sælsomt, at man *ikke* ud fra anmeldernes eget fremlagte tal-materiale rørte en finger i så henseende før i 1933/34. – Yderligere kommentarer er vist overflødige i denne sag!

Afslutningsvis et par kommentarer til spørgsmålet om levestandarden i Sovjet i 30'erne. Anmeldernes metode er heller ikke på dette spørgsmål væsensforskellig fra andre angreb. Først tillægges bogen et synspunkt – her en definition – som bogen ikke lægger op

til, og derpå forfølges dette falske spor, idet man kunstigt, og udenfor enhver sammenhæng med bogens disponering af det givne emne, puster en detalje op til noget meget omfangsrigt.

Anmelderne lægger forsigtigt ud med et retorisk spørgsmål: »I stedet vurderes de enorme omvæltninger udelukkende ud fra, om befolkningens levestandard steg eller ikke. For det må jo være det, der menes, når det siges, at arbejderklassens »økonomiske lænker« var smedet stærkere end nogensinde?« At Sovjet i 30'erne udelukkende er vurderet ud fra et spørgsmål om levestandard er det rene vrøvl vi har allerede ovenfor været inde på flere andre og væsentligere aspekter i denne forbindelse. Men det er korrekt, at vi *også* kort kommer ind på det faktum, at levestandarden i Sovjet, *som helhed*, faldt drastisk gennem 30'erne, og først omkring 1940 atter var på vej op igen. Men det er som sagt ikke i sig selv særlig interessant. Det der derimod er afgørende, er spørgsmålet om den grad og den måde det sovjetiske proletariat blev undertrykt på. Derfor må vi svare 'nej' til anmeldernes retoriske spørgsmål – selv om retoriske spørgsmål normalt ikke fortjener at få noget svar. Nej, den i bogen omtalte politisk/økonomiske undertrykkelse, materialiseret i dødsstraf for strejkeforberedende arbejde, decimering af reallønnen, knægtelse af enhver form for massedebat og kritik – set i sammenhæng med den markante fremvækst af nye privilegerede lag, der levede godt på bekostning af de sovjetiske arbejdere (mange flere eksempler kunne nævnes) – det er *det*, der menes, med politisk/økonomiske lænker. Vi skal nemlig meddele anmelderne at politik og økonomi i følge den historiske materialisme bør ses som en helhed – en dialektisk helhed!

Om det så er litteraturlisten finder

anmelderne, at der er store politiske fejl i denne. Tænk engang, Stalin står side om side med Trotskij!!! Man burde nok her have indføjet en kritisk bemærkning om Stalin. Han burde have ændret sit navn til ét, der ikke i alfabetisk henseende lå så tæt op af Trotskij – for han burde have forudset de problemer, dette senere ville medføre for den marxistiske historieskrivning. Til anmelderne skal vi blot meddele, at man godt *kunne* have forsynet hvert værk i litteraturlisten med kommentarer, af forskellige grunde har vi undladt at gøre dette. I øvrigt kan vi henvise til, at der i den serie, som bogen indgår i »Historie og klassekamp« ikke er 'tradition for kommenterede litteraturlister, – dette gælder f.eks. 'Klassekampen i Danmarks historie – Feudalismen' af Benito Scozza.

En tilegnelse

Som vi har påvist i vores svar til anmeldelsen af Socialismens Historie, bnd. 2, gør anmelderne sig skyldige i ikke blot manglende viden om den historiske udvikling i

forbindelse med udviklingen i den internationale kommunistiske bevægelse i 20'erne og 30'erne på helt afgørende punkter. De anklager undertegnede for manglende forståelse af den historiske materialisme, men demonstrerer deres egen. De pådutter bogen og dermed dens forfattere meninger, som bogen ikke giver udtryk for i form af vilkårlige generaliseringer af beskrivelser af konkrete begivenhedsforløb. – vi skal derfor, idet vi beklager ikke at have plads til at rydde op i alle de mange fejl anmeldelsen rummer, tilegne følgende lille digt af Kumbel til anmelderne:

En yndet form
for polemik
består i det
probate trik
at dutte folk
en mening på,
hvis vanvid alle
kan forstå.

SF + NOHJ

Noter

1. Vi vil her anbefale anmelderne at gøre sig bekendt med Marx: Borgerkrigen i Frankrig og med Lenin: Staten og revolutionen.
2. Vi vil her anbefale læserne af KT at læse vores bog og anmelderne vil vi anbefale at læse *hele* vores bog.
3. Afsnittene i Socialismens Historie, bnd. 2, der omhandler Sovjetunionens udvikling i 30'erne er i det væsentlige baseret på A. Nove: An Economic History of the USSR. London 1972 – og på Richard Lorenz: Sozialgeschichte der Sowjetuni-

on 1, 1917 – 1945. Frankfurt am Main 1976. Endelig er der i mindre udstrækning benyttet de relevante dele af G.D.H. Cole: A History of Socialist Thought. London 1969. Ingen af de her anførte værker har noget som helst at gøre med 'anarko-syndikalisme' – rent bortset fra at historikere med denne politiske holdning vel ikke i sig selv er at diskvalificere. Kvaliteten må afhænge af en reel vurdering af deres eventuelle værker – ikke af en stupid floskel.

En nødvendig kommentar til en »anmeldelse af en anmeldelse«

af b & f

Vi har i det foregående set, hvorledes forfatterne af »Socialismens historie, bd. 2« har reageret på vores anmeldelse af bogen. Denne reaktion er – for at bruge et mildt udtryk – ret så skarp. Den mere end antyder, at vi ikke har det fjerneste begreb om det, vi beskæftiger os med, at vi fordrejer, lyver og digter, og at vi har nogle dogmatisk-sekteriske kartofler, der skal hyppes. Dette barske angreb bliver vi nødt til at kommentere, for at der kan komme bare en *smule* balance i tingene.

Vi skal her først og fremmest komme ind på uenigheden mellem forfatterne og undertegnede om det metodiske. Ganske vist siger de, at vi blot holder vores metodiske bemærkninger på det overfladiske ukonkrete plan. Men vi vil her erindre om, at vi rent faktisk har taget et eksempel frem, der belyser vores kritik af bogens metode. Dette eksempel er bogens skildring af striden omkring socialismens opbygning i ét land, således som denne udspillede sig mellem forskellige fraktioner i det sovjetiske parti i 20'erne. Vi har påvist, at bogen ikke i forbindelse med denne skildring vurderer, om den ene eller den anden af de politiske *linier* var rigtige. Havde man gjort det, ville man have været i stand til at diskutere den *efterfølgende* udvikling i Sovjetunionen i relation til, at det sovjetiske parti rent faktisk valgte at gennemføre socialismens opbygning i ét land. En klar stillingtagen til dette, i den kommunistiske verdensbevægelse, *centrale* spørgsmål er nu engang

udgangspunktet for, at kommunister kan tage stilling til de *mål og midler*, der anvendes i den socialistiske opbygning.

Netop ved at erkende, at det er *muligt og nødvendigt* at bygge socialismen i ét land, står partiet over for at skulle løse ganske bestemte modsætninger, der hænger sammen med, at der kun er 'ét land'. Disse modsætninger udvikles og *løses* således på en anden måde, end hvis der var tale om en verdensrevolutionær proces, der indebar, at det internationale bourgeoisie stod i defensiven. En nødvendig måde at løse disse modsætninger på, er at 'støtte sig på egen indsats', og det, det drejer sig om, er så at vurdere, om man tog de rigtige beslutninger i forhold til denne 'støtten-sig-på-egen-indsats'.

Det, vi har kritiseret, er, at det gør bogen *ikke*. Vi har ikke nægtet – tværtimod –, at *ydre betingelser* spiller ind, når man skal opbygge socialismen under de forhold, sovjetstaten stod overfor i slutningen af tyverne. Men vi har anført, at *bogen* ikke formår at skelne klart mellem *årsager og betingelser*. Det fremgår af bogens konklusion, hvor de *dominerende* aspekter ved den elendighed inden for Sovjetunionen og i KOMINTERN, som forfatterne beskriver, anføres at være revolutionens udvikling i »isolerethed«. Og eftersom forfatterne hævder, at vi ikke har læst bogen som helhed, og at vi fordrejer tingene, må vi for fuldstændighedens skyld citere konklusionen:

Der står:

»Betydningen af denne udviklingsproces for Sovjetunionen (dvs. videreudviklingen af revolutionen i isolerethed. Vor anm.) blev, at den materielle konsolidering, industrialiseringen, der sigtede mod at bringe sovjetstaten op på samme avancerede niveau som det, den kapitalistiske verden befandt sig på, for derigennem at sikre socialismen og sovjetstatens selvstændige eksistens, blev forceret frem på bekostning af det bevidsthedsmæssige, ideologiske konsolidering af det sovjetrussiske proletariat, hvis klassekampserfaring i forvejen var relativt begrænset.« (Si. 258)

Hvordan man end vender og drejer det, så *står* der, at det er isoleretheden, der fører til forceringen af industrialiseringen, og at forceringen ødelægger ideologien hos en arbejderklasse, der i forvejen er dårligt rustet, og der tilføjes umiddelbart efter den citerede sætning:

»Denne udviklingslinie *bevirkede* (vor udh.) etableringen af et vidt udbredt centraliseret bureaukrati, der nok kunne have interesse i en national opbygning, men ikke nødvendigvis i en socialistisk.« (Sammesteds)

Det, vi i vor kritik af bogen har påvist, er, at med disse betragtninger gøres 'isoleretheden' til det *dominerende aspekt*, når man vil forklare, hvorfor det mislykkedes at opbygge socialismen i Sovjetunionen. Og vi har deraf draget den slutning, at bogen dermed reelt fornægter tesen om socialismens opbygning i ét land.

Dette er taget meget ilde op. Vi erklæres for sløjt kørende, når det drejer sig om almindelig historisk metode, og det siges, at vi »nærmest konsekvent benytter os af det demagogiske trick at generalisere ud fra en given, konkret analyse, uanset at den specifikke analyse ikke på nogen måde lægger op hertil.« (Jvf. forfatterens anmeldelse af

vor anmeldelse ...)

Men hvad er det, vi egentlig gør? Det, vi gør, er at påvise, at forfatterne *selv sammenfatter* erfaringerne fra Sovjetunionens udvikling i 30'erne ved at gøre 'isoleretheden' til det dominerende aspekt. Hvis dette er rigtigt, så må man takke himlen for, at andre kommunister ikke drog samme konklusion. Det gjorde de ikke, og *derfor* var det muligt bl.a. for de kinesiske kommunister at drage den rette lære af den sovjetiske udvikling. *Netop* fordi de mente og mener det muligt at bygge socialismen i enkelte lande, og netop fordi de *ikke* ser fejlene i SOVJET-UNIONEN som i første række et resultat af de *ydre* betingelser, men som resultat af en gal måde at løse modsigelser på under de eksisterende betingelser, så har de været i stand til at udnytte de negative og positive erfaringer fra den sovjetiske udvikling på en frugtbar måde. Her tænkes på Mao Tsetungs tese om klassekampens fortsættelse under socialismen, om revolutionens videreførelse som en nødvendig forudsætning både for økonomiens forcering og samfundets socialistiske konsolidering, og der tænkes på tesen om at 'støtte sig på egen indsats.'

Sådanne opsummeringer af erfaringerne er ikke vilkårlige, og de kan *ikke* foretages, hvis man gør 'isoleretheden' til det dominerende aspekt ved den fejlslagne udvikling, der førte til kapitalismens genrejsning i Sovjetunionen.

Med andre ord: Man kan ikke, som bogens forfattere gør, i deres kritik af vores anmeldelse skælde os ud for at generalisere over konkrete, enkeltstående foreteelser, i dette tilfælde den sovjetiske udvikling, og så ganske glemme, at det, vi angriber, er deres *egen* generalisering omkring forholdet mellem isolerethed og socialismens opbygning i ét land.

Forfatterens kritik af vores 'histori-

ske metode' rammer dem således som en boomerang. Men hvad værre er, så hævder de faktisk, at man kan adskille konkrete analyser fra generaliseringer. Det gør de ganske vist ikke selv i praksis, idet de jo selv drager konklusioner. Men dertil vil de måske sige, at det eneste, de har gjort, er at sige, at den skæve udvikling i 30'erne viste, at det i hvert fald ikke faldt heldigt ud med at opbygge socialismen i ét ganske bestemt land, nemlig i Sovjetunionen. Men eftersom de *ikke* når til denne konklusion ud fra en læggen hovedvægten på en analyse af det sovjetiske partis *politik* ud fra specifikke *ydre* betingelser, men tværtimod gør de ydre betingelser til det dominerende aspekt, så har forfattere selv foretaget en generalisering af deres konkrete analyse, der siger, at de *ydre* betingelser var af en sådan art, at de var hovedaspektet, når man skal forklare, hvorfor det gik skidt. Og det betyder uomgængeligt logisk, at det faktisk under de daværende omstændigheder var forkert at gøre teorien om socialismen i ét land til ledetråden i politikken. De ydre omstændigheder umuliggjorde det – og det var jo også det, der viste sig!

Men denne diskussion om, hvad der er det dominerende aspekt indlader kritikkerne af vores anmeldelse sig ikke på. I stedet hævder de, at vi i virkeligheden bare er ude på at skønne den sovjetiske udvikling i 30'erne, selv om der ikke er belæg for det. I iveren efter at tillægge os sådanne skønmaleriske synspunkter repeterer forfatterne imidlertid deres egen fejlagtige opfattelse af forholdet mellem teori og kendsgerninger.

De skriver:

»Anmelderne tyer nu åbenlyst til dogmatisme. Parolen er, at tesen om socialismen i ét land er noget, der er godt, for det kan vi jo selv se, er tilfældet i Kina. Ergo gælder den tese også

tilbage i tiden, ergo var Sovjetunionen socialistisk i 30'erne og inde i en i al væsentlighed god udvikling i principet. Og hvis kendsgerningerne siger noget andet, så er det fordi kendsgerningerne lyver ...!«

En ting er, at vi aldeles ikke siger det, anmelderne påstår, at vi siger; en anden ting – og det er det centrale – er, at forfatterne faktisk nu gør tesen om socialismens opbygning i ét land til noget *tidsbestemt*. Det er angiveligt dogmatisme, når man almenlig gør erfaringerne fra udviklingen efter oktoberrevolutionen og hævder, at socialismens opbygning er mulig i ét land, *selv om* den konkrete socialistiske opbygning i sovjetunionen mislykkedes. Netop i denne kritik af vores 'dogmatisme' viser empirismen sig hos forfatterne, og de bekræfter igen deres synspunkt: At egentlig kan man ikke ud fra den sovjetiske udvikling bekræfte rigtigheden af tesen om socialismens opbygning i ét land; tværtimod isolerer forfatterne deres analyse til den *konkrete* sovjetiske udvikling og der ud fra må de konstatere, at i al væsentligt spillede de ydre faktorer en afgørende rolle; og derfor kan man ikke før man fik den kinesiske socialisme som konkret eksempel bekræfte teorien om, at det er muligt at bygge socialismen i ét land! Det ville svare til, at Marx ikke kunne uddrage teorien om proletariats diktatur af Pariserkommunen – for det gik jo galt!!

Metodisk strider denne fremgangsmåde med marxismen. I stedet anvender man en positivistisk analysemetode, hvor man i stedet for sammenfatningen af praksis til teorier ud fra en analyse af de generelle lovmæssigheder i forhold til bestemte modsætninger, opererer med afgrænsede hypoteser, der falsificeres af kendsgerningerne.

Lad os 'udfolde' dette lidt nærmere:

Ud fra en positivistisk opfattelse kan der kun afsiges begrænsede domme. Man siger: Eftersom det *ikke* rent faktisk lykkedes at opbygge socialismen i Sovjetunionen, så har man ikke bevist, at det er muligt at opbygge socialismen i ét land. Så går man derfra og til Kina og siger så: Socialismen kan opbygges i Kina, ergo har kendsgerningerne *ikke modbevist* hypotesen om, at socialismen kan bygges i ét land – (i hvert fald ikke endnu, må den skeptiske positivist tilføje).

Ud fra et marxistisk synspunkt siger man: Ud fra en analyse af de modsætninger, der fandtes mellem eksistensen af en sovjetmagt i midten af tyverne og de ydre omstændigheder, kan man konstatere, at der fandtes politiske, økonomiske og ideologiske ressourcer, der gjorde det muligt at opbygge socialismen i ét land. Men svarede den *praksis*, hvormed man satte ind på at realisere denne målsætning, til de forhåndenværende krav, udviklingen stillede. Dvs.: Udnyttede man de politiske, økonomiske og ideologiske ressourcer, som fandtes? Svaret må være: Nej. Derfor mislykkedes opbygningen af socialismen i Sovjetunionen.

Og når kineserne så senere fortrøstningsfuldt gav sig til at opbygge socialismen i 'ét land', så var det ikke ud fra en ragen i blinde, fordi man teoretisk var uafvidende om, hvorvidt det kunne lade sig gøre, men fordi man *tog sit udgangspunkt i*, at det *var* muligt at bygge socialismen i ét land, *hvis* man undgik de fejltagelser, som havde fundet sted i Sovjetunionen.

Dette må være det væsentligste i svaret til forfatterne. For det drejer sig om metoden og teorien.

Imidlertid skal der tilføjes en kommentar til det spørgsmål, der optager forfatterne mest – ud over det teoretiske.

Det er spørgsmålet om den sovjetiske vurdering af den ydre trussel.

Forfatterne skriver:

»Det er ... *ikke* rigtigt, at den sovjetiske ledelse fra slutningen af 20'erne handlede internt ud fra en vurdering af en kommende imperialistisk invasion.«

Og videre:

»Hvis anmeldernes postulat om krigstruslens betydning fra slutningen af 20'erne iøvrigt skulle fastholdes, må man sige, at hele KOMINTERNs såkaldte venstreperiode fra 6. verdenskongres i 1928 og frem til i hvert fald 1933 bliver uforståelig. Netop i denne periode vurderer KOMINTERN og Sovjetunionen, at man stod over for et revolutionært opsving i klassekampen, at man stod i en strategisk offensiv situation.«

Og: »Den trussel, der blev taget alvorligt på dette tidspunkt ud fra et sikkerhedsmæssigt synspunkt, bestod ikke i en trussel fra vest, men derimod en trussel fra øst, fra Japan ...« Og det er endelig forkert, når vi påstår, at krigstruslen »blev opfattet som afgørende før omkring 1933 med nazismens magtovertagelse i Tyskland ...« Det er ganske enkelt ikke rigtigt, siger forfatterne. Det er kun noget, man i følge forfatterne senere fra sovjetisk side har forsøgt at undskylde den fejlslagne politiske generallinie i Komintern med ...

Forfatterne har faktisk uret. De sammenblander øjensynligt diskussionen om en krigstrussel med diskussionen om fascismen, og de sammenblander vurderingerne af om arbejderklassen var i en strategisk offensiv eller ej med spørgsmålet om, hvorvidt der var en krigstrussel eller ikke.

Faktisk kan 6. verdenskongres overhovedet ikke begribes, hvis man overser, at krigstruslen mod Sovjetunionen var et væsentligt aspekt i dens analyse.

Det hedder da også i kongressens vedtagelse af 1. september 1928:

»Imod den (den internationale revolution. Min anm.) samler imperialismen alle sine kræfter: Ekspeditioner mod kolonierne, en ny verdenskrig og felttoget mod Sovjetunionen har imperialismen sat på dagsordenen.« (Kommunistisk Internationales program. Futura 1974, si. 33) (Vor udh.)

Denne opfattelse, at Sovjetunionen umiddelbart blev truet af et imperialistisk felttog, slår igennem i KOMINTERNs sektioner, både før og efter 28-kongressen. Tag blot det store tyske kommunistiske partis politik. Et par eksempler:

»Bourgeoisiet kender ingen anden udvej ud af den økonomiske krise og ud af den skærpede konkurrencekamp end den imperialistiske krig. Bourgeoisiet vil tilintetgøre Sovjetunionen, verdens eneste proletarstat, og den vil knuse den kinesiske revolution.

Tysklands arbejdere og arbejdende befolkning! Aldrig siden 1914 var krigsfaren større end i dag. Tyskland vil ikke blot på grund af sin geografiske og militære placering, men først og fremmest som en følge af sit bourgeois udenrigspolitik, gennem deltagelsen i folkeforbundet og gennem (regeringens) aftaler med de engelske imperialister blive revet med i en krig mod sovjetunionen.«

Det var, hvad man udtalte fra KPDs 11. partikongrs den 7. marts 1927.

Og:

»Går det efter de imperialistiske regeringers vilje, er krigen uundgåelig. I alle lande i Europa regerer de samme militaristiske krigsophidsere som i 1914. I England det samme konservative parti, som igennem årtier har forbedret krigen. I Frankrig Poincaré, som i franske folkemunde kaldes 'Poincaré la guerre' (Pointcaré – krigen). I Italien den bloddryppende facisthøvding

Mussolini og i Tyskland den borgerlige blok af de partier, som kastede det tyske folk ind i verdenskrigen under (kejser) Wilhelm den Andens kommando.«

Og det understreges, »imperialisterne i alle lande har allerede truffet deres beslutning og demne hedder: Krig! Krig mod Sovjetunionen ...»

Det var, hvad KPDs centralkomite udtalte i et opråb den 27. juli 1927.

Og i et opråb til majdagen i 1929 hedder det:

»Den 1. maj 1929 afholdes i lyset af den overhængende krigsfare, i lyset af truslen mod sovjetmagten fra de imperialistiske røverbanders side ...« (Cit. fra Zur Geschichte der Kommunistischen Partei Deutschlands, En dokumentssamling, Berlin (Øst) 1954, si. 216, 226, 227, 243).

Jo, man mente faktisk, at et angreb på Sovjetunionen var sat på dagsordenen. Men fejlen ved 28-linien var, at den troede, at krisen og krigen ville føre til kapitalismens fald. Det er rigtigt, at man mente sig i en offensiv situation, men det indebærer unægteligt ikke, at man ikke skulle satse alle kræfter inden for som uden for Sovjetunionen på at forberede sig på krigen – netop når man opfattede krigsfaren som evigt overhængende.

Det, der sker med KOMINTERN efter 1933, er ikke, at man pludseligt frygter en krig – det har man gjort hele tiden, og som det er påvist, ikke bare fra Japan, men også fra Vest –, men at man erkender, at situationen i stedet for at være offensiv, er defensiv.. Bl.a. fascismens fremmarch i Tyskland skaber grobund for denne rigtignok sene erkendelse. Men det er dette, at man forstår sig som værende i en defensiv situation og ikke på randen af kapitalismens sammenbrud, der fører til folkefrontspolitikken. Og ikke om Sovjetunionen var truet med et imperialistisk

overfald – tværtimod troede man både før og efter 33, at det kunne komme nårsomhelst!

Altså: også industrialiserings- og kollektiviseringspolitikken *før* 1933 må ses i lyset af den sovjetiske ledelses opfattelse af, at der var en overhængende invasionsfare fra *alle* imperialistiske magters side – både østfra og vestfra.

Så vores påstand om, at Sovjetunionen mente, at krigen var sat på dagsordenen, er altså ikke så udokumenteret, som forfatterne hævder. Og det er heller ikke – som forfatterne med hovedrysten påstår det – det rene nonsens, når vi tilsyneladende i samme ånde drømt kan hævde, at der er en krigsfare allerede i slutningen af tyverne og så samtidig kan hævde, at de sovjetiske militærudgifter kun var på 3,4 pct. i 1933!

Det er »sælsomt«, mener forfatterne. Og de finder »yderligere kommentarer« »overflødige i denne sag.«

Men det er nu ikke spor sælsomt. For det første er det altså en kendsgerning, at Sovjetunionen og KOMINTERN frygtede en krig mod sovjetmagten, og at denne krig kunne komme nårsomhelst. Men for det andet indebærer dette jo ikke automatisk, at man vil være i stand til at skruer forsvarsudgifterne op, især ikke, når man mangler det materielle grundlag for det, nemlig den industrialisering, som man sætter i værk fra slutningen af tyverne. Først i midten af 30'erne kan man producere våben i et sådant omfang, at det for alvor kan batte noget. Og dertil kommer, at fascismens magtovertagelse i Tyskland og forståelsen af, at man ikke kunne forvente et altomfattende sammenbrud af kapitalismen i kølvandet på en krig mod Sovjetunionen, naturligvis skærpede forståelsen for, at man måtte forcere udviklingen af forsvaret.

Så sælsomt er det altså ikke!

Vi skal slutte her, men blot gøre opmærksom på, at når forfatterne taler om 'økonomiske lænker', så kan de naturligvis hævde, at man ikke kan adskille økonomi og politik. Nej, naturligvis ikke. Men vor indvending går på, at man med økonomiske lænker må tænke på den påståede nedgang i levestandarden og ikke på *politiske* foranstaltninger, der skal disciplinere arbejdskraften; og det undrer os fortsat, at forfatterne ikke tager stilling til problemet om, hvorvidt det var legitimt at holde levestandarden tilbage for at opnå nødvendige investeringsresultater, eller om de sociale foranstaltninger også indgår i den nu helt urimelige påstand, at reallønnen blev »decimeret«.

Vi synes ikke, at forfatternes svar reder trådene ud. Tværtimod. Og generelt må desuden tilføjes, at 'helheder' ikke opstår gennem summen af enkeltkapitler. Derfor har vi undladt at tage stilling til de stadige bemærkninger om, at noget også står andetsteds i bogen. Det hjælper f.eks. ikke meget, at man – når bogen kritiseres for ikke at tage *samspillet* mellem ydre og indre udviklingsfaktorer ind i billedet – blot henviser til, at udenrigspolitikken og forholdet til KOMINTERN jo står andetsteds i bogen.

f + b

NB. Det har vakt harme, at vi har henvist til, at forfatterne har anvendt 'anarkosyndikalistisk litteratur'. Vi beklager, hvis bemærkningen misforstås. Ud fra litteraturlisten – som vi fortsat mener burde kommenteres, når der er tale om en så modsætningsfyldt litteratur både hvad angår faglig kvalitet og politiske synspunkter – har vi skønnet, at det, man populært kalder den 'anarko-syndikalistiske' eller 'rådskommunistiske' indfaldsvinkel går igen i en

række af værkerne, f.eks. Carlo, Claudin, Dutschke, m.fl. Men vi burde have tilføjet: Den trotskistiske og rent borgerlige litteratur, som naturligvis også dømmes socialismen til døden på forhånd.

Men vi vil gøre opmærksom på, at vi ikke anfægter betimeligheden i at anvende en sådan litteratur. Det er nu, hvad der er. Vi vil blot understrege, at *netop* fordi denne litteratur politisk er dårlig, så stilles der ekstra strenge krav om en kritisk distance til den.

Der er nogle ting vi ikke har svaret på, det skyldes, at forfatterne nogle steder ikke har forstået, hvad vi har skrevet, hvilket man vil kunne overbevise sig om ved at slå tilbage i vores anmeldelse. (Fx. skriver vi ikke, at krigstruslen er *årsag* til den indre udvikling i Sovjet, men er en *betingelse* og at den *ikke* skal bortforklare en række af de ting der skete.

B & F

Jeg ønsker at tegne et årsabonnement (6 numre) på
KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT,
fra og med nr. (sæt ×)

/78 ☐

/78 ☐

Abonnementsbeløbet: 100,- kr.
indbetales senest 10 dage efter
modtagelsen af første nummer.

Navn:

Adresse:

.....

Postnr. og by:

Brev

postbesørges
ufrankeret
OKTOBER
betaler
porto

Forlaget OKTOBER
Studiestræde 24
1455 København K

Reserveret postvæsenet

